

INFORMATIVNO-POLITIČKI TJEDNIK
IZLAZIO OD 1945. DO 1956.
OBNOVLJEN 2003.

HR

HRVATSKA

RIJEČ

BROJ 776

2. OŽUJKA 2018. CIJENA 50 DINARA

Galantno u okviru prava

5

Održana 71. sjednica HNV-a
**Dobra poslovanja
u 2017. godini**

12

Srđan Jeremić, predsjednik
ZVO u Hrvatskoj

**Povijest stručnjacima,
budućnost
građanima**

24

Međunarodni dan materinjeg
jezika svečano obilježen u
školama u Srijemu

**Vrijediš onoliko,
koliko jezika znaš**

26

Mozaici Lavova

**Tri katoličke
katedrale i tri
pravoslavna episkopa
u istom gradu**

29

Nazire li se ponovni početak
rada HKPD-a *Stjepan Radić*
iz Novog Slankamena?

Nada je u mladima

43

HKUD *Vladimir Nazor*, Sombor

**Večer u sportskom
duhu**

OSNIVAČ:

Hrvatsko nacionalno vijeće

IZDAVAČ:

Novinsko-izdavačka ustanova

Hrvatska riječ, Trg cara Jovana Nenada 15/II,
24000 Subotica

UPRAVNI ODBOR:

Jasna Vojnić (predsjednica), Ladislav Suknović
(zamjenik predsjednice), Martin Bačić,
Antun Borovac, Josip Dumendžić,
Petar Pifat, Josip Stantić, Thomas Šujić

RAVNATELJ

Ivan Ušumović

e-mail: direktor@hrvatskarijec.rs

GLAVNA I ODGOVORNA UREDNICA:

dr. sc. Jasminka Dulić (urednica@hrvatskarijec.rs)

POMOĆNIK I ZAMJENIK

GLAVNE I ODGOVORNE UREDNICE:

Zvonko Sarić

LEKTOR:

Zlatko Romić

REDAKCIJA:

e-mail: desk@hrvatskarijec.rs

Jelena Dulić Bako

(novinarka)

Davor Bašić Palković

(novinar, urednik rubrike kultura i urednik Kužiša)

Ivana Petrekanić Sič

(novinarka i korektorica)

Željka Vukov

(novinarka, urednica Hrcka)

Zlata Vasiljević (novinarka dopisništva Sombor)

Suzana Darabašić (novinarka dopisništva Srijem)

TEHNIČKA REDAKCIJA:

Thomas Šujić (tehnički urednik)

Jelena Ademi (grafička urednica)

FOTOGRAFIJE:

Nada Sudarević

UREDNIK WEB IZDANJA:

Davor Bašić Palković

ADMINISTRACIJA:

Branimir Kuntić (pravnik@hrvatskarijec.rs)

Ljubica Vujković-Lamić (tajnice@hrvatskarijec.rs)

Zdenka Sudarević (distribucija@hrvatskarijec.rs)

KOMERCIJALISTICA:

Mirjana Dulić (komercijala@hrvatskarijec.rs)

TELEFON: ++381 24/55-33-55;

++381 24/55-15-78;

++381 24/53-51-55

TEKUĆI RAČUN: 355-1023208-69

E-MAIL: ured@hrvatskarijec.rs

WEB: www.hrvatskarijec.rs

TISAK: Doo Magyar Szó Kft Novi Sad

List je upisan u Registar javnih glasila

Agencije za privredne registre Republike Srbije

pod registarskim brojem: NV000315

COBISS SR-ID 109442828

CIP - Katalogizacija

u publikaciji Biblioteka

Matice srpske, Novi Sad

32+659.3(497.113=163.42)

Raspakivanje

Dva tjedna nakon susreta **Grabar-Kitarović – Vučić** u Zagrebu i srbijanski ministar prosvjete **Mladen Šarčević** sastao se sa svojom hrvatskom kolegicom **Blaženkom Divjak**, također u Zagrebu. Sa susreta su odaslane poruke da će se neki od kroničnih problema s kojima se suočavaju Hrvati u Srbiji u oblasti obrazovanja razriješiti. Počelo je, čini se, raspakivanje paketa »obeznanja« predsjednika Vučića koja su dana na njegovom susretu u Beogradu s predstavnicima Hrvata iz Srbije. O obećanjima postoje mnogobrojne izreke, kao npr. »Obeznanje ludom radovanje«, ili »Političari su svagdje isti: obećat će da će sagraditi most i ondje gdje rijeka ne prolazi«, ili pak ona »Djela govore više od riječi«. Ipak, slijed događaja nam poručuje kako obećanja nisu olako izgovorena i da se na njihovom ispunjenju radi.

No, nije to sve. Za svaku manjinu, osim poštovanja zakonom garantiranih prava i nediskriminacije, od ključne je važnosti i kako je okolina percipira i prihvata. Na žalost, istraživanja ukazuju da situacija tu nije ni bajna ni sjajna i da su posljedice ratova ostavile najteže posljedice na mladima. I što je još gore da ni nakon više od dvadeset godina nakon rata ne nestaju. Rezultati istraživanja koje je proveo Istraživački centar za odbranu i bezbednost iz Beograda, o čemu pišemo u ovome broju, kažu autori, su alarmantni. Na primjer, kada je u pitanju hrvatska nacionalna zajednica rezultati pokazuju, da bi se 43% ispitanih družilo, 19% bi se vjerojatno družilo, 16% je neodlučno, 16% ispitanika su odgovorili da ne bi i 6% se vjerojatno ne bi družili s Hrvatima.

No vratimo se obećanjima. Sa sastanka je ministar Šarčević poručio da će se od iduće školske godine u Srbiji otvoriti lektorat na hrvatskom jeziku, uvest će se i digitalni srednjoškolski udžbenici za učenike hrvatske nacionalne manjine i otvoriti medicinski smjer na hrvatskom jeziku. I ministrica Divjak i ministar Šarčević pozvali su se na načelo reciprociteta u rješavanju problema u obrazovanju hrvatske manjine u Srbiji i srpske manjine u Hrvatskoj. Ako tako bude, u obrazovanju na hrvatskome mogu se očekivati značajni pomaci jer, kako je rekla ministrica Divjak, u Hrvatskoj ima 28 srednjoškolskih programa na srpskome jeziku, u Srbiji dva programa, u Zagrebu postoji Srpska pravoslavna opća gimnazija dok se u Srbiji tek planira osnivanje Hrvatskog školskog centra. Zanimljivo, Šarčević je, kako prenosi RTS, rekao da je zadovoljan onim što je čuo od hrvatske kolegice kada je riječ o uvjetima za obrazovanje srpske manjine u Hrvatskoj a jedina primjedba za srpsku manjinu jesu »problemi koje srpske škole imaju jer nisu registrirane kao manjinske škole«. Budući da za sada hrvatskih škola u Srbiji nema, tih problema niti nemamo. Dakle, kako god okrenuli, reciprocitet nam u obrazovanju ide na ruku.

J. D.

Podsjećanje na slučajeve etničke diskriminacije Hrvata u Vojvodini

Trpljenje raznih oblika diskriminacije

Prvi korak ka otklanjanju jednog od većih problema, na koji već više od dva desetljeća ukazuju predstavnici hrvatske nacionalne zajednice, a to je odsustvo komunikacije s državnim institucijama, načinjen je organiziranjem susreta između predstavnika hrvatske zajednice (DSHV-a i HNV-a) i predsjednika Srbije **Aleksandra Vučića**. Iako je otvorenih pitanja koja usložnjavaju položaj i zaprječavaju ostvarivanje prava građana hrvatske nacionalnosti u Srbiji mnogo, pitanje diskriminacije i naposljetku međuetničke distance, ostaje kao jedan od najtežih problema, čije rješavanje ne zavisi samo od susreta na najvišoj političkoj razini već od korjenitih promjena u društvu općenito.

za Hrvate u Vojvodini imaju veliki značaj. Slučajevi koje smo naveli samo su neki od najtežih za koje nadležne institucije i dalje ne pokazuju volju da se riješe.

Prijavite incidente HNV-u

Iako je predsjednik Vučić rekao kako je nedopustivo da se Hrvati u Srbiji osjećaju ugroženima, te da nadležne službe moraju adekvatnije djelovati, još je uvijek rano da se procjenjuje hoće li se navedeni slučajevi riješiti kako bi žrtve dobile zadovoljstina i kako bi se oni koji posežu za etnički moti-

viranim nasiljem obeshrabrili da to čine. Hrvatska nacionalna manjina još uvijek je manjina koja se nalazi u procesu izgradnje vlastitih kapaciteta i institucija i ne može adekvatno odgovoriti na ovakve izazove, a događanja 90-ih iz prošloga stoljeća još uvijek obeshrabruju pripadnike hrvatske manjine da nasilje i uznemiravanje na etničkoj osnovi prijave. Već smo govorili o istraživanjima eminentnih sociologa i teoretičara u Srbiji prema kojima se etničke stereotipije i negativne predodžbe najviše očituju spram novih nacionalnih manjina, a pojedine predodžbe su katkada izraženije u slučaju hrvatske manjine od onih koje su se tradicionalno vezivale za Rome.

Važno nam je istaći da je nakon samog susreta delegacije hrvatske manjine u Srbiji s predsjednikom Srbije došlo i do ohrabrenja pripadnika hrvatske manjine da svoje probleme prijave Hrvatskom nacionalnom vijeću. U posljednjih nekoliko dana, nakon susreta, HNV-u, odnosno povjerenstvu za praćenje povreda manjinskih prava, su se javili i pripadnici iz hrvatskih zajednica iz Srijema (kao što su Hrtkovci i Nikinci) i Novoga Sada, jer su to sredine u kojima je do sada postojala najveća bojazan da se etnički motivirani incidenti prijave, ukoliko se u vidu imaju događanja iz prošloga stoljeća.

Kako se Srbija danas nalazi u procesu pristupanja Europskoj uniji, moramo podsjetiti da je zaštita nacionalnih manjina i drugih ranjivih skupina jedan od temeljnih uvjeta za članstvo neke države u Uniji, i stoga svakako je neophodno da državna tijela započnu s rasvjetljavanjem slučajeva etnički motiviranih napada na pripadnike hrvatske nacionalne manjine. Netrpeljivost na nacionalnoj osnovi svakako predstavlja veliku društvenu anomaliju koja ne samo da nije primjerena nego je i nedopustiva u jednom društvu koje svoju sudbinu planira graditi u okviru velike europske obitelji.

Darko Baštovanović

Međuetničke distance

Pitanje međuetničke distance i etničke diskriminacije iz toga je razloga i bilo jednim od problema koje su predstavnici hrvatske manjine iznijeli pred predsjednika Srbije i državnu delegaciju. Već više od dva desetljeća pripadnici hrvatske nacionalne manjine u Srbiji trpe razne oblike diskriminacije, a nadležne službe i institucije nisu imale niti pokazivale zainteresiranost za njih, te su konkretne sankcije izostajale a žrtve ostajale bez odgovarajuće zadovoljštine, što je dodatno stvaralo strah kod pripadnika hrvatske zajednice. No, u svjetlu rješavanja otvorenih pitanja u sveukupnim hrvatsko-srpskim odnosima važno nam je podsjetiti na slučajeve koji su se događali i na koje je Hrvatsko nacionalno vijeće upozoravalo. Međuetnički incident u Sonti koncem 2017., u kojemu su napadnuti hrvatski mladići a koji je prijavio **A. Đ.** (19), izazvao je različite kontroverze u javnosti. Dok su s jedne strane predstavnici hrvatske manjine upozoravali kako je ovo samo nastavak i eskalacija jedne društvene anomalije, predstavnici državnih tijela su se svojski trudili dokazati kako međuetničkog incidenta nije bilo. Prethodne 2016. godine u istom mjestu je napadnut još jedan hrvatski mladić (**J. B.**, nogometaš), koji je zadobio teške fizičke ozljede i koji je Hrvatskom nacionalnom vijeću prijavio kako to nije prvi puta da je napadnut. U 2015. u Novom Slankamenu, Općina Indija, napadnut je župnik Katoličke Crkve **P. P.**, koji je tom prilikom opljačkan i pretučen. I u ovom slučaju nadležne institucije su tvrdile da nema riječi o napadu na vjerskoj ili etničkoj osnovi. Nakon događaja u Slankamenu, 2016. uslijedio je i napad na gvardijana franjevačkog samostana u Baču **J. Š.**, a tom prilikom su oštećene i relikvije koje

Mirko Ostrogonac izabran za predsjednika subotičke Podružnice DSHV-a

Na XIII. izvanrednoj i, ujedno izbornoj, Skupštini Podružnice Subotica Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodine, u petak, 23. veljače, velikom većinom glasova nazočnih izaslanika za novog predsjednika subotičke Podružnice DSHV-a izabran je diplomirani inženjer poljoprivrede i dugogodišnji član i dužnosnik **Mirko Ostrogonac** iz Žednika.

Sredinom prošle godine, zbog nerada subotičke Podružnice, šest mjesnih organizacija DSHV-a pokrenulo je proces za izbor predsjednika

te je Vijeće DSHV-a, sukladno svojim ovlastima, na svojoj osmoj sjednici, održanoj 10. studenog 2017. godine, donijelo odluku da se u Podružnici Subotica organiziraju izbori za predsjednika Podružnice. Kako su u tijeku održavanja i redovitih sjednica skupština mjesnih organizacija i podružnica DSHV-a diljem Vojvodine, odlučeno je da se izborna Skupština održi skupa s redovitom Skupštinom subotičke Podružnice.

Od 84 prisutna izaslanika, kandidat Mirko Ostrogonac dobio je povjerenje 81 člana, dva su bila protiv, a jedan izaslanik nije vratio glasački listić.

Press DSHV-a

Održana 5. redovita sjednica Odbora za informiranje HNV-a

Odbor za informiranje Hrvatskog nacionalnog vijeća usvojio je na svojoj 5. redovitoj sjednici održanoj u petak, 23. veljače, u sjedištu HNV-a, Treći Nacrt Strategije razvoja javnog informiranja na hrvatskom jeziku u Republici Srbiji. Javna rasprava o ovom dokumentu, koji se može pronaći na internetskoj stranici (www.hnv.org.rs) i Facebook stranici Hrvatskog nacionalnog vijeća, traje do 9. ožujka, do kada se mogu poslati komentari i primjedbe na e-mail ured@hnv.org.rs ili pismeno na adresu Pre-radovičeva br. 13, 24000 Subotica. Njih će Odbor za informiranje potom razmotriti na svojoj sljedećoj sjednici te spomenuti dokument poslati Izvršnom odboru, odnosno Vijeću HNV-a na usvajanje.

Podsjetimo, Prvi Nacrt ove strategije Odbor, na čelu s tadašnjom predsjednicom **Anom Jukić Mandić**, izradio je 2013. godine, a do nastanka Drugog, a potom Trećeg Nacrta došlo je zbog donošenja seta medijskih zakona što se reflektiralo na način rada i financiranje medija.

Sadašnja Strategija za informiranje na hrvatskom jeziku služi kao temelj za daljnji rad u stvaranju nove, koja će biti izrađena nakon usvajanja važeće Strategije o informiranju koju donosi Republika Srbija, a koja je u fazi izrade.

Odbor za informiranje Hrvatskog nacionalnog vijeća čine **Željko Šeremešić** (predsjednik), **Ivan Ušumović**, **Branimir Kuntić**, **Ivana Petrekanić Sič**, **Siniša Jurić**, **Savo Tadić** i **Dražen Štimac**.

H. R.

Ulica Alekse Kokića u Zagrebu

Odbor za imenovanje naselja, ulica i trgova Gradske skupštine Grada Zagreba, na sjednici održanoj 26. veljače, usvojio je imenovanje ulice u gradskoj četvrti Stenjevec po **Aleksi Kokiću**, hrvatskom književniku.

»Ime Alekse Kokića je od 1990. u fondu imena za naziv ulica. Tražimo hitno imenovanje, jer je ona prilazna cesta koja vodi do objekta u visokom stupnju izgrađenosti koji bi zbog odgađanja imenovanja ulice mogao imati dodatnih troškova zbog priključaka na struju i vodu. Molim zastupnike da jednoglasno glasuju za prijedlog jer je riječ o hrvatskom književniku koji nema ideoloških podloga. Radi se o hrvatskom književniku, Bunjevcu koji je rođen 1913. u Subotici, a umro je pod sam početak rata 1941. tijekom služenja vojnog roka«, rekao je predsjednik Odbora **Zlatko Hasanbegović** u obrazloženju odluke.

Z. S.

Održana 71. sjednica HNV-a

Dobra poslovanja u 2017. godini

Rad i financijsko poslovanje institucija i ustanova manjinske samouprave Hrvata u Srbiji našli su se na dnevnom redu 71. redovite sjednice Hrvatskog nacionalnog vijeća, koja je održana u ponedjeljak u Subotici.

Na sjednici su usvojeni završni račun i izvješće o utrošku sredstava HNV-a za 2017. godinu. U prošloj godini HNV je za poslovanje dobio oko 18 milijuna dinara iz proračuna države (Republika, AP Vojvodina, Grad Subotica), a imali su i 65 milijuna dinara priljeva na komercijalni račun od čega je 59 milijuna dotacija Republike Srbije za kupnju rodne kuće bana **Jelačića** u Petrovaradinu. Ta su sredstva u cijelosti prenijeta u ovu godinu.

Vijećnici su dali i pozitivno mišljenje na izvješće o poslovanju Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata u 2017.; kao i na završni račun i izvješće o financijskom poslovanju Zavoda u istom razdoblju. ZKVH je u 2017. raspolagao s 14,7 milijuna dinara prihoda, od čega je najveći prihod dotacija AP Vojvodine od 10 milijuna dinara. S druge strane, na poslovanje su potrošili ukupno 12,1 milijun dinara.

Vijećnici su na sjednici usvojili i izvješće o popisu imovine i inventara HNV-a. Sve odluke donijete su bez ozbiljnije diskusije, a sjednici je nazočilo 17-ero od 29-ero vijećnika.

D. B. P.

Susret predsjednika Srbije s predstavnicima hrvatske zajednice: uzroci i posljedice

Pritiskom do dobre volje

Prošlotjedni sastanak u Beogradu s predstavnicima vojvođanskih Hrvata nije samo Vučićevo osobno priznanje nego je i poziv predsjedniku Pokrajinske Vlade Igoru Miroviću i gradonačelnicima Novog Sada i Subotice Milošu Vučeviću i Bogdanu Labanu najava da se iza izgovorenih obećanja može očekivati i njihova provedba, što u nekim uređenijim društvima ne bi bila stvar predsjednika i udarna vijest u Dnevniku državne televizije nego institucionalno pitanje koje se rješava na različitim razinama vlasti

Pozivom na razgovor predsjednika Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini (DSHV) i zastupnika u Skupštini Srbije **Tomislava Žigmanova** predsjednik Srbije **Aleksandar Vučić** učinio je ono što je u ovoj zemlji donedavno (prije dva desetljeća, recimo) bilo nezamislivo: i »funktionalno« i osobno

(u)bilježi(o) kao njegov plus, ali isto tako i potez od kog koristi potencijalno može imati i ovdašnja hrvatska zajednica. A za taj potez – potez osobnog priznanja Hrvata kao svojih državljana – samo otkako je na ovoj funkciji trebalo mu je nešto manje od godinu dana.

Koristi pragmatizma

Za to vrijeme, posebno nakon *Subotičke deklaracije* (u lipnju 2016., dok je još bio premijer), Vučić je dao naslutiti da je ova-ko nešto moguće: s vremena na vrijeme na konferencijama za novinare znao je »iskočiti iz teme« i spomenuti asfaltirane ulice u Tavankutu ili financiranje *Hrvatske riječi*, a najkonkretniji potez učinio je kada je u listopadu prošle godine javnost obavijestio da je država uplatila novac za renoviranje rodne kuće bana **Jelačića** u Petrovaradinu. Ipak, šira javnost teško će dobiti odgovor na pitanje je li poziv Žigmanovu i predstavnicima Hrvatskog nacionalnog vijeća plod »osobnog prijeloma« u samom Vučiću – onakvog kakav

»priznao« je Hrvate za građane države na čijem je čelu! Dobro, predstavnici Hrvata i prije su se u nekoliko navrata susretali s Vučićem, bilo kao s premijerom bilo kao s predsjednikom države, ali je to uvijek bilo u sklopu međudržavnih susreta na najvišoj razini. Dobro, Hrvati su u ovoj zemlji već odavno dobili status nacionalne manjine, ali je to zasluga Vlade na čelu s ubijenim premijerom **Zoranom Đinđićem**, a ne ove. Dobro, predstavnici Hrvata bili su i prije četiri godine primljeni kod predsjednika države, ali je i tada bilo jasno da moć **Tomislava Nikolića** ni približno nije bila ista kao Vučićeva, koji je tada bio premijer. U tom smislu, dakle, Vučić je napravio politički korak koji se odmah

je napravila i predsjednica Hrvatske **Kolinda Grabar-Kitarović** kada je Vučića nedavno pozvala u Zagreb – ili pak rezultat nekih drugih faktora koji su utjecali na to. Promatrajući ih u svjetlu nedavnih susreta u Zagrebu i Beogradu, ti susreti od koristi su i za Vučića i za Srbiju i za hrvatsku zajednicu u njoj. Razmišljajući pragmatično, Vučić je svojom otvorenosti dobio mnogo više na vanjskom nego li na unutarnjem planu, što mu je u ovom trenutku svakako važnije: u predsjednici Hrvatske (što su pokazale obostrane izjave nakon susreta u Zagrebu) dobio je pouzdanu partnericu i u njihovim budućim odnosima, a Hrvatska se u svakom trenutku može pokazati kao ključna država na putu

Srbije ka Europskoj uniji. Istina, poziv Vučiću ni u Hrvatskoj nije posvuda naišao na odobravanje (uključujući i premijera **Andreja Plenkovića**), ali predsjednik Srbije svakako nije bio u mogućnosti birati tko će ga i kada pozvati. Razmišljajući i dalje pragmatično, predsjednik Srbije vjerojatno je svjestan da bi mu dalje odugovlačenje s provedbom prava na kojima zajednički inzistiraju i predstavnici ovdašnjih Hrvata, ali i vrh hrvatske države moglo donijeti puno štete, a nimalo koristi. Iz tih razloga prošlotjedni sastanak u Beogradu s predstavnicima voždanskim Hrvata nije samo Vučićevo osobno priznanje nego je i poziv predsjedniku Pokrajinske Vlade **Igoru Miroviću** i gradonačelnicima Novog Sada i Subotice **Milošu Vučeviću** i **Bogdanu Labanu** najava da se iza izgovorenih obećanja može očekivati i njihova provedba, što u nekim uređenim društvima ne bi bila stvar predsjednika i udarna vijest u Dnevniku državne televizije nego institucionalno pitanje koje se rješava na različitim razinama vlasti. Primjera radi, obnova mosta kod Monoštora ili Doma kulture u Tavankutu više su stvar rješavanja komunalnih problema općeg tipa nego li pitanje koje je u ekskluzivnoj nadležnosti hrvatske nacionalne manjine, a pozitivno riješeno pitanje Hrvatskog doma u Srijemskoj Mitrovici ili lektorata na Filozofskom fakultetu u Novom Sadu bilo bi najbolja potvrda u prilog institucionalne provedbe »bogatstva različitosti« na koje se predstavnici ove države pozivaju kada se god povede riječ o pravima nacionalnomanjinskih zajednica u njoj.

Vidljivost i perspektive

S druge strane, na prošlotjedni sastanak u Beogradu može se gledati i kao na plod aktivne politike rukovodstva Hrvatskog nacionalnog vijeća (HNV) i DSHV-a, kako na unutarnjem tako i na vanjskom planu. I predsjednik HNV-a **Slaven Bačić** i DSHV-a Tomislav Žigmanov svojim kontinuiranim ukazivanjem na neriješene probleme hrvatske zajednice u Srbiji u domaćoj su javnosti uspjeli postići ono što je do prije nekoliko godina bilo također teško zamislivo: »vidljivost«. Istina, ta je vidljivost daleko manja u odnosu na predstavnike srpske zajednice i u javnosti Hrvatske i Srbije, ali je daleko veća u odnosu na razdoblje od prije desetak godina kada se postojanje Hrvata u ovdašnjoj (ali i hrvatskoj) javnosti jednostavno prešućivalo. Primjera radi, svakome je normalno da se o različitim pitanjima položaja srpske zajednice u Hrvatskoj u medijima i s ove i s one strane Dunava očituju njihovi predstavnici kao što je svakome normalno da oni o tome (s manje ili više uspjeha) razgovaraju i s predstavnicima obiju država. Kada je, međutim, riječ o predstavnicima Hrvata u Srbiji, u domaćoj javnosti još uvijek postoji njihovo medijsko prešućivanje, jer ih se ne poziva u goste ni u jedan televizijski studio s nacionalnom frekvencijom niti se izvan okvira *Hrvatske riječi* u domaćim novinama može pročitati intervju s nekim od njih. Ako ih se već i spominje, najčešće je to neutralno (*Danas*, TV N 1, *Beta*... u vidu izjava, izravnih ili prenesenih) ili pak negativno, po-
vršno i u izvrsnom kontekstu, nerijetko i na rubu govora mržnje

Hrvatski dom u Srijemskoj Mitrovici

(poput nedavnog primjera »izvještavanja« o incidentu u Sonti u *Informeru*). Pa ipak, i mimo svoje volje, a zapravo isključivo kao posljedica Vučićeve politike, i domaći mediji, RTS primjerice, sve češće kroz zube izgovaraju imena Žigmanova i Bačića i selektivno nabrajaju popis problema na koji ukazuju (Dom kulture u Tavankutu može, ali spomen obilježje u Srijemu za sada ne).

Za razliku od domaćih prilika, predstavnici ovdašnje hrvatske zajednice posljednjih su godina sve češći gosti u Banskim dvorima i na Pantovčaku, gdje sa svojim domaćinima razgovaraju o onome o čemu bi zapravo trebali u Beogradu. Kada je riječ o njihovoj medijskoj praćenosti u matičnoj domovini (a to znači i upoznavanje najšire javnosti s njihovim postojanjem i problemima), stvari su ipak nešto bolje nego li u državi u kojoj žive (i plaćaju porez): Žigmanova se poziva za komentare na Hrvatskoj televiziji, kao što se njegove izjave mogu pročitati u tamošnjim dnevnim novinama. Međutim, stvari su i na tom planu daleko od idealnih o čemu najbolje svjedoči primjer »izvještavanja« HRT-a s prošlotjednog sastanka u Beogradu, gdje je pod naslovom »Vučić primio predstavnike manjina« pomiješano sve: i fotografija i tekst (niti je Vučić primio »sve« manjine niti tekst o njegovom kasnijem sastanku s predstavnicima Saveza udruga obitelji zatočenih i nestalih hrvatskih branitelja ima veze s nosećom slikom)!

Ono što na koncu, bar kada je riječ o hrvatskoj zajednici, najviše ohrabruje je Žigmanovljeva najava da je za razmjerno kratko vrijeme dogovoren i sljedeći sastanak na Andrićevom vencu u Beogradu. Ukoliko se u tom smislu uspostavi »kontinuitet«, tek se onda može govoriti o »normalizaciji odnosa na unutarnjem planu« između države i njenih građana hrvatske nacionalnosti. Sljedeći korak nakon toga trebao bi (i morao) biti redovita institucionalna komunikacija na nižim razinama na obostrano zadovoljstvo. U tom smislu susret predstavnika hrvatske zajednice i predsjednika države mogao bi poslužiti i kao model rješavanja problema i s drugim manjinskim ili na druge načine uskraćenim zajednicama u Srbiji. A takvih bar u ovom društvu ne manjka...

Z. R.

Poražavajući rezultati istraživanja među mladima

Netolerancija, nasilje i nesigurnost

Oko 900 mladih iz Bujanovca, Subotice, Sombora, Novog Sada i Bačkog Petrovca sudjelovalo je u istraživanju Istraživačkog centra za odbranu i bezbednost. Učenici sedmih i osmih razreda osnovnih škola i srednjoškolci odgovarali su na pitanja koja su se odnosila kako na odnos prema pripadnicima drugih nacionalnih zajednica, tako i na odnos mladih prema nasilju, terorizmu i sigurnosti.

»Istraživanje međuetničkih odnosa među mladom populacijom nije rađeno nekoliko godina, a i kada su rađena istraživanja Vojvodina je obično bila izostavljena i akcent je stavljan na jug Srbije, jer se nekako podrazumijevalo da te međuetničke distance u Vojvodini nema. Mi smo odlučili da to i provjerimo i u ovo naše istraživanje, osim Bujanovca, uključili smo i nekoliko višenacionalnih sredina iz Vojvodine. S druge strane, oblast terorizma nije bila obuhvaćena nekim ranijim istraživanjima, pa smo se zato odlučili za jedno sveobuhvatno istraživanje čiji je naziv 'Interetnička distanca, nasilje i nasilni ekstremizam koji vodi ka terorizmu«, pojašnjava **Miloš Tišma** iz Istraživačkog centra za odbranu i bezbednost.

Nakon završenog istraživanja i obrade podataka njegov zaključak je da su pojedini rezultati ovog istraživanja alarmantni.

(Ne)premostive distance

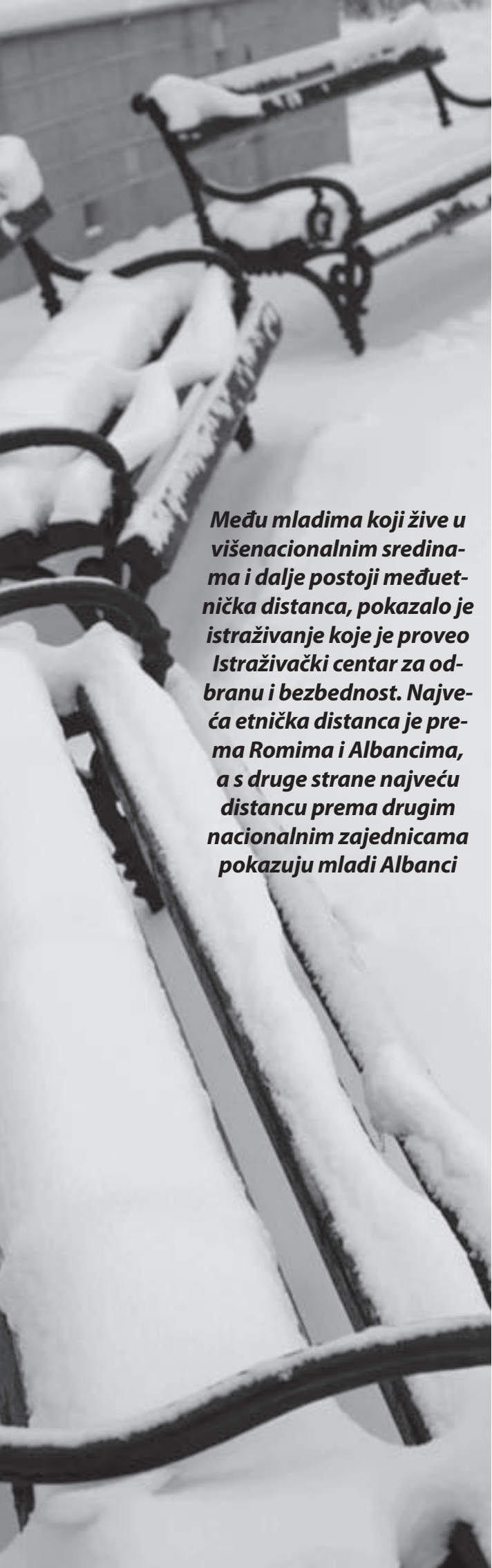
Istraživanje je pokazalo da međuetnička distanca još uvijek postoji, iako su ispitanici bili mladi koji nisu bili ni rođeni u vrijeme rata i raspada nekadašnje zajedničke države.

»Najveća distanca je prema Romima i Albancima, a također albanske djece prema svim ostalim nacionalnostima. Distanca koja postoji prema Albancima na neki način bila je i očekivana, ali nas je iznenadilo da još uvijek postoji velika distanca prema romskoj populaciji. Ovo ukazuje na duboke podjele koje postoje još u školskoj dobi, što je nedopustivo ukoliko želimo graditi jedno demokratsko društvo«, kaže Tišma.

Učenicima su postavljana pitanja bi li se družili s pripadnicima različitih nacionalnih zajednica i bi li s njima ulazili u emotivne veze. Velika većina od skoro 90 posto odgovorila je da bi se družila sa Srbima. S Mađarima bi se družilo 58 posto ispitanika, a negativan odgovor dalo je 12 posto mladih koji su sudjelovali u ovom istraživanju. Kada je u pitanju hrvatska nacionalna zajednica rezultati su malo drugačiji, jer

Među mladima koji žive u višenacionalnim sredinama i dalje postoji međuetnička distanca, pokazalo je istraživanje koje je proveo Istraživački centar za odbranu i bezbednost. Najveća etnička distanca je prema Romima i Albancima, a s druge strane najveću distancu prema drugim nacionalnim zajednicama pokazuju mladi Albanci

manje od polovice ispitanih bi se družilo s pripadnicima ove zajednice, 20 posto njih odgovorilo je ne i vjerojatno ne, dok 16 posto nije sigurno, a preostalih 19 posto odgovorilo je s vjerojatno da. S Romima se ne bi družilo 27 posto mladih, a društvo mladih Albanaca ne želi 22 posto učenika koji su sudjelovali u istraživanju. Iako već i ovi rezultati pokazuju postojanje etničke distance, vidljivo je da je ona još izraženija kada se mladima postavi pitanje da li bi bili u vezi s pripadnicima druge etničke zajednice.

»Na pitanje da li bi bili u vezi s momkom ili curom koji su albanske nacionalnosti 41 posto odgovorilo je – ne«, kaže Tišma.

Četvrtina ne želi biti u vezi s pripadnikom ili pripadnicom mađarske zajednice, a sličan postotak je i u slučaju pripadnika hrvatske nacionalne zajednice. Istraživanje je pokazalo i veliku zatvorenost albanske nacionalne zajednice. Mladi Albanci, njih 90 posto ne bi se družilo, a čak 97 posto, ne bi bilo u vezi s pripadnikom ili pripadnicom druge nacionalne zajednice. Na sjeveru Srbije situacija je sasvim drugačija, pa su primjerice u Subotici mladi znatno otvoreniji prema drugim nacionalnim zajednicama.

Mladi skloni nasilju

I kao što su zabrinjavajući rezultati koji pokazuju postojanje međuetničke distance među mladima isto tako zabrinjavaju i odgovori na pitanja koja su bila vezana za nasilje, oružje i terorizam. Većina je na pitanje da li bi nabavili neku vrstu hladnog oružja odgovorila ne, ali sedam posto ispitanika takvo oružje već ima, a 12 posto bi ga uzelo ukoliko bi bilo u prilici.

»Čak 14 posto mladih reklo je da bi nabavilo vatreno oružje, a dva posto ga već ima. Podsjetit ću vas da su u anketi sudjelovali učenici sedmih i osmih razreda osnovne škole i srednjoškolci. Ipak, oko 70 posto mladih osjeća se sigurno u svojoj sredini, ali zabrinjavaju odgovori koji pokazuju da toj sigurnosti nije pridonijela policija i povjerenja u policiju nema 30 posto mladih iz ovog istraživanja«, kaže naš sugovornik.

Za Tišmu je poražavajuće i što skoro petina mladih ne bi prijavila kriminalne radnje i nasilje u svojoj zajednici. Mladi se također ne osjećaju sigurno u svojoj zajednici i čak 34 posto njih reklo je da ih je strah vraćati se kući po mraku.

U razgovoru za *Hrvatsku riječ* Tišma kaže da rezultati ovih istraživanja trebaju biti polazna točka za rad s mladima, nastavnicima, roditeljima.

»Dijalog, medijacija, prepoznavanje problema, to su koraci koji mogu pomoći da slika koju je dalo ovo istraživanje bude drugačija«, kaže Tišma.

»Rješavanje ovih problema mora se raditi dugoročno, a osim škole, učenika i roditelja mora biti uključena i lokalna zajednica«, kazala je **Tatjana Popović** iz *Nansen* dijaloga centra.

Dobijeni rezultati jesu zabrinjavajući, jesu zvono za uzbunu i možda su gori nego što se očekivalo, ali se za njih može reći da su odraz okruženja u kome mladi žive i odrastaju. Odraz su okruženja u kome se sportski događaji završavaju tučama, okruženje u kome su pomjereni sustavi vrijednosti, okruženja u kome mediji promoviraju nasilje, okruženja u kome se u negativni kontekst stavlja bilo kakva različitost, okruženja u kome još uvijek postoji otklon prema pojedinim nacionalnim zajednicama. Sve to u zbiru daje sliku iz ovog istraživanja. Za promjenu te slike trebat će i vremena i truda, ali i akcije koja će trajati godinama i u koju će biti uključeni svi, a ne samo roditelji, djeca i škola. U protivnom slične ili još gore rezultate iščitavat ćemo iz odgovora nekih novih generacija.

Z. Vasiljević

Po tko zna koji put o Sonćanima skrbi samo jedan liječnik

Smiju li Sonćani biti bolesni

Manjak medicinskog osoblja općenito, poglavito liječnika, ovih mjeseci je, po tko zna koji put, zakačio Sontu. Iako odgovorni tvrde da medicinskog kadra ima na tržištu rada, za najnužnijim rješenjima za saniranje katastrofalne kadrovske situacije ne poseže se. Svaki odlazak starijih, iskusnijih kadrova, zbog krutih propisa nije moguće nadomjestiti u redovitoj proceduri s nekim optimalnim rokom.

Odlasci kadrova

Medicinski kadrovi svih profila i stupnjeva obrazovanja sve češće uhljebljenje traže u inozemstvu. Za početak privremeno, na određeni rok, a po njegovom isteku na destinaciji na kojoj su radili do tada, najčešće ostaju za stalno. Najveći problem za domove zdravlja je nemogućnost upošljavanja, čak i privremenog, drugog zdravstvenog radnika na mjesto odsutnog. Vrlo velike probleme domovima zdravlja stvaraju i odlasci liječnika na specijalizaciju. Na njihova dotadašnja mjesta nije moguće uposli-

ti druge liječnike opće prakse, jer nitko u Ministarstvu zdravlja nije predvidio ovu situaciju. Domovima zdravlja je dopušteno jedino angažirati liječnike na teret lokalne uprave. Nameće se upit je li riječ o neznanju, aljkavosti ili namjeri? U ambulanti u Sonti odavno je sistematizacijom predviđeno troje liječnika opće prakse. Od prije nekoliko mjeseci u stvarnosti radi samo jedan, a dva puta na tjedan na ispomoć mu dolazi kolega koji u ambulanti u obližnjem selu Kupusini ima trostruko manje pacijenata. Po riječima dobrih poznavatelja prilika u apatinskom Domu zdravlja najveći problem predstavlja naredba Ministarstva zdravlja glede zabrane novih upošljavanja bez njihovog odobrenja. Mjesta upražnjena odlaskom uposlenika u mirovinu, na rodiljsko, na neplaćeno, u inozemstvo, u praksi je skoro nemoguće popuniti zbog krutih propisa. Dopušten je angažman svega 10 posto od ukupnog broja uposlenih, isključivo pod uvjetom da troškove njihovih plaća snosi lokalna uprava. Ovako nastali manjak liječnika najviše pogađa pacijente, osobito iz sela koja ove institucije pokriva.

Prenatrpana sonćanska ambulanta

Očiti primjer nebrige o građanima je ambulanta u Sonti. Kako se potrebe općinskog središta moraju bar u određenoj mjeri ispoštovati, stanje u seoskim ambulantomama u sastavu Doma zdravlja postaje sve lošije. Žitelji Sonte, najvećeg sela u Općini Apatin, danas sa zebnjom pomišljaju i na najbezazleniju bolest. U mjesnoj ambulanti od prije tri mjeseca ordinira samo dr. **Dragana Grmuša**. Dakako, dr. Grmuša niti uz najbolju volju, niti uz svakodnevno samoinicijativno produljenje radnog vremena, nije u stanju obraditi onoliki broj pacijenata koliko ih se dnevno prijavi. A puno je kroničnih i kardiovaskularnih bolesnika, kojima su stalno potrebni lijekovi, zakazivanja i upute za kontrole kod specijalista i u specijalizirane zdravstvene ustanove, da ne govorimo o djeci i težim slučajevima akutnih oboljenja. Događa se da tijekom dana bude i po nekoliko hitnih intervencija s izlaskom liječnice na teren. Samo zahvaljujući velikom požrtvovanju dr. Grmuše i njezinim samoinicijativnim odlukama da skoro svakodnevno zbog svojih pacijenata ostane dulje na poslu, kako bi uspjela riješiti bar one koje zbog prirode bolesti ne može ostaviti za sutra. Trenutačno dr. Grmuša koristi dio prošlogodišnjeg godišnjeg odmora, a liječnik iz Kupusine u Sontu dolazi dva puta na tjedan. Tako će biti do njezina povratka s godišnjeg odmora. Sonćani, tako, u najboljem slučaju imaju pravo na posjet liječniku u svojoj ambulanti pet dana u tjednu, tijekom radnog vremena prve smjene. Izvan toga vremena, te blagdanima, subotom i nedjeljom, za njih je nadležna hitna služba Doma zdravlja u Apatinu.

Ivan Andrašić

Kako bi na vrijeme predali zdravstvene kartice i uhvatili broj, sonćanski bolesnici već od ranoga jutra staju u red ispred zaključanih vrata ambulante. Radno vrijeme počinje od 6.30.

»Ljudi dođu uhvatiti reda još prije pet sati, jer se često događa da u osam već ne primaju kartice za taj dan. Ovo je dno dna, ponižavaju nas na svakom koraku. Ovo me podsjeća na rane devedesete, kad je moj otac već u pola noći stajao u red ispred banke kako bi uspio na vrijeme podići četvrtinu mirovine. Mi danas, četvrt stoljeća kasnije, za ispisivanja najobičnijeg recepta za lijekove ili upute za specijaliste, moramo dobro poraniti i izgubiti pola dana, a nerijetko se događa da na red stignemo tek sutra. To mnoge tjera da niti ne čekaju ispis recepta za lijekove. Jednostavno ih odu kupiti u privatnu ljekarnu. Valjda Vlada računa da je za proračun i to neka ušteda. Zbog čega ne upošljavaju mlade liječnike kojih na tržištu rada ima, nije mi poznato. Samo, jedna je država koja štedi na zdravlju svojih građana. Nemam druge riječi, nego sramota!« kaže ogorčeno **Ivan Tetkov**.

Kako komentirate susrete

Vučić – Grabar-Kitarović i Vučić – Žigmanov

Nada za bolje dane

Dragana Popov,
Šid

Ovaj susret smo dugo čekali. Bio je najavljen za prosinac, a onda zbog opće poznatih razloga (umišljanje kako je baš naša strana u pravu), otkazan za neka bolja vremena. I u Hrvatskoj i u Srbiji poklonjena je velika pažnja susretu predsjednika dvije države. Naravno da tako i treba, susjedi smo koji nisu uvijek u najboljim odnosima, ali koji bi to mogli biti u dogledno vrijeme. Budućnost je bila tema kojoj su dvoje državnika poklonili veliku pozornost i bez osvrta na prošlost. Običnog građanina obje zemlje sigurno da je zanimalo hoće li biti nekih »varnica«, povijesnih sporazuma i svega onoga što prati ovakve susrete. Tako su mnogi zapazili eleganciju predsjednice Kolinde, kao i poruku na rukavu kaputa »hrabrost«. Kako smo mogli čuti, razgovaralo se o svim aktualnim problemima i donijeti su određeni zaključci. Glavni zahtjev predsjednice **Grabar-Kitarović** odnosio se na političku zastupljenost Hrvata na razini države i pokrajine, a razgovaralo se i o konkretnim projektima. Ono što je mene posebno obradovalo (jer čim se Šid spominje mi živimo), da je predsjednica kao nužnost istakla obnovu željezničke pruge Zagreb – Vinkovci – Tovarnik – Šid – Beograd, koja je od velikog značaja za Hrvatsku. Ohrabrujuća poruka za hrvatsku zajednicu u Srbiji poslana je od strane predsjednika **Vučića** nakon sastanka s predstavnicima hrvatske nacionalne manjine koje je predvodio **Tomislav Žigmanov**. Dogovoreno je i rješavanje konkretnih problema u mjestima gdje žive pretežno Hrvati. Na osnovu svega, ne mogu da ne kažem kako vjerujem da stižu bolji dani. Za obje strane.

S. D.

Ne očekujem previše

Nikola Čutura,
Bezdan

Pratim politička događanja, jer, kao mlad čovjek, jednostavno želim biti upućen u ono što se događa. Tako sam pratio i sve što je bilo vezano za posjet i razgovor predsjednika Srbije **Aleksandra Vučića** i hrvatske predsjednice **Kolinde Grabar-Kitarović**. Mediji i u Hrvatskoj i u Srbiji opširno su o tome izvještavali i s medijskog stanovišta ovaj događaj je dobio veliku pozornost. Međutim, usprkos velikoj medijskoj pažnji moj dojam je da ovaj posjet neće donijeti neki veliki pomak. Također, moj dojam je da se ovaj susret ipak dogodio ne voljom i željom dvaju predsjednika već su, rekao bih, taj susret inicirali iz Bruxellesa. Moj dojam je takav, a mislim da je to vidljivo i iz toga što ipak dio Hrvatske Vučićev dolazak nije dočekao blagonaklono. Pratio sam i susrete čelnika hrvatske zajednice s predsjednikom Vučićem, ali isto tako moj dojam je da se neka velika pitanja u dogledno vrijeme neće riješiti. Mislim da za to jednostavno nedostaje volje, jer da ima volje ta otvorena pitanja već bi se riješila. Od rata je prošlo dosta vremena i to što su neka aktualna pitanja i dalje otvorena i što po pitanju njihova konačnog rješenja nema suglasnosti samo su dokaz odsustva volje da se ona riješe. U svakom slučaju, dobro je razgovarati, otvoreno izložiti probleme, otvoreno predlagati moguća rješenja. Dobro je da je hrvatska zajednica dobila priliku za to, ali opet kažem: moja očekivanja nisu velika.

Z. V.

Susreti bi trebali biti redoviti

Siniša Šimić,
Plavna

Susret **Kolinde Grabar-Kitarović** i **Aleksandra Vučića** bio je neophodan i trebalo ga je upriličiti i ranije. Nastavak razgovora smatram obvezujućim, kako bi narušena međudržavna suradnja bila puno kvalitetnija nego u posljednja tri desetljeća. Težak posao su obavili oboje, budućnost će to sigurno pokazati. Neriješeni problemi se mogu riješiti jedino na najvišoj međudržavnoj razini, uz puno poštovanje i, za razliku od ranijih godina, obvezu obje strane da se obećano i ispuni. Vrijeme će pokazati i koliko je susret predstavnika hrvatske nacionalne zajednice u Srbiji s predsjednikom Vučićem važan korak za nas. Vjerujem da su predstavnici hrvatske nacionalne zajednice bili korektni sa zahtjevima i da će bar neki biti ispunjeni. Ovakvi sastanci trebali bi se redovito održavati i to na svim razinama vlasti. Veliki sam optimist glede budućeg statusa hrvatske nacionalne manjine u Srbiji i podržavam uloženi trud i zalaganje **Tomislava Žigmanova** i HNV-a za dobrobit naše zajednice. Imali smo puno problema proteklih godina, neriješenih do danas, da ne spominjemo rane devedesete kad nam je bilo najteže, a bili smo bez institucija koje danas imamo. Mislim da velike efekte nakon ovoga susreta ipak nećemo osjetiti odmah. To sudim po osobnom iskustvu i smatram da pripadnici hrvatske manjine moraju imati svoja prava i u lokalima. Država bi morala biti garant tih prava, a ne ignorirati ih, počevši od vrha pa sve do općine i mjesne zajednice.

I. A.

Srđan Jeremić,
predsjednik ZVO u Hrvatskoj

Povijest stručnjacima, budućnost građanima

Podržavam u potpunosti svaki oblik utvrđivanja činjeničnog stanja u koje bi bili uključeni relevantni i stručni ljudi i s jedne i s druge strane, kao i pripadnici jedne i druge manjine * Najbrže možemo napraviti iskorake po onim pitanjima, gdje ne treba ići u izmjenu postojećih zakonskih propisa, nego samo iste implementirati * U Hrvatskoj postoji veći broj zakona koji reguliraju manjinska pitanja, a čija primjena u praksi nikako ne zadovoljava * Želim u svim ljudima primarno tražiti one elemente koji nas spajaju, a ne one koji nas razdvajaju * Ako stalno budemo gledali unazad, teško da ćemo moći napraviti korake naprijed

Intervju vodio: Zvonko Sarić

D rugog dana nedavnog posjeta Hrvatskoj srbijanski predsjednik **Aleksandar Vučić** obišao je (13. veljače) naselje Vrginmost u Općini Gvozd, u kojem živi većinsko srpsko stanovništvo, a istoga dana s predsjednicom Hrvatske **Kolindom Grabar-Kitarović**, bio je nazočan i na Velikoj skupštini Srpskog narodnog vijeća u Zagrebu. Predsjednik Vučić se tako mogao uvjeriti kako žive Srbi u Hrvatskoj.

Na Skupštini SNV-a je usvojena Izjava o pravima Srba u Hrvatskoj. O tom dokumentu, kao i o koracima koji bi prema mišljenju srpske manjinske zajednice u Hrvatskoj doveli do poboljšanja statusa Srba u Republici, te o značaju susreta na vrhu Grabar-Kitarović i Vučića, razgovarali smo sa **Srđanom Jeremićem**, predsjednikom Zajedničkog veća opština, koje okuplja predstavnike općina u Hrvatskoj, u kojima srpska zajednica čini većinu stanovništva.

Prilikom službenog posjeta predsjednika Vučića bilo je mnogo izjava da se »razgovarati mora« i da ovaj susret otvara novu stranicu u bilateralnim odnosima dviju država, te da će se »krenuti u rješavanje otvorenih pitanja«. Hoće li nakon ovog susreta građani Hrvatske i Srbije, pa tako i srpska i hrvatska nacionalna manjina imati koristi, makar u doglednoj budućnosti?

Apsolutno se slažem s konstatacijom da se razgovarati mora i treba, i to na svim instancama i po svim temama koje se još uvijek vode kao otvorena pitanja između dvije države. Ukoliko se razgovorima pristupi otvoreno i argumentirano, sigurno je da se određeni pomaci mogu očekivati već i u nekom kratkoročnom razdoblju i, vezano za to, realno je očekivati da bi građani Srbije i Hrvatske, a naročito srpska manjina u Hrvatskoj i hrvatska manjina u Srbiji trebali osjetiti korist od intenzivnije komunikacije predstavnika dvije države. Kao član Međuvladinog mješovitog

odbora za praćenje provedbe Sporazuma o rješavanju otvorenih problema pripadnika srpske nacionalne manjine u Hrvatskoj i hrvatske nacionalne manjine u Srbiji bio sam prisutan na dva sastanka ovog odbora koji je, nakon tri godine pauze, 30. siječnja 2018., zasjedao u Beogradu, a sljedeći dan u Monoštoru, kao mjestu u kojem većinski žive pripadnici hrvatske zajednice u Srbiji. Na tim sastancima analiziralo se učinjeno u odnosu na zacrtano na posljednjem sastanku ovog odbora. Kao član hrvatskog dijela delegacije ispred srpske nacionalne manjine mjeritorniji sam da govorim o onome što se trebalo realizirati za pripadnike srpske zajednice u Hrvatskoj, a do sada nije. Tada smo, na žalost, morali konstatirati da su se u protekle tri godine napravili samo mali koraci naprijed po nekim pitanjima, dok je po većini pitanja status ili na istom nivou kao prije tri godine ili još lošiji. Imao sam priliku na tim sastancima čuti od predstavnika hrvatske zajednice u Srbiji neke probleme s kojima se oni susreću u svakodnevnom životu. Ono što me raduje jest da sam na Velikoj skupštini SNV-a u Zagrebu od predsjednika Srbije čuo jasnu i nedvosmislenu namjeru, želju i volju da utječe na rješavanje problema hrvatske nacionalne manjine u Srbiji, a isto je naglasila i predsjednica Hrvatske kada je u pitanju problematika s kojom se susreću pripadnici srpske nacionalne manjine u Hrvatskoj. Mislim da je to dovoljan osnov koji nam treba unijeti dozu optimizma u vremenu koje je pred nama. Najlakše i najbrže možemo napraviti iskorake po onim pitanjima gdje ne treba ići u izmjenu postojećih zakonskih propisa, nego samo iste implementirati. Pitanja koja bi zahtijevala izmjenu zakonskih regulativa, kako kod jedne tako i kod druge zemlje, sigurno nisu nerješiva, ali je realnije očekivati da bi se takva pitanja mogla riješiti nešto kasnije.

Kratkoročno, mislim da bi se vidljivi pomaci mogli ostvariti u segmentu manjinskog obrazovanja, obnove objekata od znača-

ja za pripadnike jedne i druge manjine, kao i kod zapošljavanja pripadnika manjina u javnim i državnim službama.

HR Vučić je, među ostalim, i prilikom govora u Glini 1995. godine, obećavao tamošnjim Srbima život u Velikoj Srbiji. Smatrate li da se Vučić trebao ispričati i zbog tog govora u Glini prilikom posjeta Zagrebu?

Mislim da su poruke koje je poslao predsjednik Vučić prilikom posjeta Hrvatskoj, dakle poruke mira, tolerancije, međusobnog uvažavanja i poštovanja i zajedničkog iskrenog rada na rješavanju svih otvorenih pitanja, poruke kojima je jasno i nedvosmisleno pokazao kako želi razvijati odnose s Hrvatskom. Mogli smo čuti, ali i pročitati u mnogim medijima, da su i predsjednik Vučić i predsjednica Grabar-Kitarović izjavili da se tijekom razgovora nisu mogli usuglasiti o mnogim pitanjima iz prošlosti, ali da imaju jasnu viziju budućnosti koja mora biti takva da donese dobrobit i jednoj i drugoj državi i svim njihovim stanovnicima. Ako pogledamo unatrag, imamo činjenicu da ni nakon 75 godina od završetka Drugog svjetskog rata nemamo identičan stav i gledanje na sve ono što se tada događalo, a ipak smo nakon njega imali razdoblje prosperiteta i vrlo lijepih odnosa naroda i narodnosti bivše države. Ja podržavam sve razgovore koji za cilj imaju davanje odgovora na sva otvorena pitanja koja opterećuju odnose dva naroda i dvije države, kako u novijoj povijesti, tako i u onoj nešto starijoj. Ali mislim da odgovore na ta pitanja trebaju analizirati stručnjaci iz oblasti povijesti, prava i slično, što znači osobe koje raspolazu relevantnim znanjima i mogu sve događaje sagledati s jedne šire i sveobuhvatnije dimenzije. Ja želim da u svim ljudima primarno tražim one elemente koji nas spajaju, a ne one koji nas razdvajaju i da ove pozitivne elemente povezivanja jačamo.

HR Predsjednik Vučić je u autorskom tekstu za europski portal *Político*, koji je objavljen tijekom njegovog službenog posjeta Hrvatskoj, napisao i sljedeće: »Kao mlad čovjek tada, nisam uviđao što se može postići suradnjom, nasuprot podjela. Ali, sada znam da je moja zemlja platila visoku cijenu za nacionalističke ekscese«. Je li Vučić tim rečenicama zapravo osudio ekstremni nacionalizam?

Po meni, iz ovoga što ste ovdje citirali, ja iščitavam jasnu spremnost predsjednika Vučića da kroz suradnju, razgovor i međusobno povezivanje razvija dobre odnose sa svim zemljama i svim narodima širom svijeta. To se, uostalom, može vidjeti i kroz njegove aktivnosti svih ovih godina. Koliko možemo i čuti i vidjeti, Vučić želi voditi Srbiju u EU, pri tome njegujući i održavajući dobre i prijateljske odnose i s onim zemljama koje nisu članice EU, što znači da sama želja i njegovo nastojanje da Srbija uđe u ovu zajednicu europskih naroda nedvosmisleno isključuje bilo kakav oblik ekstremnog nacionalizma i sigurno predstavlja osudu istog.

HR Između dviju država postoji bremeniti teret povijesti. Predsjednik SNV-a Milorad Pupovac je rekao na skupštini u Lisinskom: »Loša prošlost da ne upravlja nama«, ali kako je moguće da ta loša prošlost ne upravlja nama, a da ne kažemo jasno i činjenično što je bila ta loša prošlost? Mogu li se otvorena brojna pitanja, prijepori između dvije države, riješiti bez rješavanja pitanja iz prošlosti, konkretno, pitanja u svezi Domovinskog rata?

Kako sam i maloprije rekao, podržavam u potpunosti svaki oblik utvrđivanja činjeničnog stanja u koje bi bili uključeni relevantni i stručni ljudi i s jedne i s druge strane, kao i pripadnici jedne i druge manjine. Očigledno je da postoje različita mišljenja i različiti pogledi na čitav niz pitanja iz domene povijesti i domene prava i to ne samo vezano za posljednji rat na ovim prostorima, nego i na mnoga druga događanja u povijesti dva naroda. Kao netko tko je u vrijeme ovog posljednjeg rata bio poprilično mlad i pošto zbog toga svoj stav i mišljenje ne mogu previše bazirati na svojim osobnim iskustvima, nego na temelju onoga što čujem ili pročitam, s velikom nadom očekujem i nadam se da će doći trenutak kada će kompetentni ljudi iz različitih oblasti bitnih za tumačenje svih događanja između dva naroda u prošlosti sjesti i provesti argumentiranu raspravu o svim temama koje opterećuju odnose dvije države i dva naroda. Mislim da je pripadnicima manjina to u najvećem interesu, jer ako odnosi između Hrvatske i Srbije nisu dobri i pogoršavaju se to na svojoj koži prvo osjete pripadnici srpske zajednice u Hrvatskoj i pripadnici hrvatske zajednice u Srbiji.

HR Što je za Vas bilo najupečatljivije na trećoj Velikoj skupštini Srpskog narodnog veća?

Sigurno da je najupečatljiviji dojam s ove Skupštine bila jasno naglašena volja i želja svih govornika da se odnosi između dvije zemlje i dva naroda unaprijede na nivo od koga će korist imati, kako pripadnici većinskog naroda u jednoj i drugoj državi, tako i pripadnici srpske i hrvatske nacionalne manjine koji žive na teritoriju Hrvatske i Srbije. Među prisutnima je provijavao određeni osjećaj zajedništva i vjere da postoje iskrene želje da se poboljšaju odnosi između dvije zemlje i krene mnogo intenzivnije i brže s rješavanjem postojećih problema.

HR U koncertnoj dvorani *Vatroslav Lisinski* obratila se i hrvatska predsjednica Grabar-Kitarović, kojoj je to bio prvi dolazak na manifestaciju u organizaciji SNV-a. Predsjednica je u *Lisinskom* rekla i kako »nitko u Hrvatskoj ne smije biti građanin drugog reda«. Je li trebalo biti i ranije takvih dolazaka predsjednice Grabar-Kitarović na događaje najbrojnije nacionalne manjine u Hrvatskoj?

Predsjednica je, po mom mišljenju, trebala i ranije dolaziti na najvažnije događaje koje organizira srpska zajednica u Hrvatskoj. Sigurno je da bi se tim činom poslala jasna poruka o važnosti pripadnika srpske nacionalne manjine u cjelokupnom društvenom, kulturnom, političkom i svakom drugom životu Hrvatske. Ali, opet, ako stalno budemo gledali unazad teško da ćemo moći napraviti korake naprijed. Zato, bez obzira na to što se dogodio tek sada, pozdravljam dolazak predsjednice Grabar-Kitarović na Veliku skupštinu SNV-a, kao i poruke koje je tom prilikom izgovorila, a odnose se na potrebu intenzivnijeg rada u pravcu poboljšanja međusobnih odnosa u svim segmentima, jer je to jedan od ključnih preduvjeta bržeg cjelokupnog razvoja Hrvatske i Srbije. Drago nam je što je predsjednica rekla da u Hrvatskoj nitko ne smije biti građanin drugog reda, ali da bi se to postiglo potreban je konkretan rad na rješavanju mnogobrojnih problema srpske zajednice u Hrvatskoj. Primarno je da se mnogobrojni zakoni koji reguliraju pitanja manjina napokon počnu u potpunosti primjenjivati u praksi i, u tom pravcu, očekujemo njenu pomoć i podršku.

HR Na kraju Skupštine usvojena je Izjava SNV-a u kojoj se konstatira da se prava i položaj Srba u Hrvatskoj nisu bit-

nije promijenili od druge Velike skupštine, održane u 2013. godini, a navodi se i kako »položaj Srba u Hrvatskoj nije unaprijeđen nego je u nizu aspekata i unazađen«. Gdje je položaj Srba u Hrvatskoj u nizu aspekata unazađen?

U Hrvatskoj postoji veći broj zakona koji reguliraju manjinska pitanja, a čija primjena u praksi nikako ne zadovoljava. Ustavni zakon o pravima nacionalnih manjina, koji u čl. 22. daje prednost prilikom zapošljavanja u državnim i javnim službama, pod »jednakim uvjetima«, pripadnicima nacionalnih manjina srazmjerno njihovom udjelu u strukturi stanovništva koje pokriva konkretna ustanova ili institucija, gotovo da se nikako ne provodi u praksi. Tome u prilog govore podaci da je broj pripadnika srpske nacionalne manjine u svim javnim i državnim službama sve manji i manji, dakle on opada iz godine u godinu. Potom, Zakon o odgoju i obrazovanju na jeziku i pismu nacionalne manjine. Iako postoje svi preduvjeti, ni nakon 20 godina od mirne reintegracije istoka Hrvatske, koji se nalazio pod prijelaznom upravom UN-a, u ustavno-pravni poredak Hrvatske, nismo uspjeli registrirati naše škole kao manjinske, iako su svi preduvjeti za to ispunjeni. Naime, da bi se neka škola registrirala kao manjinska potrebno je da budu ispunjena dva uvjeta: da je Statutom općine ili grada navedeno da je u službenoj uporabi na njihovom teritoriju, uz hrvatski jezik i latinično pismo, i srpski jezik i ćirilčno pismo te da se nastava u danoj školi odvija na jeziku i pismu nacionalne manjine. Iako su ova dva kumulativna uvjeta ispunjena u mnogim školama, do registracije istih kao manjinskih još nije došlo. Čak i dodatno, izmjenama i dopunama Zakona o odgoju i obrazovanju omogućeno je jedinicama lokalne samouprave, na čijem teritoriju postoje ovakve škole i u kojima su ispunjena oba tražena uvjeta, da zatraže prijenos osnivačkih prava sa županije na općine. Županija je, prema tome, dužna izvršiti prijenos osnivačkih prava u roku od 60 dana od dana zaprimanja takvog zahtjeva. Danas smo svjedoci da je od zahtjeva tri općine za prijenos osnivačkih prava s Vukovarsko-srijemske županije na općine za osnovne škole Borovo, Negoslavci i Markušica prošlo više od tri godine. Ne samo da nije izvršen prijenos osnivačkih prava, nego navedene općine ni nakon tri godine nisu dobile nikakav odgovor od Vukovarsko-srijemske županije – bilo pozitivan ili negativan. Kao treće, Zakon o službenoj uporabi jezika i pisma nacionalnih manjina kaže da u onim mjestima gdje pripadnici nacionalne manjine čine minimum 33 posto stanovništva svi natpisi, uključujući ulaze i izlaze iz mjesta, moraju biti ispisani i na jeziku i pismu nacionalne manjine. Mi imamo mjesta u kojima pripadnici srpske zajednice čine i više od 90 posto stanovništva, ali nemamo ploče na ulazima i izlazima iz tih mjesta ispisane na ćirilčnom pismu. Srpska zajednica, kao najbrojnija manjinska zajednica, nalazi se u svojevrsnoj medijskoj blokadi, primjerice, emisija *Hronika Slavonije, Baranje i zapadnog Srema* koju proizvodi TV produkcija Zajedničkog veća opština ne može se pogledati ni na jednom TV kanalu u Hrvatskoj, nego samo na televizijama izvan Hrvatske.

 Gdje još vidite probleme u ostvarivanju manjinskih prava Srba u Hrvatskoj?

Prije svega status ZVO-a i SNV-a nije riješen na jedan kvalitetan institucionalan način koji je adekvatan osnivačkim aktima na osnovu kojih su oni nastali. Sredine u kojima većinski živi srpsko stanovništvo spadaju u red najnerazvijenijih krajeva u Hr-

vatskoj, a posljednjih godina govor mržnje i sve izraženija ksenofobija stvaraju osjećaj straha kod pripadnika srpske manjine u Hrvatskoj.

Postoje i problemi kod stambenog zbrinjavanja, gdje su pripadnici srpske zajednice dovedeni u još lošiji položaj nego ranije budući da je novim načinom bodovanja predviđeno da pripadnici braniteljske populacije u startu dobijaju 100 bodova što je kasnije nedostižno svima ostalima iz razloga što svi ostali elementi koji se boduju nose mnogo manje bodova. Treba istaknuti da mi nemamo ništa protiv da se stambeno zbrinu svi oni koji nemaju riješeno stambeno pitanje, ali to ne bi trebalo biti na račun pripadnika manjina, jer su i manjinski narodi posebna kategorija koja bez pomoći i razumijevanja većinskog naroda preko instrumenta tzv. pozitivne diskriminacije nije u mogućnosti biti u ravnopravnom položaju u odnosu na većinski narod. Tu je i pitanje neisplaćenih mirovina za vrijeme dok je ovaj prostor bio pod prijelaznom upravom UN-a, a tu je i nedovoljno financiranje rada udruga i klubova koji okupljaju pripadnike srpske nacionalne manjine od strane nekih jedinica lokalne samouprave.

 Kakva je situacija u svezi razvoja povratničkih sredina?

Povratničke sredine su u toliko lošoj situaciji da u mnogim mjestima još uvijek nema ni elementarnih uvjeta za život. Dakle, još uvijek imamo mjesta u kojima nema struje niti vode. Siguran sam da ćemo se svi složiti da je u 21. stoljeću tako nešto nedopustivo. Tamo gdje ima struje i vode nema gotovo nikakvih investicija pa se i oni ljudi koji se odluče na povratak uglavnom nalaze na egzistencijalnom minimumu. Problem je i činjenica da se zbog nepostojanja normalnih uvjeta za život za povratak najčešće odlučuju stari i nemoćni, a mnogo manje mlade porodice, tako da je budućnost tih krajeva poprilično neizvjesna.

Gradska uprava Subotica, Tajništvo za poljoprivredu i zaštitu životnog okoliša, temeljem članka 25. i 29. Zakona o procjeni utjecaja na životni okoliš (*Sl. glasnik RS*, br.135/04 i 36/09) objavljuje:

**OBAVIJEST O DONIJETOM RJEŠENJU
KOJIM JE DANA SUGLASNOST
NA STUDIJU PROCJENE UTJECAJA NA ŽIVOTNI OKOLIŠ**

Dana 20. 2. 2018. godine nositelju projekta TELEKOM SRBIJA AD Beograd, Takovska 2, je dana suglasnost na studiju o procjeni utjecaja na životni okoliš projekta: bazne stanice mobilne telefonije SU02/SUU02/SUL02 – PALIČKO JEZERO, na katastarskoj parceli 1028/1 KO Palić, Ulica Železnička bb (46.103992°, 19.765816°).

Tekst rješenja se u cijelosti može preuzeti na sajtu Grada Subotice.

Veliki doček zvona

Dopremanje zvona za crkvu na Kelebiji 1938. godine, ukrašenog i postavljenog na kola s konjskom zapregom, pratila je impozantna povorka koju je predvodilo 26 konjanika. Svečana povorka na putu ka Kelebiji slikana je u gradu, u današnjoj ulici Sándora Petőfija, preciznije, na lokacijama koje danas nazivamo »kod Hitne pomoći« (kao što se vidi, benzinske crpke tada nije bilo) i »kod Gimnazije«. Ove fotografije, dokumentirano bilježeći veliki broj sudionika u povorci uz zvono, vrijedno su svjedočanstvo o važnosti događaja koji se zblio prije osam desetljeća. Naime, crkva u Kelebiji izgrađena je 1937., a naredne godine je stiglo zvono. Međutim, nije poznato odakle je dopremljeno.

Neobičan je i način na koji su fotografije dospjele u javnost. Bilo je to u znaku jubileja, povodom 75. godišnjice kelebiske crkve, kada je četrdesetak obitelji sudjelovalo u prikupljanju fotografija iz prošlosti. Među njima su bile i ove dvije snimke. Kako je iz obiteljskih albuma stiglo mnoštvo fotografija o dopremanju i posvećenju zvona, naredne godine napravljena je izložba pod nazivom »75 godina zvona župne crkve u Kelebiji«.

Sada je točno osam desetljeća od kako je dopremljeno zvono i tom prigodom je u crkvi 25. veljače ponovno postavljena jubilara izložba fotografija koja se može pogledati nekoliko narednih tjedana. Organizatorica ovog lijepog događaja na Kelebiji je **Erzsébet Kovács**, umirovljena knjižničarka.

Konstruktivna KRITIKA

Malo ljudi voli kritiku, pogotovo ako se kritiziraju njihove osobine: lijenost, neefikasnost, tvrdičluk ili pak rasipništvo. Stvar prigovora postaje mnogo složenija ako taj čovjek ima određenu vlast. Primjera radi: on je kralj jedne zemlje i ima moć donošenja određenih izvršnih odluka. Istina, u bajkama, kod svakog kralja je postojala funkcija »dvorske lude«. Njegov privilegij je bio da je u svakom momentu mogao javno (ako je bio pitan) reći kralju i po koju osuđujuću, kritičku primjedbu, a da za to nije snosio nikakvu odgovornost. No, čini mi se da su takvi ljudi postojali samo u narodnim pričama poput Tilla Eulenspiegela ili Nasrudin-hodže, i kroz te bajkovite likove izrečene su određene kritike u suštini nedemokratskoj vlasti. Ali ta »stara vremena« su iza nas i, računajući od Francuske revolucije, mi živimo (manje-više) u demokratskim sustavima. Zakonodavna, izvršna i sudska vlast su odvojeni kao garant demokracije i slobode. No, i u prošlosti, kao i danas se događaju izvjesne devijacije. Primjerice, dugo smo živjeli u jednopartijskom nedemokratskom sustavu i taj sustav je uglavnom kriv za naše današnje nedaće i probleme – kažu neki »analitičari i stručnjaci«. Poput mene, stariji ljudi već žive 30 godina u novom, višepartijskom sustavu u kojem svatko ima demokratsko pravo iznositi svoje mišljenje npr. o potezima vlasti, o planovima, o poduzetim mjerama itd. Kritičari socrealizma zaboravili su da si i u to doba mogao kritizirati poteze vlasti, ali ta kritika nije smjela biti kritika svega postojećeg, nego se tolerirala »konstruktivna kritika«, što je značilo da ako nešto kritiziraš obvezno moraš dati jedan drugi – konstruktivni prijedlog. Pišući o sudbinama paromlinova sjetio sam se dva primjera iz tog doba kada su umjesto da ruše, sačuvali stare objekte.

Prvi primjer u Americi

Amerika nema baš stare objekte, jer je za Europu doista Nova zemlja. Zato sam se iznenadio kada sam u jednoj knjizi *Grđevine za trgovinu*, u izdanju časopisa *Baumeister*, vidio jednu bivšu tvornicu konzervi i skladišnih objekata pretvorenu u centar za zabavu i kupovinu u San Franciscu. Ovakvi centri danas se grade diljem svijeta, što i nije neka novina. Ono što je za mene, tada još studenta bilo iznenađujuće, jest da je ona prvobitno građena

1906. godine nakon zemljotresa, a 1963. godine je cijeli kompleks adaptiran i pretvoren u niz restorana, prodavaonica, barova, kafića i jedan kabare. Jedan od investitora rekao je: »Umjesto samo jednog statičnog prostornog biljega, željeli smo stvoriti sjećanje na romantične europske pijačne trgove«. Ovaj kompleks, poznat i kao *The Cannery*, smješten je u nekadašnjoj luci poznatoj i kao *Fichermans Wharf (Ribarski dokovi)*. Ovaj centar je 1970. godine dobio i nagradu Američkog instituta za arhitekturu i danas

Ulaz u centar *The Cannery* San Francisco

predstavlja turističku atrakciju koja se nudi u svim perspektivama San Franciska. Kada smo onomad saznali za plan da se na mjestu našeg paromlina želi graditi robna kuća, tadašnjim nadležnicima smo predložili da umjesto rušenja bivši mlin adaptiraju upravo u neki sličan centar koji bi zbog lokacije bio i turistička atrakcija. U to doba stari proizvodni objekti kod nas nisu bili na cijeni i govorili su: »Nismo mi Amerika!«

Drugi primjer Kopenhagen

Naš studentski Klub mladih arhitekata 1970. godine bio je pozvan od sličnog udruženja na višednevni studijski boravak u Kopenhagen. Šetajući u starom dijelu grada, koji se zove *Nyhavn* (Nova luka, građena u 17. stoljeću), vidio sam stare trgovačke kuće s magacinima, pretvorene u hotele, restorane i barove. U blizini sam naletio, među ostalima, i na jedan četverokatni objekt čija je fasada bila građena s tradicionalnom drveno-skeletnom konstrukcijom, na kojoj je diskretno pisalo »robna kuća«. Tada sam se baš zainteresirao kako su smjestili robnu kuću u stari tradicionalni objekt. Vrlo jednostavno! Zadržali su stare zidove, a unutra je bila smještena najsuvremenija robna kuća; u prizemlju se nalazio dio s hranom i kućnim potrepštinama, a na gornjem, četvrtom katu restoran sa samoposluživanjem. Vrativši se iz Danske ispričao sam starijim kolegama što sam vidio i predlagao slično rješenje za paromlin. Naravno, nisu me »uvažili« možda zato što sam bio još student, ili su, pak, imali drugu računicu. U novoj višestranačkoj demokraciji ponovno sam predlagao da se ne ruši kazalište, nego ga treba samo djelimično dograditi i adaptirati. Rezultat svi znamo. Izgleda da je put u pakao popločan dobrim namjerama, kao što je to konstruktivna kritika, ali i današnji moćnici to najčešće ne uvažavaju.

Lopata: pravo i obveza

Drugo lice
Subotice

To sa snijegom kod nas je poput ciklične kataklizme umjerenih razmjera: vozači se žale da ni glavne gradske prometnice ni u pozno jutro nisu očišćene, a o zavijanoj i neprohodnoj periferiji da i ne govorimo. S druge strane, nadležne službe uvravaju građane da su ekipe za čišćenje na terenu i danju i noću, te da čine sve što je u moći njihove mehanizacije kako bi ceste bile prohodne.

U sjeni te napadačko-obrambene kakofonije, na samo par metara od prometnica, odvija se također zanimljiv život: pješaci po trotoarima također »voze« usporeno, gacajući neujednačnim ritmom koji im određuje (ne)briga vlasnika ispred čijih kuća prolaze. Čovjek u takvim trenucima za kratko vrijeme doživi dva dijametralno suprotna raspoloženja: od osjećaja blaženstva što koliko-toliko sigurno može hodati po očišćenom trotoaru do bijesa i salvi psovki na račun onoga zbog čijeg nemara ili lijenosti upada u snijeg i na obuci provjerava njezinu otpornost na vlagu. I tako od kuće do kuće do krajnjeg odredišta vrijeme prođe, a da se nitko ne može potužiti da mu je (bilo) dosadno.

U tom smislu svakako su za pozdraviti riječi komunalnog inspektora **Nemanje Šamua** koji je putem lokalnih medija građane upozorio na obvezu uklanjanja snijega ispred svojih kuća, te – poput nekadašnjih *csendőra* – najavio posjet inspektora nesa-vjesnim vlasnicima koji će ih zamoliti da to učine. Ukoliko, pak, ti apeli ne urode plodom, Šamu kaže da kazne predviđene za ovu vrstu prekršaja iznose od 2.500 dinara za fizičke osobe, odnosno 10.000 za pravne.

Sudeći po prvim reakcijama na ovo upozorenje može se izvući zaključak da dobar dio građana ili ne sluša lokalne vijesti ili na lopatu u ruci gleda kao na izlazak na izbore: imam ju pravo koristiti, ali ne i obvezu. Iz gore opisanih razloga bilo bi zaista

zanimljivo od iste osobe već za tjedan dana – kada se najavljuje osjetno otopljenje – čuti koliko je gradski proračun puniji na ime podnijetih prijava i naplaćenih šteta. Ako ni zbog čega drugog, a ono zbog podataka o tome koliko je starijih ili slabijih osoba završilo u ambulanti zbog indolencije nesa-vjesnih građana.

Z. R.

Novi priručnik za A – basprim

Ovih dana iz tiska je izašao novi priručnik za tamburu *Škola tambure vojvođanskog sistema A-basprim*. Priručnik je prije svega namijenjen profesorima tambure, ali i svima koji rade s djecom i žele ih naučiti svirati ovaj tradicijski instrument. Početkom prosinca prošle godine izašao je prvi priručnik za E-prim, a iz obiteljske radionice **Stipana Jaramazovića** i profesorice **Sonje Berta** očekuju se i priručnici za kontru, E-basprim, čelo i bas, te će na taj način biti obuhvaćeni svi instrumenti tamburaškog orkestra. Knjiga-priručnik *Škola tambure vojvođanskog sistema A-basprim* može se naručiti putem facebook stranice *Škola tambure Jaramazović Berta*, a uskoro će biti i u knjižari *Školska knjiga*. Cijena priručnika je 500 dinara, plus troškovi dostave.

Ž. V.

GRAD SUBOTICA
GRADSKA UPRAVA
TAJNIŠTVO ZA GRAĐEVINARSTVO
U skladu s člankom 45a. Zakona o planiranju i izgradnji (*Službeni glasnik RS*, br. 72/09, 81/09-ispravka, 64/10, 24/11, 121/12, 42/13-US, 50/13-US, 98/13-US 132/14 i 145/14)
oglašava

RANI JAVNI UVID POVODOM IZRADE

Plana detaljne regulacije za proširenje Bajskog groblja na prostor jugozapadno od postojećeg groblja do Ulice Frana Supila u Subotici.

Odluka o izradi navedenog plana je objavljena u *Službenom listu Grada Subotice* broj 5/2018.

Rani javni uvid bit će održan u trajanju od 15 dana, od 2. do 16. ožujka 2018. godine radnim danima od 8 do 15 sati, u Gradskoj upravi Subotice, Trg slobode 1, u Tajništvu za građevinarstvo, Stara gradska kuća, ured br. 202/1.

Tajništvo za građevinarstvo, kao nositelj izrade navedenog plana, organizira rani javni uvid u cilju upoznavanja javnosti s općim ciljevima i svrhom izrade navedenog plana, mogućim rješenjima za razvoj prostornih cjelina, mogućim rješenjima za urbanu obnovu, kao i efektima planiranja.

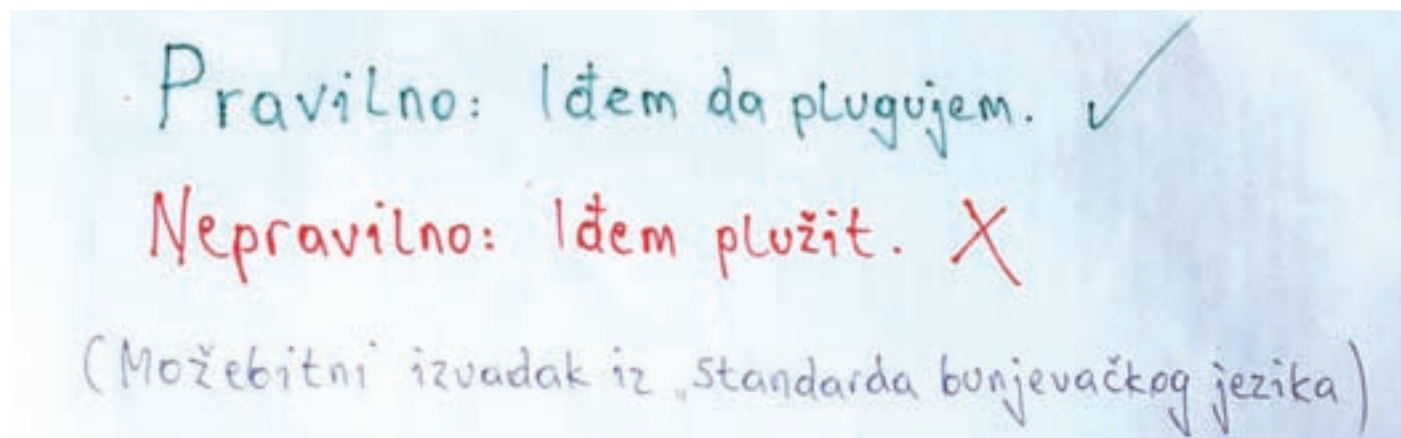
Pozivaju se tijela, organizacije i javna poduzeća koji su ovlašteni utvrđivati uvjete za zaštitu i uređenje prostora i izgradnju objekata da daju mišljenje u pogledu uvjeta i neophodnog opsega i stupnja procjene utjecaja na životni okoliš.

Pravne i fizičke osobe mogu dostaviti primjedbe i sugestije u pisanoj formi Tajništvu za građevinarstvo, Stara gradska kuća (Uslužni centar, šalter 14 ili 15), Trg slobode 1, do 16. ožujka 2018. god.

Primjedbe i sugestije pravnih i fizičkih osoba koje evidentira nositelj izrade mogu utjecati na planska rješenja.

Objelodanjen »Standard bunjevačkog jezika«

Standardizacija kontra asimilacije

U širem smislu, za jezikoslovce jedan hipotetički naslov novina iz budućnosti, u rubrici »znanost i zabava«: »Čudo iz filoloških laboratorija: Četveročlana štokavska obitelj dobila prinovu – dijalekt mutirao u jezik!«

Standard je utvrđen, na normi se radi.

Ovakvo bi se u najkraćem mogla prepričati vijest o tome da je volonterski tim Nacionalnog savita bunjevačke nacionalne manjine (NSBNM) izradio »Standard bunjevačkog jezika«, a koju je na konferenciji za novinare priopćila predsjednica ove organizacije **Suzana Kujundžić-Ostojić**.

»Standard« je, kako je navela, propisan kroz *Ričnik bački Bunjevaca* s pravopisnim i gramatičkim priručnikom koji je u izdanju *Matice srpske*, istina pod nazivom *Rečnik bačkih Bunjevaca*, objavljen 1990. Na taj način koncem godine, za kada se očekuje objavljivanje dopunjenog izdanja *Ričnika*, osim nastavnika i djece u školama, začetke novog jezika moći će učiti svi Bunjevci koji ne znaju (ili znadu?) kaže li se pravilno »plugovati« ili »plužiti« (uz uporabu krnjeg ili punog infinitiva), završava li se trpni glagolski pridjev na »en« ili »it«, kada se palatalizacija ne provodi a kada je ona prilagođena (ili prilagodita?) duhu suvremenog jezika, kada se glas »h« ubacuje, izbacuje ili mijenja u drugi ili kada se u modalnim ili temporalnim rečenicama (ili ričenicama?) koristi oblik »da plus prezent«, a kada infinitiv. Bit će to, naravno, prilika i za sve ostale ljude žedne znanja da se upoznaju s jednim posve novim jezikom, koji nema nikakve veze ni s hrvatskim (na konferenciji smo čuli da se bunjevački neće više smit kazat rvacki) ni sa srpskim, iako je prvom blizak po pismu (ćirilica je odbačena), a drugom se približava po svemu ostalom (sintaksi i leksici ponajviše).

Na taj način, kako je na istoj konferenciji objasnio predsjednik Izvršnog odbora NSBNM-a **Mirko Bajić**, bit će dijelom i ublažena kontinuirana asimilacija Bunjevaca, čiji je vrhunac bio »Dekret« iz 1945. po kom se Bunjevci moraju izjašnjavati kao Hrvati i kojim je bunjevački jezik »prativoren u salašarski« i kojim se »nije smilo divaniti«. Iz navedene konstrukcije, naravno, da se svašta zaključiti. Recimo, može se zaključiti da su generacije i generacije učenika –

baš kao i kada je riječ o povijesti Drugog svjetskog rata na ovim prostorima – svjesno i posve pogrešno odgovajane u zabludi da su temelji današnjih jezika štokavskog narječja udareni Bečkim književnim dogovorom 1850. i da u njih tada nije bio ugrađen mlađi ikavski dijalekt kom – očito se pogrešno mislilo – pripada i »bunjevački jezik«. Drugim riječima, zahvaljujući Bajiću, prisutni novinari imali su sreću iz prve ruke čuti *Istinu* da je ukidanje »bunjevačkog jezika« uslijedilo skoro 100 godina nakon sklopljenog ugovora između **Vuka Stefanovića Karadžića** i **Ljudevita Gaja** i to jednim političkim činom s izrazito nacionalnim ciljem, a čija je posljedica ne samo brisanje Bunjevaca kao originalnog naroda nego i njihovog jezika koji je unatoč nespomenutoj dotadašnjoj (prvo) mađarskoj (a zatim) i srpskoj asimilaciji imao prava građanstva i u javnoj uporabi se neometano odvijao, a književnost na tom jeziku bujala i cvjetala. Taj je »Dekret«, dakle, može se to zaključiti iz Bajićevih riječi, kao propratnu posljedicu imao i asimilatorsku nit »kroatizacije bunjevačkog jezika«, a što se najbolje da vidjeti po vokabularu dijela čelnika NSBNM-a (**Nikole Babića** ili **Ivana Sedlaka**, recimo) koji u javnim nastupima, valjda zato da bi ih svi razumjeli (čak i gledatelji emisija na bunjevačkom), govore tečnim srpskim jezikom, ali im se – zbog asimilacije, naravno – ponekad omakne i po koja rvac... uuups – hrvatska riječ.

U tom smislu, a kako je i sama Suzana Kujundžić-Ostojić istaknula, na Standard bunjevačkog jezika može se gledati kao na proces njegove standardizacije. Do punine nacije. U širem smislu, za jezikoslovce jedan hipotetički naslov novina iz budućnosti, u rubrici »znanost i zabava«: »Čudo iz filoloških laboratorija: Četveročlana štokavska obitelj dobila prinovu – dijalekt mutirao u jezik!«.

Čeka se sljedeći.

Z. R.

Korak naprijed

»Dodatak je pun zanimljivih zadataka, lijepo je ilustriran. Mislimo da će biti interesantan učenicima jer, osim zanimljivih ilustracija, obrađuje teme koje su učenicima bliske i koje do sada nisu imali obrađene na njihovom materinjem jeziku«, kaže autorica Verica Farkaš

Verica Farkaš

Prošle godine kompletirani su svi udžbenici za nastavu na hrvatskome jeziku u osnovnoj školi, a izrađeni su i prvi autorski udžbenici *Glazbene škrinje* za sve razrede. Također je izrađeno i šest nacionalnih dodataka, od kojih je prvi nedavno tiskan, a riječ je o dodatku *Svijet oko nas* za prvi i drugi razred.

Njegove autorice su učiteljica razredne nastave **Verica Farkaš** i pedagoginja **Margareta Uršal**,

a na 18 stranica obrađene su teme blagdane i običaja vezanih za te blagdane (prvi razred) te naselja u okviru kojih je primjer naselja nekada – salaš (drugi razred).

Autorica Farkaš kaže kako su teme točno određene i propisane nastavnim programom za prvi i drugi razred osnovne škole, za predmet *Svijet oko nas* te da one nisu izmišljene niti su ih imali priliku mijenjati, već samo kroz dodatak nadomjestiti ono čega nema u udžbeniku za ovaj predmet.

»Dodatak je pun zanimljivih zadataka, lijepo je ilustriran. Mislimo da će biti interesantan učenicima jer, osim zanimljivih ilustracija, obrađuje teme koje su učenicima bliske i koje do sada nisu imali obrađene na njihovom materinjem jeziku«, kaže Farkaš.

Ona smatra da su nacionalni dodaci važni jer su korak naprijed u nastavi na hrvatskom jeziku:

»Kao i sva druga djeca, i djeca u nastavi na hrvatskom jeziku imat će priliku učiti o svojoj nacionalnoj kulturi, tradiciji, običajima iz dodatka udžbeniku, koji je tiskan u boji, lijepo uređen i sadrži različite zadatke za provjeru naučenog.«

Osim toga što smatra da će ovaj nacionalni dodatak pridonijeti poboljšanju kvalitete nastave, Farkaš kaže da će on biti od pomoći i onima koji predaju jer vrijeme koje bi učitelj potrošio na pripremanje materijala za rad sada može potrošiti na kvalitetno osmišljavanje realizacije samoga sata i procesa učenja na satu.

»Do sada su se ove teme obrađivale iz više izvora. Primjerice, iz udžbenika koje smo dobivali iz Hrvatske, skidanjem slika s interneta, vađenjem starih fotografija iz osobne arhive... Sada je

sve potrebno objedinjeno u nacionalni dodatak, te će zasigurno olakšati obradu ovih tema učiteljima, a učenicima ih učiniti zanimljivim i privlačnim«, kaže Farkaš.

Dopredsjednica Odbora za obrazovanje i autorica dodatka Margareta Uršal objašnjava da je nacionalni dodatak, dodatak udžbeniku koji je sa srpskog preveden na hrvatski te da se u njemu nalaze sadržaji koji su značajni za nacionalnu manjinu iz područja glazbe, povijesti, tradicije, baštine, blagdane, geografije...

Osim dodatka *Svijet oko nas*, izrađeni su i dodaci *Priroda i društvo* za treći i četvrti razred, *Geografija* za osmi razred, *Likovna kultura* za peti, šesti, sedmi i osmi razred te *Povijest* za peti i šesti te sedmi i osmi razred.

J. D. B.

Prekogranična suradnja Srbije i Hrvatske

Mali projekti velikog značaja

U rekonstruiranom Gerontološkom klubu Centar I u Subotici će biti osnovana Regionalna akademija za njegovatelje koja će moći obrazovati kvalitetan kadar, rekao je Ivanišević

Projekt prekogranične suradnje gerontoloških centara iz Srbije i Hrvatske u okviru regionalne gerontološke mreže *Regernet* Subotici će, osim renoviranja Gerontološkog kluba *Centar I*, donijeti i regionalnu Akademiju za obuku njegovatelja. Kako je rečeno u Gerontološkom klubu *Centar II*, na konferenciji za novinare, koja je održana u petak, 23. veljače, za postizanje spomenutih ciljeva neophodna je prekogranična suradnja, a ukupan proračun projekta iznosi 526.361 eura. Ovaj projekt provode Gerontološki centar Subotica, kao vodeći partner, Dom za starije i nemoćne osobe Osijek, Dom za stare i penzionere iz Apatina, kao i Dom za stare i nemoćne osobe iz Đakova. Glavni cilj projekta je unaprjeđenje kvalitete brige o starima, što se želi postići ulaganjem u infrastrukturu, adaptiranjem i dograđivanjem objekata u Subotici, Apatinu i Osijeku, kao i ulaganjem u ljudske resurse, nabavu opreme i intenzivnu razmjenu stručnih znanja i iskustava u ovoj prekograničnoj oblasti. Regionalna Akademija za obuku njegovatelja bit će u Subotici, a planira se obučavanje oko stotinu budućih njegovatelja. Rok za izradu ovoga projekta je dvije godine.

Regionalna akademija za njegovatelje

Na konferenciji su govorili ravnatelj Gerontološkog centra u Subotici dr. **Nenad Ivanišević**, pokrajinska tajnica za financije **Smiljka Jovanović** i prof. dr. **Tanja Mišćević**, šefica pregovaračkog tima za vođenje pregovora i pristupanja Srbije Europskoj uniji. Kako je rekao Ivanišević, udio u ovim projektima je 15 posto, što često odvrća od konkuriranja za natječaje, te je stoga bitna podrška Pokrajine koja je ovoga puta odvojila sredstva u visini od 4 milijuna dinara.

»Ono što je važno i što želim najaviti jest da ćemo posljednjeg tjedna u ožujku započeti radove na rekonstrukciji Gerontološkog kluba *Centar I* u Ulici Petra Drapšina. Rok izrade ovih radova je 90 dana. Dobit ćemo jedan stari, odnosno novi Gerontološki klub, a ono što je novo i nama jako važno jest da će u prostorijama tog kluba biti Regionalna akademija za njegovatelje s ciljem

da prevladamo ono što nam je trenutno problem na teritoriju ove regije, a to je apsolutni nedostatak kadra za njegu korisnika. Na ovaj način želimo stvoriti ustanovu koja će biti stalnog tipa, koja će od sada moći obrazovati kvalitetan kadar«, rekao je Ivanišević.

Sredstva iz Europske unije

Smiljka Jovanović nazočne je upoznala s financiranjem i predfinanciranjem Pokrajinske vlade za razne projekte EU.

»Projekt mora biti u fazi realizacije, jer mi samo sufinanciramo udio od 15 posto ili najviše do 4 milijuna dinara, a to je dobio Gerontološki centar u Subotici. Raspoloživa sredstva u skladu s pokrajinskom skupštinskom odlukom o proračunu za određenu godinu se dodjeljuju subjektima koji podnose ispravne prijave na javni natječaj, bez obzira pripadaju li javnom ili privatnom sektoru, bez obzira na vrstu djelatnosti kojom se bave, kao i bez obzira na to u kojoj djelatnosti se razvija projekt«, rekla je Jovanović.

O interesu Europske unije da financira ovakve prekogranične projekte govorila je dr. Tanja Mišćević. »Na ovakve projekte sam uvijek jako ponosna. To su mali projekti od velikog značaja, jer ne samo da obnove Gerontološki centar već i urade mnogo više, povežu dvije općine koje dolaze iz dvije susjedne države, uspostave mrežu i suradnju koja se ne završava završetkom projekta. To je veliki značaj ovih projekata«, rekla je Mišćevićeva.

Ona je dala i odgovor na samopostavljeno pitanje:

»Zašto Europska unija pokazuje zainteresiranost i daje nam ovu količinu sredstava kroz prekograničnu suradnju? Puno je projekata koji su od 2000. godine naovamo ostvareni, a suma prelazi 6 milijardi eura, plus 2 milijarde od država članica koje su došle u Srbiju i pomogle u razvoju i unaprjeđenju institucionalne i administrativne strukture. Zato što nas EU smatra svojim partnerima, smatra, kako je rečeno u dokumentu, da smo u regiji za koju EU ima politički i ekonomski, kao i sigurnosni interes. To je razlog zbog čega nam daju sredstva, pomoć i prenosne znanje.«

Na koncu, Ivanišević je najavio da je u pripremi i novi projekt za otvorenje centra za demenciju i njeno proučavanje.

Željka Vukov

Hoće li komunalni problemi u Monoštoru biti riješeni?

Korak dalje od obećanja

Popravak mosta na kanalu Dunav – Tisa – Dunav i osiguravanje zdrave pitke vode najveći su komunalni problemi Monoštora. Traju ti problemi godinama. Mijenjale su se vlasti, kako one lokalne tako i pokrajinske, ali najdalje što se otišlo bila su obećanja da će problemi biti riješeni. Sada obećanje za popravak mosta stiže s najviše instance – od predsjednika države.

Most

Na ova dva infrastrukturna i komunalna problema Monoštora pozornost godinama skreće dopredsjednica Hrvatskog nacionalnog vijeća **Snežana Periškić**. Govorila je o tim problemima za skupštinskom govornicom, upućivala zastupnička pitanja, a i sjednicu Međuvladinog mješovitog odbora čiji je domaćin bila u Monoštoru iskoristila je da podsjeti na most koji je zatvoren i vodu koja nije za uporabu zbog povećane koncentracije arsena.

»Glede mosta samo u ovom skupštinskom sazivu u kome sam zastupnica oporbe dva puta sam za govornicom govorila o problemu koji imaju kako mještani Monoštora tako i turisti zbog mosta preko koga je prijelaz zabranjen godinama. Odgovor na dva puta postavljeno zastupničko pitanje dobila sam samo jednom. Odgovor je stigao iz JP-a *Vojvodinašume*, a navedeno je da je tender za izbor izvođača za rekonstrukciju mosta poništen,

jer odabrani izvođač radova nije imao potrebne licence«, kaže Periškićeva.

Ona pojašnjava da je most Šmaguc, na kanalu Dunav – Tisa – Dunav značajan jer vodi ka nekoliko vikend naselja, šumskom području na kome drva ne eksploatiraju samo *Vojvodinašume*, već i mještani koji zakupljuju dijelove tog područja za sječu (s druge strane obale je i dio poljoprivrednog zemljišta). Taj most spaja i dva područja koja katastarski pripadaju dvjema državama – Srbiji i Hrvatskoj.

Iako je od zatvaranja mosta prošlo nekoliko godina, iako su u međuvremenu organizirani i prosvjedi i pisane peticije, u Monoštor su stizala samo obećanja. Posljednje je obećanje predsjednika **Aleksandra Vučića**, koji je nakon razgovora s predstavnicima hrvatske zajednice, koji su održani prošlog tjedna, rekao da će biti rekonstruiran i most u Monoštoru kod Sombora.

»Ovo je prvo ozbiljnije obećanje koje smo dobili i ja vjerujem da će ono što je obećano biti i urađeno. Ali nismo do toga došli tek tako, jer godinama se borimo za ovaj naš most«, kaže Periškićeva.

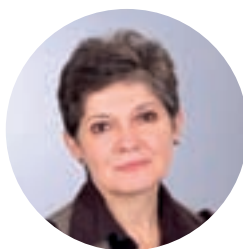
Voda

Drugi veliki komunalni problem Monoštora je zdrava pitka voda koju mještani ovog sela nemaju u XXI. stoljeću. Dijeje oni

Tjedan u Somboru

Lice i naličje ZIME

Pokazala nem je zima ipak svoje pravo lice. Sa snijegom i temperaturnom ljestvicom u popriličnom minusu. I sada su kao svi iznenađeni. Otkud zima u veljači. Prvo poslovično iznenađeni putari. Ne bih ja sada da ih

previše branim, ali u uvjetima kakvi

su u Somboru bili početkom i sredinom ovog tjedna malo što se dalo uraditi. Kada snijeg pada neprekidno 48 sati (što pada? prosto sipa), kada temperaturna ljestvica pada i na -10 stupnjeva, onda je bitka sa snijegom unaprijed izgubljena. Jedino što preostaje su grtalice. Grtalice putarima, a nama lopate i strpljenje da se iznova i iznova čisti ista ulica, ista staza u dvorištu. Uz ono nezaobilazno kukanje »baš nas je mogao zaobići ovaj snijeg i što mu je trebalo da baš sada pada«. Bit će ipak da smo se mi previše razmazili. Toliko da nam smeta i zima onda kad joj vrijeme i jeste. Vrte oni stariji glavom i prisjećaju se nekadašnjih zima. Nije tada, kažu, bilo ni putarskih službi, ni grtalica, ni soljenja. Vrte onda glavom oni mlađi pa odgovaraju – nije tada bilo ni automobila. Vrte onda glavom opet oni stariji pa odgovaraju – i što nam je falilo? Išlo se pješice, saonicama i opet se svugdje stizalo. A ulice su izgledale kao tuneli, od nabacanog snijega nije se vidjela susjedova kuća. I nitko se nije ljutio što se mora laćati lopate i čistiti snijeg, nekada i cijeli dan. A tek salašari, što oni da kažu? Kad im salaš zavije snijeg, pa nit mogu kuda nit im kogod može doći. E, kako su nekad bile lijepe te naše zime na salašu. A sad nit salaša, nit neke prave zime. Sve se nekako iskvarilo, pa ni zima nije više što je bila. Ili možda i jest ostala ista, ali mi više ne znamo uživati ni u onoj njenoj ljepšoj strani. Pa i tako će se već danas, ili koliko sutra, ovaj snijeg početi topiti, pa ćemo umjesto po idiličnoj bijelo stazi lapati u bljuzgavici do koljena. I gdje je tu ljepota i idila, kada smo mi u probušanim čizmama?

Z. V.

Z. V.

sudbinu većine ostalih sela u kojima je uporaba vode zabranjena zbog povećane koncentracije arsena. U Monoštoru je to odstupanje i nekoliko puta veće od maksimalne dozvoljene koncentracije.

»Uvijek kada govorimo o problemu vode u Monoštoru ja postavim pitanja jesu li ljudi koji žive u selima građani drugog reda? Zaslužuju li oni da u XXI. stoljeću imaju kvalitetnu i zdravu pitku vodu ili je život onih koji žive u gradu vrijedniji od života nas koji živimo na selu? Ovaj problem s vodom već predugo traje. Stari ljudi ne mogu doći do centra sela gdje se toči pitka voda, a vodom koja nije za uporabu ljudi poje stoku«, kaže Periškićeva.

Ona očekuje da će se problem monoštorske vode ove godine konačno početi rješavati.

A to rješavanje problema znači priključenje Monoštora na vodovod u Bezdanu (barem je tako planirano). Prvi korak je načinjen, a to je preuzimanje brige o monoštorskom vodovodnom sustavu. O tom sustavu, ali i naplati vode ubuduće će brinuti JKP *Vodovod* iz Bezdana. Naplata vode vršit će se paušalno i kućanstva će plaćati mjesečno tri kubična metra po članu. Ovakav način naplate potrošnje trajat će sve dok ne bude uvjeta da se vodomjeri baždare i voda naplaćuje prema utrošku. Da je voda problem Monoštora slaže se i predsjednik Savjeta MZ Bački Monoštor **Stipan Benić**. On podsjeća da sličan problem ima i većina drugih somborskih sela, jer voda koja se crpi iz seoskih bunara sadrži arsen.

»Brigu o vodovodu u Monoštoru preuzeli smo prije četiri mjeseca i za ta četiri mjeseca uradili smo mnogo više nego što je urađeno za prethodnih 30 godina. Rješavanje problema vode u Monoštoru, ali i Kolutu i Bregu naš je prioritet i u tome imamo potporu gradonačelnice Sombora **Dušanke Golubović** s kojom se redovito sastajemo i razgovaramo o mogućim rješenjima. Ima nekoliko prijedloga kako problem riješiti, ali dok ne budemo imali potvrdu koje je od rješenja najučinkovitije, ne bih detalje iznosio u javnost. Ali mene prosto iznenađuje koliko nemamo potporu mještana Monoštora koji nijednom nisu zvali naše poduzeće da pitaju radimo li mi, i ako radimo – što radimo, već nas zovu samo da bi nešto negativno prokomentirali. Imamo opstrukciju plaćanja vode, ali i neracionalnu potrošnju«, kaže ravnatelj JKP-a *Vodovod* iz Bezdana **Dejan Kubatov**.

Međunarodni dan materinjeg jezika svečano obilježen u školama u Srijemu

Vrijediš onoliko, koliko jezika znaš

S hodno zaključku UNESCO-a, kao sjećanje na studente koji su 21. veljače 1952. godine ubijeni u Daki u istočnom Pakistanu prosvjedujući što njihov materinji jezik nije proglašen službenim, u svijetu se od 1999. godine obilježava 21. veljače kao Dan materinjeg jezika. Materinji jezik je dio kulturnog identiteta jednog naroda, točka prepoznavanja, različitosti ali i tolerancije i razumijevanja. Danas u Srbiji živi više od 30 etničkih zajednica koje govore svojim jezikom, dok je u službenoj upotrebi u 42 lokalne samouprave 11 jezika nacionalnih manjina.

u Srbiji, što će kako je istaknula, raditi i u narednom razdoblju u suradnji s nacionalnim vijećima.

Primjer dobre prakse

Osnovna škola *Jovan Popović* u Srijemskoj Mitrovici primjer je škole, po čemu je i specifična, u kojoj djeca imaju mogućnost pohađati nastavu i na rusinskom, ukrajinskom i hrvatskom jeziku.

»Naša škola je prepoznatljiva po tome što već duži niz godina nastavu na svom materinjem jeziku izučava po 20-ak učenika. To jako dobro funkcionira i mogu pohvaliti nastavnike koji su vrlo vrijedni, predani svom radu, a i roditelji i djeca su veoma zadovoljni što imaju mogućnost u školi izučavati svoj materinji jezik. Tradicija njegovanja materinjih jezika u interesu je i države i našeg grada, koji je multikulturalan i mi se u skladu s tim ponašamo i ponosimo«, kaže direktor škole **Slobodan Stojiljković**.

On ističe kako je njegovanje materinjeg jezika važan dio kulture svakog naroda:

»To je nešto što je zapisano u ljudskim korijenima. Kulturne vrijednosti svakog naroda moramo negovati, a samim tim i naša škola to podržava i ja se nadam da će se tako nastaviti i u budućnosti«, ističe Stojiljković.

Cjelokupno obrazovanje na jezicima nacionalnih manjina u osnovnim školama u Srbiji organizirano je na osam jezika (albanski, bosanski, bugarski, mađarski, rumunjski, rusinski, slovački i hrvatski) za oko 72.000 djece. Prema riječima direktorice Kancelarije za ljudska i manjinska prava **Suzane Paunović**, sve te činjenice govore da je Vlada Srbije posvećena da se dosljedno i temeljno bavi unaprjeđenjem i zaštitom manjinskih jezika

Poticaaj drugima

U ovoj školskoj godini izborni predmet Hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture u četiri osnovne škole u Srijemskoj Mitrovici izučava 48 učenika. Dio njih, 25 učenika, nastavu pohađa u Osnovnoj školi *Jovan Popović*. Ove godine prvi puta u ovoj školi organizirana je priredba u povodu obilježavanja Međuna-

rodnog dana materinjeg jezika. U programu su, osim ostale djece koja njeguju svoj materinji jezik, sudjelovala i djeca koja izučavaju predmet Hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture, koja su se predstavila kroz folklor, recitale i onim što su naučila na satima hrvatskog jezika.

»Nastava na hrvatskom jeziku za djecu od prvog do osmog razreda odvija se četiri puta tjedno u ovoj školi. Ova priredba je važna kako bi djeca koja su Hrvati, a koja nisu toliko upoznata s materinjim jezikom, uvidjela značaj izučavanja svog materinjeg jezika i prijavila se možda već sljedeće godine da ga izučavaju. Ovom priredbom šaljem pozitivan impuls gdje će i roditelji i djeca osjetiti i vidjeti multikulturalnost u ovoj školi, koja je i odlika našega grada. Također, ova manifestacija je važna kako bi se i ostala djeca upoznala s drugim jezicima koji su u upotrebi u našoj sredini i kako bi uvidjeli da to nije ništa strašno i nepoznato. Bila nam je želja upoznati ih i s drugim jezicima koji se njeguju u njihovom okruženju i njihovoj školi«, kaže profesor hrvatskog jezika s elementima nacionalne kulture **Dario Španović**.

Djeca srednjoškolskog uzrasta u Srijemskoj Mitrovici hrvatski jezik izučavaju u Hrvatskom domu ili u župnom stanu, s obzirom na to da hrvatski jezik još uvijek nije službeno uveden u srednje škole. Trenutno nastavu pohađa 28 učenika srednjoškolskog uzrasta. Što se tiče djece mlađeg uzrasta koji izučavaju hrvatski jezik, njihov broj je iz godine u godinu sve manji.

»Njihov broj je sve manji prvenstveno zato što je svake godine manji i sveukupan broj djece. Svake školske godine nam ode 8 do 9 osmaka, a dođe nam 2 do 3 prvašića. Ne mogu reći da djeca nisu zainteresirana da izučavaju hrvatski jezik nego se ukupan broj djece po školama odražava i na broj djece koja izučavaju hrvatski«, navodi Španović.

Pored ostalih u programu se recitacijom *Grga Čvarak* **Ratka Zvrke** predstavila i učenica **Marija Načev**.

»Učim hrvatski jezik već pet godina. Na satima hrvatskog učimo o narodnim nošnjama, raznim običajima, a učimo i lijepe pjesmice. Mislim da je veoma važno da njegujemo materinji jezik, jer nam je on najbliži. Moj materinji jezik je hrvatski. Njegovam ga u školi ali i kod kuće. Mislim da je to jako važno zato što smatram da svatko svoj materinji jezik treba znati«, kaže Marija.

S. Darabašić

Međunarodni dan materinjeg jezika obilježen je 21. veljače i u Gimnaziji *Sava Šumanović* u Šidu. Ova obrazovna institucija već deseti put zaredom svečano obilježava ovaj dan. Na svečanoj priredbi učenici gimnazije izvode program na svim jezicima koji se izučavaju u toj školi. Ove godine učenici su recitali pjesme na srpskom, rusinskom, slovačkom, a pročitali su i pjesme hrvatskih pjesnika, kao i recitali na drugim stranim jezicima koji se izučavaju u ovoj školi. Prvi puta ove godine u programu su se predstavili i novi učenici: migranti iz Pakistana, koji su predstavili farsi jezik.

»Izuzetno sam ponosna što se u našoj školi njeguje duh tolerancije i što se svi međusobno poštujemo i volimo. Isto tako sam ponosna što naše učenike učimo da vole svoj materinji jezik i da poštuju druge jezike. Ljubav i toleranciju trebamo posebno njegovati kada su mladi ljudi u pitanju«, kaže direktorica gimnazije **Ljupka Radišić**.

Tjedan u Srijemu

Kako spriječiti odlazak mladih?

Osve češćem odlasku mladih, bračnih parova, pa i obitelji iz Srijema, već smo pisali u našem tjedniku. Razlozi su uglavnom isti. Svi odlaze u potrazi za poslom i oni koji se snađu više se ne vraćaju. Odlaze ljudi za

boljim životom, kako iz grada tako i

sa sela. Ostale su brojne prazne kuće, a na mnogima, posebice u selima u Srijemu, istaknute su table za njihovu prodaju. Prema ponuđenim cijenama često i ispod prave vrijednosti. Osim nemogućnosti da u svom mjestu zarade za obitelj, stanovnici sela nezadovoljni su i uvjetima života. Nije rijetkost da su u nekim selima ceste još uvijek neasfaltirane, pa je pristup ka glavnim prometnicama onemogućen, a teško je kroz blato i snijeg i pješice stići do glavnog puta. Kako izjednačiti uvjete života u selima s gradom? Prethodnih dana dojmila me je vijest iz indijske općine, gdje se intenzivno radi na realizaciji projekta koji se odnosi na asfaltiranje svih neasfaltiranih ulica. A njih je više od 70 na teritoriju te općine. Želja im je, kako kažu, da njihovi sugrađani ne hodaju više po blatu, već da žive kao svi normalni ljudi u 21. vijeku. U izradu projekata bili su uključeni i predstavnici mjesnih zajednica, s kojima su se predstavnici lokalne samouprave tijekom izrade projekata konsultirali. Jedan od ciljeva ovog projekta jest izjednačavanje uvjeta života na selu s onima koji su u Indiji. Također, želja im je da se mladima omogući pronalazak posla, pa najavljuju za naredno razdoblje otvaranje preko 200 radnih mjesta za stanovnike indijskih sela. Kako navode iz ove općine, to su prvi koraci koji će barem za neki postotak povećati mogućnost da mladi ne odlaze iz svojih sela. Hoće li ove mjere uroditi plodom i smanjiti broj odlazaka mladih sa sela, nisam sigurna. Ono u što jesam, to je da bi primjer ove općine mogao poslužiti i drugim lokalnim samoupravama. Prednost života na selu je što se možda tamo mirnije i spokojnije živi. Ali muke su brojne. Osim nemogućnosti odlaska u grad onda kada vam je nužno, a nemate vlastiti prijevoz (jer autobusi ne idu baš često), tu su i ostali problemi, pogotovo za mlade koji u svom mjestu nemaju mjesto za druženje i razonodu, niti novca da si to priušte u gradu. Možda bi se i tim problemom mogao netko pozabaviti.

S. D.

Mozaici Lavova

Tri katoličke katedrale i tri pravoslavna episkopa u istom gradu

Dulji poslovni put uvijek je odlična prilika da se mjesto u kojem boravite detaljno upoznate, koliko je to moguće. Često obveze koje vas dovedu negdje to ozbiljno priječe, ali želja za upoznavanjem novog kutka planeta skoro uvijek je jača od tih zapreka. Zato sam vrlo zahvalan poduzeću u kojem radim, na mjestu koje mi je, izvan svih očekivanja, omogućilo iskustiti (za sada) dobar dio Europe. Minorne, simboličke (eufemizmi za: mizerne) dnevniice mi, za sada zadaju ozbiljne udare u pokušajima da za malo iskusim puno, no ne dam se.

Lavov (Ljviv na ukrajinskom) sam posjetio početkom ožujka 2017. godine, dok je u zapadnoj Ukrajini još uvijek vladala poprilična hladnoća. Odmah ću reći da je zapadna Ukrajina (ukrajinski dio nekadašnje Galicije, dakle sastavni dio nekadašnje Dunavske Monarhije), vrlo daleko i kulturološki i nacionalno-spoznajno i vjerski od istočne Ukrajine, odnosno područja Donbasa, u kojem još uvijek vlada ratno stanje. Lavov je osmi po veličini grad u Ukrajini, nakon Kijeva stari je prijestolni grad i najeuropskiji grad Ukrajine. I zaista je od najvećega značaja saznati (najbolje prije putovanja) koliko je više moguće povijest ove ogromne zemlje i način kako su povijesni događaji utjecali na njen razvitak. Ti događaji su zapadnu Ukrajinu (koja se cijela nalazi u središnjoj Europi, i zemljopisno i kulturološki) u svakom mogućem pogledu determinirali.

Vjerski mozaik

Rezultat tih determinanti danas je najživopisnije moguće promatrati kroz vjerski mozaik Ukrajine (koji se, sa svojim posebnostima, preslikava i na Lavov). Naime, na razini države dominantni su pravoslavni kršćani (s oko 64% stanovništva). Tu nastaju mnogobrojne razlike, jer postoje tri pravoslavne patrijaršije. Vjernici Kijevske patrijaršije su najbrojniji, s oko jedne četvrtine populacije. Iza njih slijede pravoslavni Moskovske patrijaršije (odani patrijarhu Ruske Pravoslavne Crkve), a daleko su malobrojniji sljedbenici Ukrajinske Autokefalne Pravoslavne Crkve. Ipak, srazmjerno veliki broj pravoslavnih kršćana deklarira se kao »samo pravoslavci«. Osim njih, postoje dvije velike skupine katolika: grkokatolici – Ukrajinska grkokatolička Crkva – druga po brojnosti skupina unutar Katoličke Crkve, nakon

Katedrala svetog Jurja

Crkva sv. Olge i Elizabete

katolika rimskog obreda, koji također žive u Ukrajini i uglavnom su Poljaci po narodnosti. Dodat ćemo još jednu boju u katolički spektar ove zemlje i reći da Ukrajinu nastanjuju i katolici Armenci.

Ovaj kršćanski spektar čini zanimljivijim otkrivanje arhitekture Lavova, gdje su svoja sjedišta našli patrijarhati, odnosno biskupije svih navedenih kršćanskih zajednica. Ipak, ni poznavateljima arhitekture neće biti lako otkriti koja crkva pripada kojoj zajednici. U Lavovu postoje tri katoličke katedrale: rimokatolička katedrala Uznesenja Marijina (iz 1360.), grkokatolička katedrala svetog Jurja – donedavno sjedište Ukrajinske grkokatoličke Crkve (iz 1744.) i Armenska katedrala Uznesenja Marijina (iz 1356.). Tu su i dvije pravoslavne katedrale. Isusovačka crkva sv. Petra i Pavla iz 17. stoljeća nema elemente arhitekture istočnih crkava. Ipak, nakon odluke komunističkih vlasti da se desakralizira i postane sveučilišna knjižnica, u kojoj je više desetljeća bilo smješteno 2,3 milijuna knjiga (!), ona je vraćena Grkokatoličkoj Crkvi prije 20 godina, uz zadržavanje svojeg neodoljivog lika – izgleda gotovo identičnog isusovačkoj matici, crkvi Il Gesu u Rimu. U uporabi je od 2011. godine. Neda-leko od nje se nalazi crkva sv. Olge i Elizabete – nama bliska po neogotičkom stilu, ali također grkokatolička. Ukoliko se vraćamo u neoklasicizam, tu su crkva i samostan otaca bazilijanaca, karme-

 Vojna crkva sv. Petra i Pavla

Lavov je osmi po veličini grad u Ukrajini, nakon Kijeva, stari je prijestolni grad i najeuropskiji grad Ukrajine

lićanska crkva i benediktinska crkva. No, ne zaboravimo da su sva ova tri reda (i) istočna. Dakle, veliki redovi u Katoličkoj Crkvi imaju i svoje istočne grane, i u Lavovu (te u Ukrajini uopće) ćete ih sigurno sresti. Onom tko misli da poznaje bogoslužje i javnu pobožnost istočnih kršćana uopće neće moći biti jasno, po obveznom zastajanju ispred crkava, poklonu, križanju i kratkoj molitvi, tko su pravoslavci odani Moskvi, tko pravoslavci odani Kijevu, tko autokefalni pravoslavci, a tko grkokatolici – svi se križaju s tri prva skupljena prsta.

Iako je osamostaljenjem Ukrajine učinjena i velika relaksacija vjerskih prilika, te država ispravila nepravdu prema grkokatolicima (ogromnom silom SSSR-a u svakoj prilici obespravljenih), ni danas se strasti među kršćanima nisu smirile. Konfrontacija s Rusijom ih je još više uvećala. Opet, to je vrlo vidljivo u lavovskim crkvama: u grkokatoličkoj su bezbrojni panoi stanovnika ovog grada – vojnika poginulih u Donbasu (od ožujka 2014. do danas). Ista je situacija i u pravoslavnim crkvama odanim Kijevu, no ne i u onima odanim Moskvi... Bizarne posljedice ovog suvremenog rata ostavljaju posjetitelja koji može razumjeti slavenske jezike i čita ćirilicu, u velikoj nedoumici. Ukoliko je vjernik, ta nedoumica ga natjera da se baci na koljena i, u šutnji, moli. Znaju to Lavovljani, i sve njihove crkve su

tijekom svake liturgije doslovce pune. Grkokatolička garnizonska crkva ima četiri liturgije tijekom radnog dana i vjernici tijekom sve četiri napune crkvu. Latinska katedrala ima šest nedjeljnih misa, i tijekom svih šest dupke je puna (a Poljaka je vrlo malo u gradu).

Boršč, čokolada i kava

Obilazak grada, posebno središta koje je od 1998. pod zaštitom UNESCO-a, svakako troši puno energije, kao i pokušaji razumijevanja opisanog vjerskog mozaika. Za predah preporučam tri ukrajinska proizvoda. Jedan je tipično ukrajinski, prvi, na visokom gurmanskom prijestolju: boršč. To je juha od cikle, vrlo popularna kao topla okrepja. Osnova je juha od kostiju i mesa, goveđeg ili svinjskog, u koju se urone rezanci od cikle. Što cikla uradi s tekućinom svi znamo. U grimiznu okrepju dodaje se različito drugo povrće i začini, ali i drugo meso, te vrhnje po želji.

Za zaslađivanje se pobrinuo, tko drugi nego predsjednik Ukrajine, **Petro Porošenko!** Ovaj »kralj čokolade«, utemeljitelj je branda *Roshen*, koji proizvodi prije svega čokoladu, ali i točno ove vrste drugih slatkih izazova: bombonjere, karamele i žele, kekse i vafle, kolače, piškote, rolate, blagdanske slatkiše i... nešto vrlo posebno za ovaj brand što je teško opisati. Tvornica (čiji vlasnik trenutačno nije Porošenko, naravno) ima ogromne specijalizirane dućane po cijeloj Ukrajini, dijelu istočne Europe i velikom dijelu zemalja bivšeg Sovjetskog Saveza. Onom tko je osjetljiv na sladak mamac preporučam veliki oprez!

Kažu da je za kraj obroka neophodna kava. Naravno, teško je reći tko se, od ljubitelja kave, ne smatra specijalistom i znalцем općeg tipa za gorku tekućinu. Lavovljani su se u tome specijalizirali. Teško ćete naći kavu za ponijeti jer, slično kao i u našem podneblju, kavane su mjesta za sjesti, naručiti, ispijati, čavrljati, čitati, no – bez žurbe.

Lavov ima velike pretenzije i želi po svaku cijenu biti razvojna snaga vrlo perspektivne ekonomije Ukrajine. Tužno bi bilo konstatirati da će to teško biti moguće sve dok traje sukob na istoku zemlje. Ipak, on nikako ne treba biti razlog za ne posjetiti ovaj grad od gotovo 800.000 stanovnika. S jedne strane, osjećat ćete se kao kod kuće (podsjetimo: Lavov, Subotica, Sombor i Novi Sad su do prije 100 godina bili u istoj državi), a s druge će vam prostranstvo istočne Europe biti dobrodošla inspiracija za razmišljanje o tome koja bi mogla biti vaša iduća destinacija. Nakon Lavova mene je put naneo u obližnju Poljsku...

Marko Tucakov

Godišnja skupština HLU CroArt

SUBOTICA – I protekla je godina za HLU CroArt iz Subotice bila uspješna budući da su, kako kažu, uspješno realizirane sve planirane aktivnosti, ocijenjeno je na godišnjoj skupštini te udruge. Osim izvješća o radu i financijskog izvješća za 2017., na skupštini su usvojeni i planovi za ovu, 2018. godinu. Među planovima navedena je organizacija novih saziva međunarodnih likovnih kolonija *Stipan Šabić i Panon Subotica*, kao dviju najvećih projekata CroArt-a, te sudjelovanje članova udruge na više likovnih manifestacija (kolonija i izložbi) u zemlji i inozemstvu (Mađarskoj i Hrvatskoj). Najavljena je i organizacija skupne izložbe članova kao i sudjelovanje u nacionalnoj manifestaciji *Noć muzeja* s izložbom djela nastalih na prošlogodišnjem sazivu kolonije *Stipan Šabić*. Bit će nastavljeno i s organiziranjem »radnih dana« članova, odnosno njihova jednodnevnog gostovanja kod privatnih osoba (obitelji) ili u crkvenim župama. Na skupštini je u rad udruge primljeno i nekoliko novih članova.

Druženje s piscem Draženom Prčićem

SUBOTICA – U Osnovnoj školi *Matko Vuković* iz Subotice u srijedu je gostovao subotički pisac **Dražen Prčić**, autor petnaest romana. Prčić je govorio o svojem spisateljskom radu, a druženje s učenicima održano je pod sloganom *Pronađi pisca u sebi*. Satu su nazočili učenici viših odjela te škole. Kako navode organizatori, jedan od ciljeva programa bio je vratiti djecu pisanoj riječi. Program je održan u sklopu projekta *Pazite na kulturu, kultura pazi na vas* Fondacije za omladinsku kulturu i stvaralaštvo *Dani- lo Kiš* iz Subotice.

Znanstveni kolokvij o biskupu Sučiću

SUBOTICA – Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata organizira LIII. znanstveni kolokvij u povodu 250. godišnjice rođenja biskupa Pavla Sučića (11. siječnja 1767. – 13. travnja 1834.). Kolokvij će biti održan u četvrtak, 8. ožujka, s početkom u 19 sati u Pastoralnom centru *Augustinianum* u Subotici.

Predavanja će održati **Vladimir Nimčević** i **Stjepan Beretić** iz Subotice, **Mirko Čurić** iz Đakova te dr. sc. **Stjepan Blažetin** iz Pečuha, dok će uvodnu riječ imati dr. **Pero Aračić**, ravnatelj Zavoda za znanstveni i umjetnički rad HAZU-a Đakovo i **Tomislav Žigmanov**, ravnatelj ZKVH-a.

Predavanja su dio Međunarodnog znanstvenog skupa održanog u Đakovu u prosincu prošle godine u organizaciji Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti i Zavoda za znanstveni i umjetnički rad u Đakovu u suradnji s Đakovačko – osječkom nadbiskupijom, ZKVH-om Subotica, Znanstvenim zavodom Hrvata u Mađarskoj Pečuha i Društvom hrvatskih književnika Zagreb.

Knjige vojvođanskih Hrvata na novosadskom Sajmu knjiga

NOVI SAD – Na Međunarodnom sajmu knjiga u Novom Sadu koji počinje u ponedjeljak 7. ožujka i traje do 12. ožujka, među ostalim, sudjelovat će nakladnici i autori iz zajednice vojvođan-

skih Hrvata. U idući petak, 9. ožujka, s početkom u 16 sati, bit će održano predstavljanje najnovijih izdanja NIU *Hrvatska riječ* i Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata iz Subotice. Tom prigodom bit će riječi o knjizi *Zapisane avanture za male i velike – suvremena proza za djecu i mlade Hrvata u Vojvodini* objavljene u nakladi NIU *Hrvatska riječ* i dvobroju časopisa za književnost i umjetnost *Nova riječ* za 2017. godinu objavljenom u sunakladi spomenutih dviju nakladnika iz Subotice. U predstavljanju će sudjelovati autori zastupljeni u navedenim publikacijama.

Na sajmu će se predstaviti i HKUPD-a *Stanislav Preprek* iz Novog Sada. Knjige iz njihove naklade bit će predstavljene u nedjelju 11. ožujka, s početkom u 16 sati.

Predstavljanja ovih nakladnika organiziraju se uz potporu Pokrajinskog tajništva za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine – nacionalne zajednice i Pokrajinskog tajništva za kulturu, javno informiranje i odnose s vjerskim zajednicama, na čijem će se štandu moći vidjeti publikacije hrvatske manjinske zajednice u Vojvodini.

Dodatno pojačanje za HTV 5

ZAGREB – Uz već postojeće vijesti na engleskome jeziku, na Petome programu Hrvatske televizije (HRT – HTV 5) pokrenute su i vijesti na njemačkome jeziku *Nachrichten: Kroatien heute* i vijesti na španjolskome jeziku *Croacia Hoy* namijenjene Hrvatima izvan Hrvatske te međunarodnoj javnosti. Peti, satelitski i internetski program najmlađi je program Hrvatske radiotelevizije. Pokrenut je 1. siječnja ove godine, a vijesti na španjolskome i njemačkome jeziku njegovo su dodatno pojačanje, kaže vršitelj dužnosti urednika Programa za Hrvate izvan Republike Hrvatske **Ivo Kujundžić**. Osmosatni program HTV-a 5 sadržava i druge specijalizirane sadržaje te izbor emisija domaće proizvodnje s drugih HRT-ovih programa.

Seminar o narodnoj nošnji u Futogu

FUTOG – Kulturni centar *Mladost* iz Futoga organizira u subotu, 24. ožujka, u Futogu drugi seminar o primjeni narodnih nošnji na amaterskoj folklornoj sceni. Seminar je namijenjen folkloristima, umjetničkim voditeljima kulturnih udruga, garderoberima, koreografima i svim zainteresiranim osobama, a sastojat će se od teorijskog i praktičkog dijela. Seminar se održava u suradnji s Kulturnim centrom *Travno* – posudionicom narodnih nošnji iz Zagreba, a bit će prikazane i predstavljene originalne nošnje u vlasništvu ove ustanove, kao i nošnje iz osobnih zbirki predavača. Teorijsku nastavu i nakon toga prezentaciju oblačenja nošnje održat će etnolog **Josip Forjan** i magistra etnologije i kulturne antropologije **Bojana Poljaković** iz KC *Travno*, te **Goran Kovačević**, dr. **Dalibor Todorović** i njihovi suradnici. Po završetku sudionici dobijaju certifikat i poveznicu do video materijala. Prijave i dodatne informacije: Milan Stepanov (KC *Mladost*), e-mail: bisernagrana.seminar@gmail.com, tel. 021/3004483 i 064/1378270.

M. T.

NADA je u mladima

Hrvatsko kulturno-prosvjetno društvo *Stjepan Radić* iz Novog Slankamena jedna je od najstarijih hrvatskih udruga u Vojvodini. Osnovana je davne 1902. godine (kada je nosila naziv Hrvatska čitaonica). Teške dane Društvo doživljava tijekom Prvog svjetskog rata, da bi 1938. godine nastavili s radom kada je kupljena zgrada u kojoj je bila privatna čitaonica **Mirka Kumpfa**. Društvo je tada nosilo ime *Seljački dom*. Smanjeni intenzitet rada ove udruge bio je i za vrijeme Drugog svjetskog rata da bi se 1946. godine, na prvoj poslijeratnoj skupštini, obnovio rad Društva, a rješenje o registraciji dobijaju 1952. godine od kada ova udruga i nosi naziv *Stjepan Radić*. Zgrada plesne dvorane sazidana je 1988. godine, ali raspadom SFRJ udruga ostaje bez svoje imovine. Prostor im je vraćen 2002. godine, a u okviru udruge tada su radile muzička, folklorna i likovna sekcija, a udruga u to vrijeme broji oko 320 članova. Posljednjih nekoliko godina, iako posjeduju sve neophodne uvjete za rad, zgradu s opremljenim prostorijama za rad, dvoranu, čitaonicu, glazbala, nošnje... dolazi do zastoja u radu svih sekcija. Ipak, nakon dvogodišnje stanke, nedavno je u organizaciji ove udruge ponovno organiziran maskenbal, nekada tradicionalna manifestacija u selu. Inicijatori obnove ove manifestacije bili su mladi, koji su izrazili želju da ponovno uz pomoć starijih aktiviraju rad udruge.

Poticaaj drugima

»U vrijeme dok nismo imali svoje prostorije, maskenbal smo održavali u prostorijama župe. Od kada su nam vraćene prostorije, svake godine smo u njima održavali maskenbal«, kaže tajnik udruge **Ivan Gregurić** dodajući: »Nažalost, posljednje dvije godine nismo bili u mogućnosti. Došlo je do zamora kod onih ljudi koji su od 2002. godine bili zaduženi za organizaciju. Isti ljudi bili su zaduženi za pripremu, kao i svega ostalog što slijedi poslije manifestacija. Odustali su i zatražili su da to netko drugi radi. Bio je mali broj onih koji su se željeli prihvatiti toga i zato smo napravili stanku kako bismo potaknuli članove da se ponovno organiziraju. Poslije dvije godine ponovno nastavljamo s radom, a došao je i izvjestan broj mladih koji su izrazili želju uključiti se u rad Društva i pomoći. I mi stariji smo spremni njima pomoći i da svi zajedno vidimo kako ćemo dalje«, kaže on.

Jedan od inicijatora održavanja ovogodišnjeg maskenbala je mladi **Darko Peka**.

»Imali smo želju ponovno oživjeti tu lijepu tradiciju. Okupilo se nas nekoliko mladih da se ponovno organiziramo. Ostalo nas

je malo Hrvata na ovim prostorima i važno nam je da očuvamo svoju tradiciju i kulturu. Spremni smo aktivirati se u radu Udruge uz pomoć stare uprave. Najprije bismo ponovno aktivirali sportski odjel, kao i tamburašku sekciju s obzirom na to da posjedujemo glazbala. Sve ostalo zavisi kako od mladih tako i starijih. Mi predstavnici mlađe generacije spremni smo preuzeti tu odgovornost. Potrebna nam je samo podrška starijih koji imaju iskustva u vođenju udruge«, ističe Peka.

Izbjeći gašenje Društva

Prije ratnih devedesetih u Novom Slankamenu je živjelo oko 80 posto Hrvata. Danas ih je znatno manje, manje od 20 posto, oko 160 hrvatskih obitelji.

»Danas je situacija ista kao i u drugim mjestima gdje je došlo do iseljavanja naših ljudi i doseljavanja Srba iz Hrvatske. Svjesni smo da trebamo živjeti jedni pored drugih i međusobno surađivati. Situacija nije sjajna ni danas, ali je daleko bolje nego što je bilo prije. A ono što možemo to je pokušati pokrenuti rad Udruge i nastaviti njegovati svoju kulturu«, ističe Gregurić.

Plan je organizirati skupštinu udruge na kojoj će biti izabrano novo vodstvo, a imaju i želju obnoviti rad pojedinih sekcija. »Svjesni smo da će to biti teško jer je jako mali broj mladih koji bi mogli biti uključeni u sekcije. Veliki broj njih je otišao u inozemstvo, drugi dio je otišao u veće gradove studirati. Još uvijek ima jako mali broj djece od 7 do 12 godina, ali ćemo ih pokušati uključiti u rad sekcija kako bismo ih održali u Društvu. Kako bismo osigurali osnovna sredstva za rad, moj prijedlog je da ih najprije osiguramo iz osobnih donacija. Teško je sudjelovati na natjecajima kad nemamo aktivnosti na temelju kojih bi se mogao napisati projekt. U posljednje dvije-tri godine pokrivali smo troškove od članarine, dobrovoljnih priloga, a ako budemo pokrenuli rad pojedinih odjela, onda ćemo se pripremiti za pisanje projekta.«

Udruga posjeduje i bogatu knjižnicu, na koju su posebice ponosni. Danas Društvo broji 115 članova, dok je njihov broj 2002. godine bio 320. Kako navodi Gregurić, postojala je tradicija da u Slankamenu po dva čovjeka idu po kućama, skupljaju članarinu, a domaćini bi sve ukućane, pa čak i djecu, upisivali kao članove Društva. Od prije dvije godine donijeta je odluka da onaj tko dođe u Udrugu i izrazi želju da bude član smatrat će se da je aktivan.

S. Darabašić

Darko Peka

Ivan Gregurić

Marinko Piuković, direktor UBH *Dužijanca* iz Subotice

Dužijanca i u Zagrebu

Udruga bunjevačkih Hrvata *Dužijanca* iz Subotice postoji od 2014. godine i bavi se organiziranjem *Dužijance*, najveće i programski najbogatije manifestacije Hrvata u Srbiji.

»Protekla, 2017. godina je prošla dobro, programe koje smo predvidjeli su realizirani.

Ono što želim istaknuti je da se koncem godine nakon dugogodišnjih priprema *Dužijanca* našla pred Komisijom za upis u Nacionalni registar nematerijalnog kulturnog naslijeđa Republike Srbije, koja je načelno prijedlog usvojila«, kaže direktor udruge **Marinko Piuković**.

Planovi udruge u ovoj, 2018. godini?

Otkako je UBH *Dužijanca* osnovana i organizator je *Dužijance* ove godine imamo najviše sadržaja koje planiramo realizirati u Subotici ali i Zagrebu. *Dužijanca* je u proteklih više od stotinu godina doživjela svojevrsni razvoj i postala je manifestacija koja čuva i njeguje identitet bunjevačkih Hrvata, kako onaj nacionalni tako i vjernički. U povijesti *Dužijance*, osim 1911., zapisane su još dvije godine kao osobito značajne. Naime, proslava *Dužijance* je osim u Crkvi, 1968. godine organizirana i kao tzv. gradska, u obliku folklorno-turističke manifestacije, kao skup priredbi vezanih za žetvene svečanosti na razini Grada Subotice, a 1993. godine *Dužijanca* je zaprimila posve novi oblik jer su spojene tzv. gradska i tzv. crkvena *Dužijanca*. Osim 50 godina tzv. gradske *Dužijance*, ove godine slavit ćemo i 50 godina održavanja *Takmičenja risara*, svi događaji bit će u znaku obilježavanja jubileja, upriličit ćemo i svečanost kada ćemo se na poseban način zahvaliti ljudima koji su u proteklom razdoblju dali veliki doprinos organiziranju *Dužijance*. Slijedeći spomenute obiljetnice, želja nam je slavlje proširiti i proslaviti *Dužijancu* i u Za-

grebu. Tjedan dana nakon održavanja u Subotici podijelit ćemo s građanima Grada Zagreba, kao i s bačkim Hrvatima koji sada žive u Zagrebu, bogatstvo duhovnog i kulturnog izričaja *Dužijance*. U Etnografskom muzeju bit će priređena izložba *Bunjevačko veliko ruvo*, posvećena najreprezentativnijoj ženskoj tradicijskoj odjeći Bunjevki. Ovogodišnji bandaš i banšica, seoski bandaši i bandašice, risari, članovi folkornih skupina bit će sudionici misnoga slavlja u Zagrebu a za glazbeni dio svečanosti bit će zadužen Katedralni zbor *Albe Vidaković* iz Subotice. Pripremamo i program koji bi se, nakon mise, trebao održati na ulicama Zagreba i na trgu bana Jelačića. Projekt *Dužijanca u Zagrebu* podržao je Središnji državni ured za Hrvate izvan Republike Hrvatske.

Koliko aktivnih članova udruga ima, imate li problema s brojnošću glede realizacije projekata?

Udruga broji 55 članova Skupštine, velika većina članova aktivno sudjeluje u organizacijskim aktivnostima i to je djelimično dovoljno za rad udruge. Uzmemo li u obzir da pored Organizacijskog odbora *Dužijance* imamo preko trideset pododбора, za svaku manifestaciju posebno gdje su uključeni ljudi koji nisu članovi, a to su naši vanjski suradnici aktivisti na polju kulture i volonteri, koji se za određene projekte uključuju u rad, onda je to daleko više negoli udruga broji članova. Naravno da bismo voljeli da se više ljudi aktivira, jer bi pojedincima koji nose velike organizacijske terete bilo lakše. Tu mislimo na mlade koji bi trebali biti čuvari i nastavljači tradicije ali i inovatori novih sadržaja prilagođenih današnjem vremenu.

U najkraćem, koji su najveći problemi s kojima se udruga suočava u radu?

Polako i sustavno provodimo svoje ciljeve, imamo puno ideja, imamo i potencijala ali često zastajemo pred činjenicom da sredstava za određene projekte nemamo. Pribavljati sredstva prioritetno je za svaku neprofitnu udrugu, tako i nama.

D. B. P.

Pavle Pejčić, predsjednik HKUPD-a *Dukat* iz Vajske

TEŠKA vremena za udrugu

HKUPD *Dukat* iz Vajske osnovano je 2002. godine. U Vajskoj gdje danas, prema kazivanju verziranih, Hrvata ima manje od 200, registrirano je čak tri udruge s hrvatskim predznakom. *Dukat* je mahom napoznatiji po radijskoj emisiji *Zvuci bačke ravnice* koju producira.

»Tijekom 2017. godine aktivnosti su nam se svele na održavanje emisije *Zvuci bačke ravnice* i pisanje projekata kojima smo aplicirali na natječaje u HNV-a, lokalne samouprave, Veleposlanstva Hrvatske. Na godišnjoj skupštini dopunili smo naš Statut. Sredstvima koja smo na natječajima dobili uspjeli smo realizirati

svega petinu planiranih aktivnosti. Ni sami nismo zadovoljni, no, iz te kože ne možemo. Da ne ponavljam riječi predsjednika udruge *Zora*, također iz Vajske: 'pokrij se kolika ti je deka'. Ni kad smo osnovali udrugu, prvu u Općini Bač s hrvatskim predznakom, nije nam bilo teže nego u prošloj godini. Nažalost, hrvatski korpus u Vajskoj se tijekom ovih petnaestak godina prepолоvio, a danas imamo tri udruge, odgovorno tvrdim, samo zbog prevelikih ambicija pojedinaca, od kojih su neki prilično utjecajni u našoj zajednici u Vojvodini. Ta priča je otišla i dalje, a ni do danas nitko nije postavio pitanje zbog čega je do ovoga došlo. A nije trebalo, jer to

u velikoj mjeri odbija ljude od naših institucija», kaže predsjednik *Dukata* **Pavle Pejčić**.

Što planirate u 2018. godini?

Koliko sredstava dobijemo, toliko ćemo i uraditi. Prioritet nam je radijska emisija *Zvuci bačke ravnice*, moramo ju održati pod svaku cijenu. Godinama smo gradili svoj imidž i okupili jedan zavidan broj slušatelja. Nadamo se da ćemo i ove godine ići u realizaciju suradnje s DOO *Radio Bačka*. Od ostalih planiranih aktivnosti nadam se da ćemo uspjeti ostvariti bar likovnu koloniju i koju književnu večer.

Koliko članova imate i koji su vam najveći problemi u radu?

Bolje pitanje bilo bi koliko nam je članova ostalo. U ovoj nevelikoj zajednici tri udruge su odista apsurd. Ljudi nam se smiju, rekao bih s pravom. Ovo je selo, svak svakoga zna, a čelnništvo naše zajednice, umjesto da nas

postroji i pita za uzrok, blagonaklono gleda kako isti čovjek napušta *Dukat*, pa osniva *Zoru*, a prošle godine ponavlja taj potez s trećom udrugom. U *Dukatu* imamo stabilne članove, ljude koji su i sudjelovali u stvaranju udruge i još uvijek jedan broj simpatizera, koji nas i danas, koliko toliko, podupiru. Osnovni problem nam je gubitak članstva mlađe dobi. Mladi završe osnovnu školu u mjestu i odlaze u urbane sredine. Cijele mlade obitelji odlaze trbuhom za kruhom, manji dio u urbane sredine, većina izvan granica Srbije i tko ostane? Mi u poodmaklim godinama, koji više nećemo osobno pridonijeti pomlađivanju naše zajednice. Sve u svemu, nije dobro, ukoliko se nešto drastično ne bude mijenjalo, nestat ćemo s ovih prostora. Probleme financijske naravi neću navoditi, poznato je da ih imaju sve udruge, pa bi to bilo samo puko ponavljanje priče.

I. A.

Željko Šeremešić, predsjednik KUDH-a *Bodrog* iz Monoštora

Održati KONTINUITET rada

U KUDH-u *Bodrog* iz Monoštora prošlu, 2017. godinu, smatraju veoma zapaženom jer su u njoj, kako kažu, ostvarili jako veliki broj nastupa i gostovanja. Zabilježili su i povećanje broja članova.

»Naših osam članova govorilo je u izlaganjima o Monošturu, nošnjji, običajima... na seminarima u inozemstvu i Srbiji. Sudjelovali smo na natjecanjima koje organizira KC *Laza Kostić* iz Sombora i sve naše izodačke grupe stigle su do pokrajinske razine. U zbiru to je 16 nastupa na natjecanjima različitog ranga. Muška pjevačka skupina imala je u 2017. godini desetak nastupa, ŽPS *Kraljice Bodroga* 16, kako u zemlji tako i u inozemstvu. U ovim brojkama nisu njihovi nastupi na našim manifestacijama, a podsjetit ću imamo ih sedam: pokladni maskenbal, Godišnji koncert, manifestacija *Sastali se alasi i bečari*, Festival marijanskog pučkog pjevanja, *U susret Zavitnom danu*, *Divanim šokački* i Veliki božićni koncert. Prošle godine, iako nismo planirali da sve bude u jednoj godini, sudjelovali smo na Zagrebačkoj smotri folklora i na Vinkovačkim jesenima, a to su najprestižnije manifestacije takvog tipa u Hrvatskoj. U zbiru to je 49 grupnih nastupa, 11 pojedinačnih i još sedam naših manifestacija«, kaže predsjednik udruge **Željko Šeremešić**.

Kakvi su vam planovi u 2018. godini?

Naša očekivanja nisu megalomanska. Bili bi zadovoljni da održimo prošlogodišnji nivo rada i glede nastupa i gostovanja, ali i naših manifestacija. Održati članstvo na okupu i osigurati financijska sredstva, barem na razini 2017. godine kako bi održali taj kontinuitet uspješnog rada. Znači skromni su nam, ali i realni planovi.

Koliko članova ima KUDH *Bodrog*?

I za Monoštor, kao i za druga mjesta, karakteristika je veliki broj odlazaka u inozemstvo. Usprkos tome nama se priključuju novi, mladi članovi, jer smo postigli to da je biti u folkloru na neki način i čast. Postigli smo to da su roditelji zainteresirani da dovode svoju djecu na probe, da mladi ostaju u udruzi jer vide jedan predan i zaljubljenički rad. Bez obzira na razlike u godinama i možda različite afinitete imamo tu neku pozitivnu energiju koja nas sve drži na okupu. Aktivnih članova, a pri tome mislim na one koji nastupaju na našim gostovanjima, manifestacijama imamo oko 60. Neki su na studijama, neki u Njemačkoj, ali kada su tu i oni se priključuju,

pa možemo reći da imamo 80, 90 članova. Naša budućnost su oni najmlađi. Trenutačno ih je dvadesetak, a priključuju nam se i neki novi kinci. Tu djecu vodi **Sonja Periškić**, mlada djevojka koja je završila pedagogiju i etnologiju u Zagrebu, ali se vratila u Monoštor i pravi je zaljubljenik u ono što radi.

Što je to što opterećuje rad udruge, problemi s kojima se suočavate?

Svi bi mi da imamo više novca, voljeli bi i mi da imamo svoju tzv. Šokačku kuću. Ali uvijek se trudimo da ono što imamo i koliko imamo najbolje iskoristimo. Mi smo jedna velika obitelj, to je naš najveći uspjeh. Jeste novac važan, ali bez dobrih odnosa u udruzi, bez velikog rada i odricanja, nema uspjeha. Sam novac nije garancija da će udruga dobro raditi i imati zavidan broj članova.

Z. V.

Zagrebački redatelj, rodom iz Tavankuta

Ištvančić dobio otkaz na HRT-u

Zagrebački redatelj, rodom iz Tavankuta, **Branko Ištvančić** dobio je 20. veljače otkaz na Hrvatskoj televiziji. U otkazu, kojega je potpisao ravnatelj Hrvatske radiotelevizije **Kazi-**

mir Bačić, navodi se da je Ištvančić snimio filmove *Draga Gospa Ilačka* (2010.), *Album* (2011.) i *Škverski kipar* (2014.) mimo znanja i odobrenja poslodavca, čime je, kako se u odluci o otkazu navodi, prekršio nekoliko članaka, stavaka i točaka iz Zakona o radu i Pravilnika HRT-a o radu.

Ištvančić je zbog toga, preko odvjetničke kuće SDM (*Strukan-Delić-Mandac*), Općinskom sudu u Zagrebu podnio tužbu protiv Hrvatske radiotelevizije. Kako se u tužbi navodi rukovodstvo HRT-a bilo je upoznato s time da Ištvančić snima filmove u produkciji izvan kuće u kojoj je bio zaposlen, o čemu najbolje svjedoče podaci da su neki od njih (*Draga Gospa Ilačka*, primjerice) i prikazivani na HRT-u, te da o svemu tome postoji i sklopljeni ugovor kojega je 2010. potpisao bivši v. d. ravnatelja HTV-a **Mislav Stipić**.

U međuvremenu, članovi Gradskog vijeća Siska donijeli su 22. veljače odluku o imenovanju Ištvančića za ravnatelja tamošnjeg Doma kulture *Kristalna kocka vedrine*. »Ištvančić je poznati filmski i TV redatelj čijim je dolaskom na čelno mjesto ove ustanove, Sisak dobio značajno i kvalitetno pojačanje u vođenju sisačke kulturne scene«, navodi se na službenim stranicama Grada Siska nakon sjednice prošlog četvrtka.

Domaćoj publici Ištvančić je poznat po nekoliko dokumentarnih filmova koji se bave kulturnim naslijeđem bunjevačkih Hrvata, te kao osoba zahvaljujući kojoj se u Subotici i drugim mjestima već godinama održava *Ciklus hrvatskog filma u Vojvodini*, a od prošle godine i Filmska radionica za učenike osnovnih i srednjih škola koja je održana u Tavankutu. Ištvančić je za svoje dokumentarne i igrane filmove dobio više od trideset nagrada i priznanja, kako u Hrvatskoj tako i u svijetu.

Z. R.

HGU Festival bunjevački pisama raspisuje

NATJEČAJ

za skladbe koje će biti izvedene na XVIII. Festivalu bunjevački pisama

Festival će biti održan 30. 9. 2018. u Subotici. Temeljna svrha ovoga festivala je promocija i popularizacija nove bunjevačke pisme i poticaj svima, a osobito mladima kako bi sami pridonijeli očuvanju i unaprjeđenju kulturne baštine svoga roda i naroda.

PROPOZICIJE NATJEČAJA:

1. Tekst i glazba trebaju predstavljati život i običaje bačkih Bunjevaca;
2. Tekst pjesme mora biti pisan ikavicom ili ijekavicom;
3. Pjesma može imati 3 ili 4 strofe;
4. Dužina pjesme je od 3 do 5 minuta;
5. Note (melodija, akordi) i tekst treba dostaviti u 2 primjerka;
6. Uz tekst i melodiju obvezno dostaviti i demo snimku;
7. Radovi prethodno ne smiju biti izvođeni (premijerno izvođenje);
8. Jedan autor može dostaviti najviše 3 skladbe;
9. Primljeni radovi se ne vraćaju;
10. Radovi se šalju pod šifrom, a rješenje šifre (ime, prezime i adresa autora i kontakt telefon) mora biti u posebnoj, zatvorenoj kuverti;
11. Nakon odabira najboljih radova, stručna komisija će autore izvijestiti o rezultatima;
12. Festival se organizira isključivo na volonterskim principima, te se radovi neće honorirati;
13. Autor skladbe koja je odabrana za izvedbu na festivalu samim njezinim slanjem daje svoj neopozivi pristanak da se skladba studijski snimi i izda na nosaču zvuka i video zapisa radi popularizacije festivala.

Natječaj je otvoren do 31. 5. 2018. godine. Skladbe slati na adrese: Vojislav Temunović, Skerlićeva 17, Subotica; HGU FBP, Lajoša Joa 4a, Subotica ili e-mail: hgu.fbp@gmail.com s naznakom: ZA XVIII. FESTIVAL BUNJEVAČKI PISAMA.

Slavica Vujović: *Kako sačuvati i koristiti kulturno nasleđe – doprinos Vekova Bača* (Pokrajinski zavod za zaštitu spomenika kulture, Novi Sad, 2017.)

NASLIJEĐE – resurs za razvitak zajednice

Tijekom 2003. godine općinske vlasti Bača zatražile su da se Bačka tvrđava osvijetli i time spriječiti njezina devastacija. Budući da je riječ o zaštićenom kulturnom dobru, to nije bilo jednostavno, a zatražen je, od strane konzervacijskih službi, uz osvjetljenje, i nastavak istraživanja Tvrđave te poboljšanje stanja dva preostala kulturna dobra – franjevačke crkve i samostana te manastira u Bođanima. Ove cjeline su neraskidiv »trojac« objekata naslijeđa koji usmjerava suvremeno konzervacijsko djelovanje Pokrajinskog zavoda za zaštitu spomenika kulture u Baču. Bilo je potrebno još nekoliko godina i ključnih događaja, te ogromna lokalna, regionalna, državna i međunarodna potpora pa da Zavod krene pod brendom »Stoljeća Bača« u misiju punu vjere da su stari Bač i njegova okolica poseban resurs koji se mora sačuvati na dugoročnu korist Bačlija.

Arhitektica dr. sc. **Slavica Vujović** bdjela je, i još bdije, nad ovim nastojanjima. Ova knjiga je istovremeno vodič kroz zaostavštinu povijesnih epoha i osoba koje su ih obilježile na strateški važnom mjestu u Podunavlju i podsjetnik na to koliko je studioznih pristupa i postupaka potrebno posvetiti njezinom očuvanju. Bez ustezanja Vujovićeva tvrdi da »ovo rijetko, jedinstveno i autentično višeslojno, raznovrsno multikonfesionalno naslijeđe, i u velikom stupnju sačuvan povijesni kulturni krajolik nisu u dovoljnoj mjeri prepoznati kao vrijednost i specifičnost područja, te do sada nije došlo do njihove integracije u razvojne procese Općine Bač«. No, ona i njezin tim se nisu zaustavili na konstatacijama i kritikama. Ova knjiga tome uvjerljivo svjedoči. U prvom njezinom dijelu opisane su vrijednosti Bača s okolicom i put nastanka projekta »Stoljeća Bača«. U drugom dijelu stručno precizno i opravdano neskromno, naveden je društveni doprinos ovoga projekta i njegovih rezultata.

Čitatelji ove knjige mogu dobro razumjeti dosadašnja postignuća projekta na primjeru radova izvedenih u franjevačkom samostanu. Slika *Radosne Gospe*, za Hrvate u Bačkoj od presudne

identitetske važnosti, restaurirana je 2011. godine. Tijekom radova na produbljivanju niše u koju je trebala biti smještena, 2012. pronađena je freska *Raspeća s Bogorodicom i svetim Ivanom* iz XIII. stoljeća! U reflektoriju samostana nalazi se monumentalna slika *Posljednja večera* baroknog slikara **Paulusa Antoniusa Sencera** iz 1737. godine, a jedna od osnovnih intervencija na njoj bila je – otklanjanje posljedica prethodnih intervencija. Konačno, početkom

prošle godine započeta je obnova samostana, uz proširenje sadržaja za javnost, putem donacije EU. Danas, nakon desetljeća i pol od prve ideje »Stoljeća Bača«, kada je obnova Donžon kule povelila i uobličila obnovu Tvrđave, kada je ambiciozno krenula obnova Franjevačkog samostana, i kada je zablistalo slikarsko djelo **Hristofora Žefarovića** u manastiru u Bođanima, kada funkcionira edukacijski centar u pitoresknom podgrađu Tvrđave, jasno je da su konzervatori uspjeli Bačlijama prenijeti dio svojega optimizma i nadahnuća. Intenzivan rad na terenu je potreban da taj optimizam ne utrne. Prva istraživanja naslijeđa Bača započeta su 1870., i bila su prekidana u duljim razdobljima. Čini se da je sve to vrijeme konzervatorski sektor dokazivao društvenoj zajednici na različitim razinama vrijednost ovog područja i da u tome nije uspijevaao, sve donedavno. Porazno

je, međutim, znati da, od općine osnovan, Fond »Stoljeća Bača« ne funkcionira, a upravo je njegovo osnivanje bilo zamišljeno kao konačna uspostava strukture upravljanja lokalnim kulturnim naslijeđem. Znajući to, nije dovoljno samo zaželjati da dr. Vujović i njezin tim dostojno nastave raditi posao koji toliko dobro obavljaju niti je dovoljno njihove napore elementarno uvažavati i javno pohvaljivati. Potrebno je više. Smjernice za to »više«, prije svega lokalnim akterima, jasno daje ova dragocjena knjiga.

Ovo štivo može, što više mora, postati model pristupa očuvanju i korištenju naslijeđa u našim sredinama. Autorica to jasno i metodološki iscrpno sugerira, a na onima kojima je namijenjena je da se na odobravanju dobrih prijedloga ne zaustave.

Marko Tucakov

Crkva

Ovih dana proširila se vijest o financijskom problemu jedinog katoličkog radija u Srbiji. Radio Marija Srbije se trenutno bori za opstanak, a tim povodom smo razgovarali s mons. dr. **Andrijom Anišićem**, ravnateljem hrvatske redakcije Radio Marije Srbije.

Na korizmenoj tribini, koja je održana prošle nedjelje u organizaciji hrvatske redakcije Radio Marije Srbije, upoznali ste nazočne s problemom koji se tiče samog opstanka ove radio postaje. O čemu je točno riječ?

Na susretu svih postaja Radio Marije iz Europe koji je održan u Belgiji u veljači u pojedinačnom razgovoru koji smo vodili s vodstvom Svjetske obitelji, vrlo nam je jasno dano do znanja da nam Svjetska obitelj neće moći više financijski pomagati budući da imamo mali broj registriranih slušatelja a još manji broj donatora. Naime, Svjetska obitelj Radio Marije uložila je stvarno jako puno novaca i sredstava u Radio Mariju Srbije općenito pa i u našu redakciju te s pravom očekuju da će naši slušatelji putem svojih donacija financirati našu redakciju. Međutim, ono što ne mogu shvatiti jest izuzetno loša ekonomska situacija u našoj zemlji kao i zabrinjavajući val migracija i iseljavanja koji pogađa i naš živalj. Kada se na ovo nadoda i (ne)iskorištenost sadašnjih FM frekvencija zbog Time-sharinga i nemogućnost dobivanja novih, stanje je kakvo jeste. Radost evangelizacije ustvari je misija i geslo RM, no postavlja se pitanje odnosi li se to na sve postaje ili samo na one koje se mogu samostalno financijski pokriti?

Navodili ste već više puta kako imate ozbiljnih problema s frekvencijama. Je li to uopće moguće riješiti u nekoj skorijoj budućnosti?

Frekvencije u Subotici i Somboru dijelimo sa Srpskom Pravoslavnom Crkvom, tako da oni imaju dvanaest sati dnevno, a mi i mađarska redakcija po šest sati. Znamo da u Subotici i okolici kao i u Somboru i okolici ima najviše katolika, dakle i najviše mogućih slušatelja i donatora. Zbog činjenice da imamo tako malo sati programa na tim frekvencijama mnogi kažu: »Kad god uključimo Radio Mariju ili je program na mađarskom ili program Pravoslavne Crkve«, pa odustanu od daljnjeg slušanja. Takve uvijek upozorim da imaju program na kojem jasno piše kad program emitira naša redakcija (program za 2018. potražite u vašoj župi). Frekvenciju imamo u Novom Sadu, gdje emitiramo dvanaest sati programa dnevno, i u Nišu i Vrdniku preko kojih emitiramo program na hrvatskom jeziku cijeli dan, ali tamo imamo jako malo slušatelja. Kad bismo u Srijemu imali predajnik u Rumi ili Srijemskoj Mitrovici, imali bismo sigurno puno više slušate-

Radio Marija Srbije

Kako je SPASITI?

lja. Mi već dugo želimo doći do boljih frekvencija, ali nažalost u našoj zemlji već četiri godine nije raspisan službeni natječaj za nove frekvencije. Naša redakcija, istina, emitira program cijeli dan putem web-stranice, a Svjetska obitelj nam je omogućila emitiranje programa uživo i putem Facebook stranice, ali slušatelji s kojima mi najviše računamo slabo se ili nikako služe tim mogućnostima.

Kako se druge radio postaje ove Svjetske obitelji financiraju, te koliko je potrebno novca da Radio Marija Srbije opstane?

Radio Marija postoji u 71 zemlji svijeta. Koliko mi je poznato velika većina se financira samostalno, a onima koji su siromašniji ili na početku postojanja pomaže Svjetska obitelj kao što je i nama do sada pomagala. Za neko solidno funkcioniranje naše redakcije nama je potrebno oko 4.000 eura mjesečno. Do sada smo od naših slušatelja u prosjeku dobivali mjesečno oko 1.000 eura. Sigurni smo da kada bi svi bilo da su redoviti ili povremeni slušatelji mjesečno, ali redovito, dali samo po 1 ili 2 eura (tko može više, utoliko bolje!) mi bismo riješili ovo pitanje budući da ima oko 50.000 potencijalnih donatora! Taj iznos donacije zaista nije velik ali ni to ne daju svi koji bi mogli, pa smo sada u situaciji da zaista izgubimo jedini katolički radio u Srbiji.

Za što je sve potreban novac i imate li uposlenika u ovoj redakciji?

Imamo troje uposlenih koji imaju redovitu plaću i za koje uplaćujemo doprinose. Mjesečni troškovi tiču se plaća, troškova zakupa i održavanja predajnika, troškova autorskih i drugih srodnih prava nadležnim državnim tijelima, održavanja opreme i dr.

Zašto je važan opstanak ove radio postaje?

Radio Marija je jedini katolički radio u našoj državi! Ako to nije dovoljan razlog zašto je bitno imati ga, drugi se ne mora ni tražiti. Cilj našega programa je prije svega donositi Božji glas, Božju riječ u svaku kuću. Vrlo lijepo je poslanje Radio Marije izraženo u Posvetnoj molitvi koju često molimo na našem radiju, a upućena je Kraljici Radio Marije: *Vjera i ljubav, nada i mir, poruka je koju želimo valovima Radio Marije donijeti u svaki dom. Svojim plaštem zakrili, o Djevice Marijo, patnje svijeta. Neka u Tebi nađu utočište: siromašni i bolesni, usamljeni i oni koji pate; i svi grješnici koji su u potrazi za istinom... Podari nam milost da povjereno poslanje ostvarujemo iskreno i predano; a ti, Marijo, potakni srca da na zemlji zavlada ljubav te da prepoznamo jedni u drugima braću i sestre.*

Kako se slušatelji, odnosno čitatelji, mogu registrirati i na koji način se može pomoći Radio Marija?

Registriran slušatelj je onaj na papiru, ali pravi slušatelj je zapravo samo onaj koji stvarno i sluša naš program! Kada bismo bili samofinancirajući Svjetska obitelj ne bi ni marila koliko imamo

registriranih slušatelja ili donatora! U tome i jest paradoks naše situacije. Slušajte nas i pomozite ako i koliko možete, širite vijest o našem radiju i našim potrebama i budite primjer drugima pa ćemo dobiti na masovnosti. Tako bi i onda onaj skromni 1 ili 2 eura riješio naš zajednički problem! Registracija: osobno u studiju ili pozovite: 024/600-099, sms: 063/385-260, Facebook ili web pristupnica ili na mail: radiomarija.srbija@yahoo.com. Donacija: župniku u crkvi ili u kasi u crkvi, s naznakom za hrvatsku redakciju, osobno u studiju, uplatom na račun: 160-324873-16.

Zahvaljujemo svima koji su već naši registrirani slušatelji i koji će to postati kao i svim dosadašnjim i budućim dobročiniteljima. Zahvaljujem i *Hrvatskoj riječi* što u svakom broju objavljuje naše kontakte i što izvještava o svim događanjima vezanim za naš radio.

Ž. Vukov

In memoriam

**Slavica Ivković
Ivandečić**

1.3.2017. - 1.3.2018.

Draga naša učiteljice Slavice! Pored abecede, gramatike, oduzimanja, zbrajanja... naučila si nas da je svaki čovjek vrijedan našeg osmijeha, naučila si nas kako drugima uljepšati dan, kako bi i naš bio ljepši. Naučila si nas da nije sramota tražiti pomoć kada nam je potrebna. Naučila si nas kako vjerovati sebi i drugima. Naučila si nas da trebamo biti zahvalni na onome što imamo sada, kako bi smo mogli imati više... Na svemu tome veliko hvala! Počivala u miru Božjem!

Generacija 2008.-2016. Katarina Rudić, Marko Buljović, Maja Vuković, Dominik Skenderović, Nataša Benčik, Milica Vuković i Marko Grmić.

Piše: dipl. theol. Ana Hodak

Obnova vjere u korizmi

Mnogi Isusovi suvremenici nisu u njemu prepoznali Mesiju. Iako je on na različite načine objavljiivao svoj mesijanski identitet, oni su sve to promatrali u drugačijem svjetlu i osuđivali ga. Nama je Isusov život obasan svjetlom uskrsnuća, te nam je njegova mesijanska samoobjava potpuno razumljiva, pa sve one zapreke nerazumijevanja koje su ispred sebe imali njegovi suvremenici pred nama su otklonjene. Ipak, iako imamo znanje o njegovom identitetu, naša vjera često zakaže. Stoga ovo vrijeme korizme treba iskoristiti za obnovu svoje vjere.

Čišćenje Hrama

Isus prije svoje muke i smrti u Hramu, mjestu Božje prisutnosti i mjestu klanjanja i molitve, još jednom, ali ovoga puta na najdrastičniji i po njega najopasniji način, objavljuje svijetu tko je on. Uoči blagdana Pashe odlazi u Hram. Umjesto klanjanja Bogu zatiče tamo trgovce žrtvenim životinjama i mjenjače novca. Isprevrtao im je tezge i rastjerao ih je uz riječi: »Nosite to oдавде i ne činite od kuće Oca mogega kuću trgovačku« (Iv 2,16). Tako je dao do znanja da se vjera i duhovnost ne smiju zlorabiti za stjecanje profita, da je takva praksa unutar Božje kuće oskvrnjivanje svetosti tog prostora. Istina jest da prodavači i mjenjači nisu jedini koji su oskvrnjivali sveti prostor, niti jedini koji su zlorabili vjeru naroda za osobni profit. No, Isus izabire baš njih kako bi na najjednostavniji način pokazao kako treba iskorijeniti pogrešne vjerske tradicije bez oklijevanja i radikalno.

Isus Hram naziva kućom svojega Oca, što je bilo izravno očitovanje njegova identiteta, no njegovi suvremenici su to shvatili kao hulu, jer u njemu nisu prepoznali Božjeg Sina. Oni mu postavljaju pitanje koje u prvi mah izgleda kao da će Isusov čin biti prihvaćen, ako odgovor bude zadovoljavajući: »Koje nam znamenje možeš pokazati da to smiješ činiti?« (Iv 2,18). No, Isus se nastavlja objavljiivati kao Mesija i najavljuje dovršetak svog poslanja na zemlji, te i dalje na sebe navlači gnjev i optužbe za hulu: »Razvalite ovaj hram i ja ću ga u tri dana podići« (Iv 2,19). Nezadovoljstvo Židova odgovorom pokazuje da njihovo tumačenje i razumijevanje Božje prisutnosti nije na istoj razini s onim što im Isus želi objaviti. Prije svega oni Božju prisutnost među ljudima usko vezuju uz

građevinu, drugo, to zdanje u kojem je Bog prisutan oni su gradili četrdeset i šest godina, a Isus sad govori da će ga sam sagraditi za tri dana. Evanđelist Ivan nam tumači kako je Isus mislio na hram svoga tijela, te govori o svojoj smrti i uskrsnuću, dok Židovi ne vide dalje od kamene građevine. Tako nas Kristove riječi upućuju na novu stvarnost koja je nastupila njegovim utjelovljenjem, a ta je da on kao čovjek postaje jedino istinsko mjesto Božje objave i očitovanje Božje prisutnosti među ljudima. On je novi Hram, žrtva, žrtvenik i svećenik. On prinosi sama sebe u žrtvi jednom za uvijek na spasenje cijelog čovječanstva. Suvremenici mu nisu vjerovali, a mi zaboravljamo ovu veliku spasenjsku istinu. Vrijeme korizme je pravi trenutak da razmišljamo o cijeni svoga spasenja, o veličini ljubavi i žrtve koju je Krist podnio za nas, te pokažemo zahvalnost i uzvratimo ljubav.

Provjeriti vjeru

Nakon Isusovog uskrsnuća učenici su snagom Duha Svetoga shvatili bit njegovih riječi i djela. Njihova je vjera time osnažena, te su, nošeni snagom te vjere, postali širitelji Radosne vijesti. Današnji kršćani od samog početka na Isusa gledaju u svjetlu uskrsnuća, i baš zato su pozvani na provjeru svoje vjere, na ispit svoje vjernosti Isusu i njegovom djelu otkupljenja. Ne trebamo tražiti vidljive znakove kako bismo osnažili svoju vjeru; ona mora postojati i kada nema znakova i kada nam se čini da se Bog udaljio od nas, kada se osjećamo napušteno. Snažna vjera je ona koja pobjeđuje razum i osjeća, kada postoji unatoč svim protivštinama.

Evanđelist Ivan otkriva nam još jednu važnu istinu o Isusu: »Ta sam je dobro znao što je u čovjeku.« (Iv 2,25). Dakle poznaje Isus dobro našu vjeru. Ne možemo ga prevariti izvanjskim znakovima pobožnosti, ako nam je srce prazno. Tim izvanjskim činima možemo prevariti druge ljude, ponekad i same sebe, ali Isusa nikad. Stoga je potrebno smoći hrabrosti, zaviriti u svoju nutrinu, te preispitati vjeru. Korizmena priprava treba biti usklađivanje onog izvanjskog s unutarnjim. Naša molitva i djela pokore trebaju biti odraz obraćenja našeg srca. To je jedino ispravno i to Isus od nas želi.

Subotički Gimnazijalci uspješni na regionalnom natjecanju

Čitanjem do zvijezda do državne razine

Petero učenika subotičke Gimnazije *Svetozar Marković*: **Nađa Kovač, Marijana Mačković, Zdenko Ivanković, Daniel Kujundžić i Luka Prčić**, koji su popunjavali online upitnik na regionalnom natjecanju *Čitanjem do zvijezda*, te njihova kolegica **Emanuela Bošnjak** koja je sudjelovala s multimedijским uratkom, plasirali su se na državnu razinu ovog kviza kreativnosti i znanja. S velikom radošću smo primili ovu vijest i ponosni smo na naše mlade čitatelje koji su ovoga puta, osim naslova iz prve razine **August Šenoa: Zlatarevo zlato** i **Miro Gavran: Judita** trebali pročitati i treću knjigu, djelo **Marka Zusaka: Kradljivica knjiga**.

Uzbuđenje je bilo veliko. Trebalo se izboriti s vremenom – dozvoljenih 50 minuta, ali i pitanjima kojih je bilo 60. Prema odluci Provedbenog povjerenstva bodovni prag potreban za plasiranje na državno natjecanje bio je 42 točna odgovora, odnosno 70%.

Subotički gimnazijalci su svoje znanje o fabuli djela, prevoditeljima, ilustratorima, životopisima autora i drugim relevantnim podacima o žanru ili samom djelu odmjerili s još 266 vršnjaka iz brojnih srednjih škola diljem Hrvatske u petak, 23. veljače, točno u podne.

Uspješna je bila i Emanuela Bošnjak, kojoj je ovo drugi puta da sudjeluje u ovom kvizu. Talentirana gimnazijalka je i ove godine izradila multimedijски uradak, odnosno animaciju zadanog djela Šenoinog *Zlatarevog zlata*.

No, slavlje je trajalo kratko i već su krenule pripreme za posljednju najvišu razinu – nacionalno natjecanje koje će biti održano 11. svibnja. Do tada Emanuela će doraditi svoj uradak a Nađa, Marijana, Zdenko, Daniel i Luka će pročitati i četvrti naslov *Vitez slavonske ravni*, djelo koje je napisala **Marija Jurić Zagorka**.

I tko kaže da se ne mogu dosegnuti zvijezde čitajući knjige, grdo se vara. Ovi mladi ljudi su primjer da uz dobre knjige možete i dalje od zvijezda. Što im od srca i želimo.

Kviz *Čitanjem do zvijezda* organizira Hrvatska mreža školskih knjižničara, a u Subotici ga provodi Gradska knjižnica u suradnji s Hrvatskim nacionalnim vijećem.

B.I.

Stručnjaci kažu da pizza može smanjiti rizik od raka!

Zašto je pizza poželjan obrok?

Ove će godine prosječan Amerikanac pojesti 46 kriški ili 12 kilograma pize. Premda se ta količina približava hamburgeru, nacionalno omiljenoj brznoj hrani, mnogi se nutricionisti vesele i odobravaju taj trend. Na primjer, naša tipična pizza sa sirom 30 posto svojih ukupnih kalorija osigurava od masti koje sadrži. Međutim, to je daleko manje nego, na primjer, sendvič od tune (43 posto), pečeno pile (36 posto) itd. Osim toga, sir pruža kalcij i kalij, a pečeno tijesto kompleksne ugljikohidrate. Dakle, vaša uobičajena pizza, kao što stručnjaci za prehranu smatraju, može biti upravo savršen obrok. Zatim, pize su često preliven sokom od rajčice. Nutricionistima je poznato da rajčice sadrže tvar likopen (koja im daje divnu crvenu boju) i koja se pokazala djelotvornom u borbi protiv raka. Likopen je antioksidans i nedavna istraživanja ukazuju da je likopen vjerojatno najsnažniji od svih antioksidansa. U istraživanju provedenom na 48.000 muških zdravstvenih radnika na harvardskom sveučilištu utvrđena je značajno manja učestalost raka prostate među muškarcima koji su jeli pizzu ili drugu hranu sa sokom od rajčice, barem dva puta tjed-

no. Muškarci koji nisu nikad uzimali sok od rajčice imali su 21 do 34 posto veću vjerojatnost da će oboljeti. Prehrana bogata rajčicama pokazala se korisnom i za žene. U studiji objavljenoj 1997. godine, utvrđeno je da su žene koje su u tkivu dojki imale veće koncentracije likopena i drugih karotenoida imale manju vjerojatnost obolijevanja od raka dojke nego druge žene. Talijanski su istraživači našli da su i muškarci i žene koji su imali 6-7 obroka s rajčicama tjedno bili izloženi manjem riziku od raka želuca, debelog crijeva i stražnjeg crijeva nego oni koji su tjedno imali samo dva takva obroka. Premda su zdravi Talijani u tom ispitivanju jeli svoje rajčice sirove, postoji čvrsti dokaz da je likopen u nekuhanim rajčicama manje prihvatljiv (bioraspoloživ) za

tjelesne stanice, nego onaj koji dolazi na pizzu! Međutim, to nije sve. Hrana bogata likopenom, osim što smanjuje rizik od raka, pruža i druge koristi. To su rezultati ispitivanja provedenog iste godine na 1300 europskih muškaraca. Oni s visokim razinama te kemijske supstance u svojem masnom tkivu imali su upola manju vjerojatnost da će doživjeti srčani udar nego muškarci s malim količinama likopena.

Razumljivo, sve te preporuke su beznačajne i uzaludne ako posežete za pogrešnom vrstom pizze – one s hrpom sira na njima ili s debelom naslagom kriški svinjskih kobasica i feferona. Stavljanje na pizzu prehrambenih artikala bogatih masnoćama potencijalno poništava učinke likopena. Prema tome, što se češće i što se više na pizzu stavlja povrće (bilo zeleno, žuto, ili crveno) tim bolje. To će pridonijeti vašem dnevnom unosu povrća u organizam, a to znači i više antioksidansa i vlaknastih komponenata. I to je ono što pizzu čini savršenim, ukusnim i za mnoge ljude najdražim obrokom. Vi birate veličinu pizze i ono što će se za vrijeme pripreme na nju staviti.

dr. Ivo Belan

RECEPT NA TACNI

Domaće, a kinesko

Bez nekih posebnih opravdanja prihvaćamo činjenicu da je kineska kuhinja nenamjerno zanemarena i odmah radimo ispravak. Kinezi su pravi umjetnici kada je kuhanje u pitanju i njihov pristup kuhanju je upravo umjetnički, a hranu ne smatraju samo potrebom nego i izvorom zadovoljstva koje donosi harmoniju, zdravlje i dugovječnost. I činjenica je da dugo žive.

Kada bismo krenuli s asocijacijama na kinesku kuhinju, tu bi svakako na prvom mjestu bili riža, pilećina, umak od soje, slatko, kiselo, ljuto i niz svega bi išao u nedogled. Često mi se to činilo kao prejednostavnim za pripremu, a opet nikad ne ispadne kao u kineskom restoranu. I svakako da nema svaki restoran Kineza za kuhara, ali se čini da je kuharu Kinez najbolji drugar jer omjer ljuto-slatkog okusa koji postigne je fenomenalan.

Nećemo cijelu današnju rubriku posvetiti priči o odlikama kineske kuhinje, nego ćemo i delati. Na tacnu stavljamo domaće, a kinesko jelo.

Potrebno: 800 g pilećeg bijelog mesa / 1 poriluk / 100 g kikirikija / 1 ljuta papričica / 2 žlice gustina / 0,5 dl umaka od soje / 3 čena češnjaka / 1 žlica đumbira u prahu / 1 dl bijelog vina / 1 žlica brašna / 250 g riže / 4 žlice ulja / sol, papar.

Postupak: Piletinu izrezati na kocke, posuti je brašnom pa propržiti malo na ulju, pa je skloniti iz posude ali ostaviti na toplom. U masnoći u kojoj ste pržili piletinu propržite poriluk i ljutu papričicu koju ste narezali na kolutove, pa dodati kikiriki i prženu piletinu i sve promiješati. Posebno sjediniti vino, usitnjen češnjak, umak od soje, đumbir, gustin i malo vode pa umiješati u prženo meso i povrće, te sve zajedno pirjati dok se masa ne zgusne. Pred kraj kuhanja jelo začiniti po ukusu. Rižu obariti u slanoj vodi, procijediti i služiti kao prilog.

Dodatak: Kinezi vjeruju da osoba pripremajući hranu prenosi svoju energiju na jelo. Dakle, uživajte u kuhanju, a onda svi zajedno možete uživati u umjetnosti koju ste servirali.

Gorana Koporan

Idemo li večeras u kazalište? (101)

Prizor iz komedije *Bolto na fronti*

RASPADI i SRASTANJA STAROG i NOVOG

I danas izaziva pozornost suodnos kućnog pisca subotičkog kazališta, uspostavljen između **Matije Poljakovića** i glumačkog ansambla za koji piše svoje komade, što dolazi do izražaja i krajem šezdesetih godina XX. stoljeća, kada se našla na repertoaru njegova komedija *Bolto na fronti*, praizvedena 17. prosinca 1967. godine. Matija Poljaković je prema opservacijama i opisu **Ivanke Rackov** raznovrstan i plodan dramski pisac koji godinama održava visoku pozornost kazališne publike (*Rukovet*, 1, 1968.) svojim komadima iz bunjevačkohrvatskog pučkog života, posebno komedijama koje su prožete folklornim motivima. Tomu unatoč, Poljaković je ponajmanje tek puki zabavljač kazališnog gledateljstva, posebice u onim komadima gdje je zakupljen prilikama u građanskom arealu ovoga podneblja, kada u njegovu dramskom pismu prevladaju izrazito kritički tonovi, uz beskompromisan i dubok rez u oboljelo društveno tkivo.

Krajem šezdesetih godina XX. st. Matija Poljaković dodao je svom opusu još jedan igrokaz iz bunjevačkog života *Bolto na fronti* u režijskoj postavci **Josipa Bajića**, koji se odlučio dovesti Boltu na scenu poput starog znanca gledateljstva, dobro znatog pučkog šereta i izjelice, u svemu maštovite i domišljate osobe, što ju publika pamti iz komedija *Bolto u raju* i *Ode Bolto na ogled*, koji je u ovom djelu 1944. pošao kada i mnogi drugi ovdje unovačeni nakon dolaska Rusa i partizana.

No, Boltu kojega na sceni tumači **Geza Kopunović**, nije pošao u rat povučen revolucionarnom retorikom i patetikom, ne kani on stradati već živ dočekati njegov završetak, pa i iz tih razloga dati svoj doprinos među kuharima. Ova okolnost piscu pruža brojne mogućnost građenja cijelog niza veselih, komičnih, pa i grotesknih situacija.

Glavni ženski lik u predstavi je partizanka Manda u interpretaciji **Katarine Bačlije**, darovite glumice istančanog komediografskog nerva. Od prve scene Boltu joj se upucava, unatoč tomu što je oženjen i doma ga čeka supruga.

Matija Poljaković je ovo djelo zapravo i pisao za Gezu Kopunovića i Katarinu Bačliju, a redatelj Josip Bajić, koji je kao glumac i sam sudjelovao u izvedbi mnogih Poljakovićevih djela, dosljedno je poštivao ovakvu nakanu autora, dodajući vlastiti obol i nadograđujući ovaj komad stanovitim lascivnim prizorima, što je naišlo na dobar prijem kod publike.

Žovijalnog Boltu i muškobanjastu i nezgrapnu Mandu gledateljstvo je dočekivalo salvama smijeha, s odobravanjem prateći zbivanja na sceni, što je ovu komediju podiglo u sam vrh gledanosti. Matija Poljaković je itekako bio svjestan u kojoj mjeri popularnost svojih komada duguje izvođačima subotičkog kazališta, u prvom redu Gezi Kopunoviću i Katarini Bačliji, ali i **Eržiki Kovačević**, **Gizi Katančić**, **Ani Skenderović**, **Gezi Vujković**, **Klari Peić**, **Ivici Jakočeviću**, te drugim članovima Hrvatskog narodnog kazališta, kasnije Hrvatske drame, a posebno mjesto u tom nizu zauzimaju **Mirko Huska** i Josip Bajić koji su bili i glumci i redatelji, te **Petar Šarčević**, redatelj kultiviranog nerva, zahvaljujući kojemu su pojedini Poljakovićevi komadi igrani izvan ustaljenog kazališno-folklornog izraza vlastita podneblja, kao primjerice u komadu *Par žutih cipela*. Dodajmo: Tetralogija o Bolti privukla je, također, pozornost brojnog gledateljstva, ali i televiziju, moćni medij u usponu.

SUIGRAČI NA FRONTI

Bolto na fronti, Matija Poljaković. Redatelj i izbor kostima: Josip Bajić, scenograf: **Petrik Páll**. Uloge: Geza Kopunović, Ivan Jakočević, **Rade Stojanov**, Katarina Bačlija, **Stevanka Češljarov**, **Danica Lazarević**, **Slava Bulgakov**, **Eržika Kovačević**. Premijera: 17. prosinca 1967.

ISKORIŠTENE I PROPUŠTENE PRILIKE

Među onim teatarskim pobornicima koji su promišljali o ostvarenim, ali i mogućim, širim dosezima Poljakovićeve dramskog pisma, posebno su indikativna zapažanja **Josipa Buljovčića**, kada među ostalim zapaža: »U Poljakovićevim djelima mnogi su glumci usavršavali glumačko umijeće i izgrađivali glumački habitus tumačenjem popularnih likova, stječući tako popularnost kod publike. U prvom redu je to uspjelo glumcima G. Kopunoviću i J. Bajiću, te glumicama K. Peić i K. Bačliji. Osim navedenih bilo je i neiskorištenih mogućnosti. Jedna od njih je propuštena prilika za angažiranje širega kruga redatelja što bi pridonijelo raznovrsnijem scenskom uobličavanju Poljakovićevih dramskih djela«. [Buljovčić, J., 2008., *Subotički kazališni zapisi*, 99]

In memoriam

Josip Petreš

(Tavankut, 20. veljače 1962. – Subotica, 23. veljače 2018.)

U petak, 23. veljače, nakon kratke i teške bolesti, iznenada je preminuo **Josip Petreš**, dugogodišnji član i dužnosnik Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini.

Josip Petreš se rodio 20. veljače 1962. godine u Tavankutu u zemljoradničkoj obitelji, od oca Stipana i majke Ane, rođene Dudaš. Osnovnu školu završio je u Tavankutu, a srednju medicinsku u Subotici. Dvadesetak godina radio je u struci kao medicinski laborant, a posljednjih nekoliko godina bavio se poljoprivredom, mahom voćarstvom. Sa suprugom Vesnom ima troje djece: sina Mladena, aktualnog predsjednika Mladeži DSHV-a, te kćerke Marinu i Katarinu.

Nakon demokratskih promjena u Srbiji, priključio se radu Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini, mjesnoj organizaciji DSHV-a u Tavankutu, čiji je predsjednik bio u više mandata. U tri mandata Josip Petreš je bio član Vijeća DSHV-a (2007. – 2011., 2011. – 2015. i od 2015. do smrti), a u dva navrata i član Predsjedništva DSHV-a (2007. – 2011., 2011. – 2015.). Vijećnik u Skupštini Grada Subotice bio je od 2008. do 2012. godine. U nekoliko mandata bio je član Skupštine Mjesne zajednice Tavankut, a u aktualnom sazivu i dopredsjednik Skupštine. Svojim je nesebičnim radom dao vidni doprinos ne samo radu Skupštine, nego i poboljšanju cjelokupnih uvjeta života žitelja Tavankuta.

Svoje je obveze kao člana i dužnosnika DSHV-a Josip Petreš obnašao predano, odgovorno i savjesno, zauzeto se i srčano zalagao za boljitak Hrvata u Vojvodini te bio aktivni sudionik brojnih procesa koji su za posljedicu imale napredak u ostvarivanju ljudskih i manjinskih prava svojih sunarodnjaka. I premda je njegovom smrću Demokratski savez Hrvata u Vojvodini zadobio veliki gubitak, njegovo poštenje i predanost ostat će svim članovima uzor koji trebaju slijediti.

Demokratski savez Hrvata u Vojvodini

Svjetski molitveni dan 2018.

Ekumenska humanitarna organizacija, u sklopu obilježavanja Svjetskog molitvenog dana, organizira zajedničku molitvu koju pripremaju kršćanke iz Katoličke Crkve obiju obreda, Slovačke evangeličke, Reformirane kršćanske te Evangeličke metodističke Crkve. Ona će biti održana 2. ožujka u 17 sati u Evangeličkoj metodističkoj crkvi u Novom Sadu (Lukijana Mušickog 7). Molitvu na temu *Sve što je Bog stvorio bijaše veoma dobro* (Post 1,31) pripremile su ove godine žene iz Surinama.

M. T.

Križni put mladih Srijemske biskupije

Usubotu, 3. ožujka, Ured za mlade Srijemske biskupije organizira križni put za mlade. Okupljanje mladih započinje u 9.30 sati u svetištu Gospe Tekijske kod Petrovaradina, a u 10 sati počinje pobožnost postajama ondašnjeg križnog puta. Slijedi hod kroz Petrovaradin do crkve svetog Jurja na Tvrdavi, uz razmatranja i molitvu. Po dolasku slijedi ručak, a nakon odmora sveta misa, razgovor, euharistijsko klanjanje i svečani blagoslov. Prijave za sudjelovanje prima vlč. **Dušan Milekić**, povjerenik za pastoral mladih Srijemske biskupije (tel. 064/338-5752; e-mail: dusan.milekic@yahoo.com dusan.milekic@yahoo.com).

M. T.

Korizma u Somboru

Svake korizmene nedjelje u karmelićanskoj crkvi u Somboru u 15 sati započinje pobožnost križnoga puta, iza koje slijedi sveta misa i korizmena propovijed. Svakog ponedjeljka u pro-

storijama Humanitarne udruge Nijemaca *Gerhard*, koja se nalazi u dvorištu crkve Svetog križa, u 19,30 sati započinje tradicionalna korizmena duhovna tribina koju vode oci karmelićani. Tema ovogodišnje tribine je *Sedam darova Duha Svetoga*.

M. T.

Korizmena akcija

Hrvatska redakcija Radio Marije Srbije i voditelj emisije *Kutak Ijubavi* **Darko Temunović** organizira korizmenu akciju i poziva zainteresirane da sudjeluju tako što će u redakciju donijeti hranu, higijenske potrepštine i eventualno odjeću (Matije Gupca 10, Subotica). Sve donirano će posljednjeg tjedna pred Uskrs udruga *Betlehem-Subotica* i *Inicijativa 40 dana za život* u Subotici, razdijeliti siromašnima, napose brojnim obiteljima. Akcija traje do 25. ožujka.

Ž. V.

Pobožnost križnoga puta na subotičkoj kalvariji

Nedjelja, 11. ožujka, u 15 sati – pobožnost predvode djeca.

Nedjelja, 18. ožujka, u 15 sati – pobožnost predvode mladi.

Petak, 23. ožujka, u 20 sati – noćni križni put (potrebno je ponijeti svijeće).

Cvjetnica (nedjelja), 25. ožujka, u 15 sati – pobožnost predvode obitelji.

Veliki petak, 30. ožujka, u 10 sati – tijekom i nakon pobožnosti prilika za svetu ispovijed.

Ž. V.

Životinje

Dabrovi koji nemaju drva za svoje nasipe u blizini vode odlaze po njih i podalje od obale. Doprema-

ju ih do »gradilišta« niz kanale što su ih unaprijed uzvodno iskopali. Inače, dabar može izdržati pod vodom i nekoliko minuta.

Prije se vjerovalo da su **zebre** bijele, s crnim prugama. Embriološki dokazi ipak pokazuju da su zebre crne, s bijelim prugama i bijelim stomakom.

Žirafe spavaju najmanje od svih sisavaca, samo nešto manje od dva sata, a i taj san je podijeljen u

nekoliko odvojenih intervala. U mlađoj dobi spavaju u ležećem položaju, dok u odrasloj dobi spavaju na nogama!

Čistunac, **rakun** će u većini slučajeva iskoristiti priliku i oprati hranu prije nego što ju pojede. Nadam se da i vi to primjenjete.

Priredila: Ž. V.

Čitam i skitam u posjetu subotičkim osnovcima

PROMOCIJA KVIZA u Subotici i Tavankutu

Kažu: »Čitaj skitaj, knjigu pitaj, pođi s njom na putovanje...« pa smo mi to i učinili. Odnosno djelatnice Gradske knjižnice Subotica već danima posjećuju subotičke osnovne škole ne bi li svoj djeci ispričali detalje glede kviza *Čitam i skitam*. Tako je informatorica na hrvatskom jeziku **Bernadica Ivanković** boravila proteklog tjedna u osnovnim školama **Matko Vuković** i **Ivan Milutinović** u Subotici te **Matija Gubec** u Tavankutu. Razgovarala je s učenicima o pravilima kviza, naslovima koje treba pročitati, nagradama ali i mogućnostima uclanjenja ili produžetka članarina.

Sada već svi ZNAJU da je ovaj 10. jubilarni kviz *Čitam i skitam* posvećen 15. obljetnici *Hrvatske riječi*.

Svi ZNAJU da je potrebno pročitati tri priče i jednu pjesmu, te ponešto znati o životopisu **Jakova Jaše Kopilovića**, povijesti i nakladničkoj djelatnosti *Hrvatske riječi* te o samoj Gradskoj knjižnici.

Također, svi ZNAJU da je neophodno biti članom subotičke knjižnice te popuniti online upitnik koji se nalazi na internetskoj stranici knjižnice <http://www.subiblioteka.rs/hr/kviz-citam-i-skitam/>.

Danas Općinska smotra recitatora

Danas se u Gradskoj knjižnici Subotica održava tradicionalna smotra recitatora *Pjesniče naroda mog*. Nakon uspješno organiziranih školskih natjecanja u knjižnici će nastupiti najbolji recitatori, predstavnici subotičkih osnovnih i srednjih škola, institucija i kulturno-umjetničkih društava. Pobjednici Općinske smotre sudjelovat će na Zonskom natjecanju

koje će za općine Apatin, Sombor, Bačka Topola, Ada, Senta, Mali Iđoš i Subotica biti održano 10. ožujka također u Gradskoj knjižnici Subotica.

B. I.

Družeći se s učenicima u njihovim školama bilo je riječi i o izvlačenju nagrada koje će biti nakon uskrasnih blagdana i proljetnog raspusta 11. travnja i kako će kao i svake godine glavna nagrada biti bicikl. No, dijelit će se još i knjige, jednodnevne ekskurzije, karte za kino, kazalište, ZOO vrt, paketi slatkiša, grickalica, soka, majice, školski pribor, USB memorije...

Puuuuno je djece ovih dana pričalo o kvizu. Vremena ima još dovoljno, pa tek smo na polovici. No, ne treba čekati posljednje dane nego pohitajte dragi osnovci do knjižnice, bilo u centru grada ili nekom njenom ogranku i osigurajte si mjesto u bubnju odakle će se izvlačiti dobitnici nagrada. Možda baš to budete vi, a možda ovih dana informatorice posjete i vašu školu!

Jer »...družite se na tom putu, jer ti knjiga daje znanje.«
P. S.

Do tada pogledajte kako je to bilo u školama *Matko Vuković* i *Ivan Milutinović* u Subotici te *Matija Gubec* Tavankutu.

B. I.

NAGRAĐENI matematičari

Na općinskom natjecanju iz matematike koje je bilo održano u subotu, 24. veljače, u subotičkoj osnovnoj školi *Miroslav Antić* učenici hrvatskih odjela i ove godine postigli su hvale vrijedne rezultate. Od njih 15 koji su rješavali testove na hrvatsko-me, čak se 10 plasiralo dalje, na okružno natjecanje.

Najviše nagrađenih učenika koji nastavu pohađaju na hrvatsko-me je iz OŠ *Matko Vuković*: **Andrija Matković**, učenik trećeg razreda, osvojio je prvo mjesto; **Lea Vojnić**, učenica četvrtog razreda, treće; **Andrija Mandić** i **David Šarčević**, učenici petog razreda, također treće; iz šestog razreda je **David Kozma** osvojio treće mjesto, dok su **Lucia Mamuzić** i **Marija Šarčević** dobile pohvalu; **Matea Rudinski**, učenica sedmog razreda, također pohvalu. Iz OŠ *Ivan Milutinović* učenik petog razreda **Matija Ivković Ivandekić** dobio je pohvalu, a iz OŠ *Matija Gubec* iz Tavankuta učenik osmog razreda **Ivan Skenderović** osvojio je treće mjesto.

Okružno natjecanje bit će održano 25. ožujka.

J. D. B.

Izdajem apartmane u Novom Vinodolskom.
www.apartmani-karasic.com

Prodaje se apartman od 36 m² u Jadranovu, 5 km od Crikvenice. Tel.: 024-4527-499, 064-18-39-591.

Prodajem ručno štrikači stroj Empisal skoro nov – stolni. Katarina Turkal. 025 5742 136.

Naprodaj bunjevačka ruva od paje, suknja, sefira, satena, pregače, marame plišane, rojtoš svilene, delinske, kaputi muški i ženski, šepica, šeširi, čakšire, prusluc, čaršapi, ponjevice. Tel: 024/528682.

Prodaje se drvena vaga s tegovima, ojačana željezom. Mjeri do 500 kg. U Subotici. Tel.: 064 3910112.

Tročlana obitelj prima na dvorbu stare osobe za mirovinu ili nekretninu. Tel: 062 1941729.

Tražim ozbiljnu žensku osobu za dvorbu bračnog para u Svetozar Miletiću za nekretninu. Tel.: 00385 32832310

Prodaje se stan na Radijalcu od 52 m². Tel.: 069 2887213.

Izdajem stan na Srednjacima, Zagreb, 25m², topla voda, centralno grijanje, interfon. Tel.: 063 596840 i 024 547204.

U Somboru prodajem kompletno završenu termoizoliranu veću katnicu sa suterenom, garažom, ljetnom kuhinjom, svim komunalijama i CG u centru grada. Tel: 025 5449220; 064 2808432.

Prodajem u Donjem Tavankutu 1 ha 6 ari pijeska kod groblja, odlična lokacija. Vlasnik. Tel.: 0638560635.

Starija kuća (4 sobe, ručao, 2 kupao, kuhinja, ostava) + sporedna zgrada (ljetna kuhinja, soba, kupao) se prodaje ili mijenja za stan ili kuću u Zagrebu (centar). Tel.: 024 754760 ili 064 2394757.

Uzimam zemlju u zakup, Klisa, Stari i Novi Žednik, Mala Bosna, Subotica. Plaćam 12 metara po jutru. Tel.: 064 305 1488

Hrvat, katolik, 61 godinu, umirovljenik s dobrim primanjima, grad Slavenska Orahovica, kuća, automobil, vitalan, zgodan, traži ženu – katolkinju za brak, bez djece, koja ima do 57 godina. Pošaljite za početak SMS poruku na 063-766-88-08. Josip, Hrvatska, Slavenska Orahovica kod Osijeka.

U predgrađu Subotice prodajem trosobnu katnicu sa suterenom. Parket u svim sobama, dvije kupao, legalizirano, sa svim priključcima. Plac 560 m². Moguća i zamjena za slično u okolici Zagreba. Tel.: 062-332-247.

Povoljno se prodaje legaliziran objekt na parceli od 510 m² u Somborskoj ulici br. 67. Kod dvije pruge, komplet opremljen za nastavak radova male privrede, trofazna struja, gradska voda, priključak na plin. Tel.: 063-551-871.

Poklanjam originalan Vilerov goblen »Tajna večera« komplet s okvirom, koncima i shemom. Tel.: 064-175-95-12.

Prodajemo lijepu kuću u Subotici, 145 m², dvije terase, dvije garaže, svi priključci, bazen, legalizirano, može zamjena za manji dvosoban stan, plus doplata. Tel.: 024-456-12-05.

Gradska uprava Subotica, Tajništvo za poljoprivredu i zaštitu životnog okoliša, temeljem članka 10. i 29. Zakona o procjeni utjecaja na životni okoliš (Sl. glasnik RS br. 135/04 i 36/09) objavljuje:

OBAVIJEST O DONIJETOM RJEŠENJU DA JE POTREBNA IZRA-DA STUDIJE PROCJENE UTJECAJA NA ŽIVOTNI OKOLIŠ

za projekt BAZNE STANICE MOBILNE TELEFONIJE SUBOTICA 28, na katastarskoj parceli 2221/10 KO Novi grad, Subotica, u Ulici Aranđelovačka br. 22 (46.106618o, 19.678334o), nositelja projekta TELE-NOR d.o.o., Novi Beograd, Omladinskih brigada br. 90.

Zainteresirana javnost ima pravo žalbe u roku od 15 dana od dana objavljivanja obavijesti u sredstvima informiranja. Tekst rješenja se u cijelosti može preuzeti na internet adresi: http://www.subotica.rs/documents/pages/11692_1.pdf

Gradska uprava Subotica, Tajništvo za poljoprivredu i zaštitu životnog okoliša, temeljem članka 20. i 29. Zakona o procjeni utjecaja na životni okoliš (Sl. glasnik RS br. 135/04 i 36/09) objavljuje:

OBAVIJEST O PODNIJETOM ZAHTEVU ZA DAVANJE SUGLASNOSTI NA STUDIJU PROCJENE UTJECAJA NA ŽIVOTNI OKOLIŠ

Nositelj projekta GEBI DOO Čantavir, Maršala Tita br. 46, podnio je dana 5. 2. 2018. godine pod brojem IV-08/I-501-53/2018, Zahtjev za davanje suglasnosti na Studiju procjene utjecaja na životni okoliš projekta: OBJEKT KOTLARNICE NA BIOMASU na katastarskoj parceli 4550/2 KO Čantavir, Ulica maršala Tita br. 101 (45.9297466°, 19.7573867°).

Javni uvid u predmetnu Studiju može se izvršiti u prostorijama Službe za zaštitu životnog okoliša i održivi razvoj, I. kat soba 129, svakog radnog dana od 10 do 12 sati od 26. 2. 2018. do 23. 3. 2018., a javna prezentacija Studije bit će održana 26. 3. 2018. godine u 12 sati u prostorijama Službe.

Studija se može preuzeti na sajtu Grada Subotice.

Besplatni mali oglasi uz kupon iz Hrvatske riječi koji VAŽI DO 7. 3. 2018.

Poštovani čitatelji našeg i vašeg tjednika, i dalje nastavljamo objavljivati rubrike malih oglasa u kojima možete objavljivati sve ono što želite prodati, mijenjati, kupiti ili darovati. Jedini uvjet za objavu vašeg malog oglasa je priloženi kupon kojega objavljujemo u svakom broju Hrvatske riječi.

Duljina malog oglasa ne smije prelaziti više od 30 riječi.

Uredništvo

Hrvatska likovna udruga *CroArt* prodaje umjetničke slike, djela članova udruge. Zainteresirani se mogu javiti predsjedniku udruge.

Tel.: +381 24 529 745; mobil: +381 63 518 218;
e-mail: horvat.josip.su@gmail.com

HKC *Bunjevačko kolo*, Likovni odjel, prodaje slike svojih članova. Slike se mogu vidjeti u prostorijama Centra, Ul. Preradovićeve 4, radnim danom od 8 do 14 sati. Tel: 024/556-898 ili 555-589.

AKCIJA!

SG

internet

već od
649 din

SUBOTICA KARADORDEV PUT 2 TEL: 024/555765 WWW.TIPPNET.RS

HKUD *Vladimir Nazor*, Sombor

Večer u sportskom duhu

Ilija Vlaisavljević pobjednik je 27. Memorijalnog šahovskog turnira Prof. Franja Matarić. Veslači sezonu otvaraju veslanjem u Baji 3. ožujka

Već po tradiciji sportska sekcija HKUD-a *Vladimir Nazor* priredila je na kraju Memorijalnog šahovskog turnira *Prof. Franja Matarić* sportsku večer na kojoj se okupljaju svi članovi ove *Nazorove* sekcije. Prigoda je to da se pobjednicima šahovskog turnira uruče odličja i da se najavi nova veslačka sezona *Salašara somborskih*. Od te tradicije *Nazorovi* sportaši nisu odustali ni ove godine.

Šahisti

Pobjednik 27. Memorijalnog turnira *Prof. Franja Matarić* je **Ilija Vlaisavljević** (7,5 poena).

»Svako prvo mjesto je uspjeh, bez obzira tko vam je protivnik. Kažu treba imati i sreće, ali te sretne okolnosti treba znati isko-

ristiti, a ja sam ih na ovom turniru znao iskoristiti. Najizazovniji protivnik mi je bio **Miodrag Šljukić**, koji je višestruki osvajač *Sombor opena* i ima 300 rejting bodova više od mene«, kazao je Vlaisavljević.

On je podsjetio da je ovaj memorijal jedan od turnira koji u Somboru ima najdužu tradiciju predložio da mu se u nazivu doda i turnir prijateljstva, što bi možda pomoglo da turnir bude i rejtingovan, pa samim tim postane i značajniji. Vlaisavljević je predložio i da se u šahovski turnir uključe i pioniri iz šahovske škole *Josipa Dekića*. Drugo mjesto na Memorijalu *Prof. Franja Matarić* osvojio je **Robert Travica** (također 7,5 poena), a treće **Branko Malbaša** (sedam poena).

Pročelnik sportske sekcije **Pavle Matarić** naglašava da je ovogodišnji memorijal po kvaliteti igrača do sada najjači turnir.

»Više od polovice sudionika turnira su rejtingovani igrači. Zadovoljni smo, jer što se tiče kvalitete, turnir svake godine napreduje«, kaže Matarić i dodaje da se ove godine za šahovskom pločom našlo 28 igrača.

Zadovoljan je i sudac turnira **Radomir Kovačić**.

»Zna se tko su najbolje plasirani šahisti na ovogodišnjem turniru, ali ja bih rekao da su trinaestorica šahista pobjednici, jer su osvojili više od polovice poena«, kazao je Kovačić.

Veslači

Šahisti su poslije devet odigranih kola odradili svoje, a pred veslačima je tek početak nove sezone. Osim redovitih veslačkih natjecanja, upisat će u svoj ovogodišnji kalendar i neka nova odredišta. »Sezonu počinjemo već sutra, 3. ožujka, u Baji na natjecanju *Dragon boat*. Na to natjecanje idemo s dvije ekipe: *Salašari somborski 1* i *Salašari somborski 2*. Mješovite su to muško-ženske ekipe. Prvi puta idemo na to natjecanje, a poziv smo dobili zahvaljujući našoj suradnji s veslačima iz Bezdana. Čeka nas u svibnju Jarun, nakon toga naše najznačajnije natjecanje *Maraton lađa na Neretvi*, zatim utrka Vukovar – Ilok i *Vinkovačke jeseni*«, kaže kapetan veslačke ekipe *Salašari somborski* **Gašpar Matarić**.

Momci pripreme počinju već ovih dana, i to, kažu, odmah na vodi. Postava je već uigrana jer skoro cjelokupni tim čine već oprobani veslači. Šuška se da će ove godine put Neretve krenuti i ženska veslačka ekipa, no Gašpar je glede tog još uvijek rezerviran, ali kaže da poziv na maraton imaju kako veslači tako i veslačice. Ima djevojaka spremnih i veslati, pa ukoliko istraju u treninzima ni Neretva im neće biti nedostižna.

Ono što je izvjesno to je odluka kapetana veslačke momčadi da i ove godine dionicu od Sombora do Metkovića (520 kilometara) prijeđe biciklom. I opet će ta vožnja biti u humanitarne svrhe, a pomoć će dobiti Škola s domom *Vuk Karadžić*. Ukoliko mu se još netko želi pridružiti, dobro je došao.

Z. V.

Temeljem članka 18. stavak 1. i 19. st. 1. i 2. Zakona o javnom informiranju i medijima (*Službeni glasnik RS*, broj 83/14, 58/15 i 12/16 – autentično tumačenje), Odluke o proračunu Grada Subotice za 2018. godinu (*Službeni list Grada Subotice*, br. 37/17), Pravilnika o sufinanciranju projekta za ostvarivanje javnog interesa u području javnog informiranja (*Službeni glasnik RS*, br. 16/16) i Rješenja broj: II-401-206/2018 od 22.02.2018. godine, gradonačelnik Grada Subotice dana 2. 3. 2018. godine raspisuje

JAVNI POZIV

za sudjelovanje na natječaju za sufinanciranje projekta proizvodnje medijskih sadržaja iz područja javnog informiranja u 2018. godini

Natječaj se raspisuje radi pružanja financijske potpore medijskim sadržajima koji pridonose ostvarivanju javnog interesa u području javnog informiranja, definiranog člankom 15. Zakona o javnom informiranju i medijima i to:

- istinito, nepristrano, pravodobno i potpuno informiranje svih građana grada Subotice,
- istinito, nepristrano, pravodobno i potpuno informiranje na materinskom jeziku pripadnika nacionalnih manjina koje žive na području grada Subotice,
- očuvanje kulturnog identiteta srpskog naroda i nacionalnih manjina koje žive na području grada Subotice;
- informiranje osoba s invaliditetom i drugih manjinskih skupina;
- potpora proizvodnji medijskih sadržaja u cilju zaštite i razvika ljudskih prava i demokracije,
- unaprjeđivanje pravne i socijalne države, slobodnog osobnog razvoja i zaštite djece i mladeži, razvika kulturnog i umjetničkog stvaralaštva, razvika obrazovanja, uključujući i medijsku pismenost kao dio obrazovnog sustava, razvika znanosti, razvika sporta i tjelesne kulture i zaštite okoliša i zdravlja ljudi;
- unaprjeđivanje medijskog i novinarskog profesionalizma.

I. NAMJENA NATJEČAJA

Namjena natječaja je:

- ostvarivanje javnog interesa građana grada Subotice u području javnog informiranja, razvitak medijskog pluralizma, uvođenje, poboljšanje ili proširenje programskih sadržaja u novinama ili elektroničkim medijima na srpskom jeziku i na jezicima nacionalnih manjina, koji se osobito odnose na zaštitu i razvitak ljudskih prava i demokracije, unaprjeđivanje pravne i socijalne države, ekonomske, društvene i kulturne problematike, manjinskih društvenih skupina, pitanja iz područja socijalne skrbi, zaštite interesa osoba s invaliditetom i osiguravanje njihova ravnopravnog uživanja prava na slobodu mišljenja i izražavanja, društvene skrbi o djeci, položaja mladih ili starijih građana, rodnu ravnopravnost, zaštitu okoliša i zdravlja ljudi, razvitak i njegovanje kulture i umjetnosti na području grada Subotice, afirmiranje multikulturalnosti, razvitak interkulturalizma, poticanje višejezičnih programa putem medija koji se distribuiraju ili emitiraju program na području grada Subotice, a od osobitog su značaja za javno informiranje građana grada Subotice, uključujući i internetske stranice upisane u registar medija.

Sredstva opredijeljena za ovaj natječaj iznose 26.000.000,00 dinara.

Najmanji iznos sredstava koji se može odobriti po projektu iznosi 100.000,00 dinara, a najveći iznos sredstava po projektu iznosi 5.000.000,00 dinara.

II. PRAVO SUDJELOVANJA

Na Natječaju može sudjelovati:

1. izdavač medija čiji medij je upisan u Registar medija koji se vodi u Agenciji za gospodarske registre, s podatcima upisanim sukladno Zakonu; a koji emitira/distribuiraju medijski sadržaj na području Grada Subotice,
2. pravna osoba, odnosno poduzetnik koji se bavi proizvodnjom medijskih sadržaja i koji priloži dokaz da će sufinancirati medijski sadržaj biti realiziran putem medija koji je upisan u Registar medija koji emitira/distribuiraju medijski sadržaj na području Grada Subotice.

Sudionik natječaja može konkurirati samo s jednim projektom na jednom natječaju.

Ako je sudionik natječaja izdavač više medija, može na natječaju sudjelovati s jednim projektom za svaki medij.

Na Natječaju ne mogu sudjelovati:

1. Izdavači koji se financiraju iz javnih prihoda: republički i pokrajinski javni medijski servisi, odnosno Javna medijska ustanova „Radio-televizija Srbije“ i

Javna medijska ustanova „Radio-televizija Vojvodine“ i osnivači medija koji primaju redovnu subvenciju iz Proračuna Republike Srbije i Proračuna AP Vojvodine.

2. Izdavači koji su u prethodnom razdoblju dobili sredstva iz proračuna Grada Subotice namijenjena projektnom sufinanciranju, a nisu u ugovorom propisanom roku i formi podnijeli narativno i financijsko izvješće, i izdavači za koje se utvrdi da su sredstva trošili nenamjenski.

Sudionik natječaja za sufinanciranje projekata proizvodnje medijskih sadržaja za tiskane medije, radio, internetske medije i novinske agencije, može podnijeti zahtjev za sufinanciranje najviše do 80% vrijednosti projekta. Projektima koji se realiziraju putem tiskanih medija, na radiju i internetskim portalima, sredstva će se dodjeljivati sukladno članku 95-97 Uredbe o pravilima za dodjelu državne potpore („Službeni glasnik RS“ br. 13/10, 100/11, 91/12, 37/13, 97/13 i 119/14), odnosno po pravilima za državnu potporu male vrijednosti (de minimis državna potpora).

Sudionik natječaja za sufinanciranje projekata proizvodnje medijskih sadržaja za televiziju, može podnijeti zahtjev za sufinanciranje najviše do 50% vrijednosti projekta.

Sudionik Natječaja komu su dodijeljena sredstva za projekt, može tijekom iste kalendarske godine sudjelovati s istim projektom na natječajima raspisanim na svim razinama vlasti, s tim da ukupno dodijeljena sredstva ne prelaze 80% vrijednosti projekta.

Sudionik natječaja koji je u tekućoj kalendarskoj godini već koristio sredstva namijenjena projektnom sufinanciranju u području javnog informiranja na republičkoj, pokrajinskoj ili lokalnoj razini, može sudjelovati na natječaju za sufinanciranje istog projekta samo još jednom u toj godini, i to u iznosu koji, uz sredstva koja je već dobio, ne prelazi 80% vrijednosti projekta za sufinanciranje projekata proizvodnje medijskih sadržaja za tiskane medije, radio, internetske medije i novinske agencije, odnosno 50% vrijednosti projekta za sufinanciranje projekata proizvodnje medijskih sadržaja za televiziju.

III. KRITERIJI ZA OCJENU PROJEKTA

Kriteriji temeljem kojih će se ocjenjivati projekti prijavljeni na natječaj su:

- 1) mjera u kojoj je predložena projektna aktivnost podobna ostvariti javni interes u području javnog informiranja;
- 2) mjera pružanja veće garancije privrženosti profesionalnim i etičkim medijskim standardima.

Temeljem kriterija iz stavka 1. točka 1) ovoga članka, osobito se ocjenjuje:

1. Značaj projekta sa stanovišta:
  - ostvarivanja javnog interesa u području javnog informiranja;
  - ostvarivanje namjene natječaja;
  - usklađenosti projekta s realnim problemima, potrebama i prioritetima ciljnih skupina;
  - identificiranih i jasno definiranih potreba ciljnih skupina;
  - zastupljenosti inovativnog elementa u projektu i novinarsko istraživačkog pristupa.
2. Utjecaj i izvodljivost sa stanovišta:
  - usklađenosti planiranih aktivnosti s ciljevima, očekivanim rezultatima i potrebama ciljnih skupina;
  - stupnja utjecaja projekta na kvalitetu informiranja ciljne skupine;
  - mjerljivosti indikatora koji omogućavaju praćenje realizacije projekta;
  - razrađenosti i izvodljivosti plana realizacije projekta;
  - stupnja razvojne i financijske održivosti projekta (pozitivni učinci projekta nastavljaju se nakon što se okonča potpora).
3. Kapaciteti sa stanovišta:
  - stupnja organizacijskih i upravljačkih sposobnosti predlagatelja projekta;
  - neophodnih resursa za realizaciju projekta;
  - stručnih i profesionalnih referenci predlagatelja projekta, koje odgovaraju predloženim ciljevima i aktivnostima projekta.
4. Proračun i opravdanost troškova sa stanovišta:
  - preciznosti i razrađenosti proračuna projekta, koji pokazuje usklađenost predviđenog troška s projektnim aktivnostima;
  - ekonomske opravdanosti prijedloga proračuna u odnosu na cilj i projektne aktivnosti.

Temeljem kriterija iz stavka 1. točka 2) ovoga članka, posebno se ocjenjuje:

1. jesu li sudioniku natječaja izrečene mjere od strane državnih tijela, regulatornih tijela ili tijela samoregulacije u posljednjih godinu dana, zbog kršenja profesionalnih i etičkih standarda (podatke pribavlja stručna služba od Regulatornog tijela za elektroničke medije, za elektroničke medije, a od Vijeća za tisak, za tiskane i online medije);

2. dokaz o tomu da su nakon izricanja kazni ili mjera poduzete aktivnosti koje jamče da se slični slučaj neće ponoviti.
Osim navedenih kriterija, projekt će se vrjednovati i temeljem sljedećih specifičnih kriterija:

Specifični kriteriji za ocjenjivanje projekta proizvodnje medijskih sadržaja iz područja javnog informiranja:

1. da je projekt od osobitog značaja za informiranje stanovništva na području Grada Subotice;
2. dostupnost medijskog sadržaja što većem broju korisnika na području Grada Subotice;
3. (ne)zastupljenost teme u medijima dostupnim građanima grada Subotice;
4. aktualnost teme;
5. mjera u kojoj predloženi projekt pridonosi afirmiranju multikulturalnosti;
6. mjera u kojoj predloženi projekt pridonosi unaprjeđenju prava na informiranje pripadnika nacionalnih manjina na području Grada Subotice na materinskom jeziku;
7. mjera u kojoj predloženi projekt pridonosi unaprjeđenju stvaralaštva u području kulturnog i jezičnog identiteta nacionalnih manjina;
8. mjera u kojoj predloženi projekt višjezičnog i interkulturalnog karaktera pridonosi razvitku dijaloga, boljega upoznavanja i razumijevanja između različitih zajednica;
9. mjera u kojoj predloženi projekt pridonosi unaprjeđenju položaja osoba s invaliditetom;
10. mjera u kojoj predloženi projekt pridonosi razvitku inkluzivnog društva.

Specifični kriteriji za ocjenjivanje projekta organiziranja i sudjelovanja na stručnim, znanstvenim i prigodnim skupovima, kao i projekta unaprjeđivanja profesionalnih i etičkih standarda u području javnog informiranja:

1. mjera u kojoj predloženi projekt pridonosi unaprjeđenju i promicanju medijskog i novinarskog profesionalizma, novinarske autonomije i samoregulacije;
2. mjera u kojoj predloženi projekt pridonosi jačanju stručnih kapaciteta medijskih poslenika (novinara, menadžera, istraživača, stručnjaka iz područja medijskoga prava i sl.);
3. mjera u kojoj predloženi projekt pridonosi upoznavanju javnosti s razvitkom i novim dostignućima u medijskom sektoru i
4. mjera u kojoj projekt pridonosi unaprjeđenju medijske pismenosti.

IV. ROKOVI I OPĆE INFORMACIJE

Natječaj je otvoren 15 dana od dana objavljivanja na internetskoj stranici grada Subotice www.subotica.rs u rubrici Natječaj i oglasi, u listovima *Subotičke novine*, *Magyar Szó* i *Hrvatska riječ* i u *Službenom listu Grada Subotice*, odnosno od 2. 3. 2018. godine do 17. 3. 2018. godine.

Prijave se podnose na propisanom obrascu.

Prijave koje stignu izvan propisanog roka ili na pogrešnom obrascu, neće se razmatrati.

Sudionik natječaja koji je podnio projekt s nepotpunom ili neprecizno popunjenom dokumentacijom, obavještava se da nedostatak otkloni u naknadno određenom roku.

Projekt sudionika natječaja koji u naknadno određenom roku ne dostavi traženu dokumentaciju, ne razmatra se.

Natječaj i obrazac (obrazac prijave i i obrazac proračuna projekta) dostupni su na internetskoj stranici Grada: www.subotica.rs, u rubrici natječaj i oglasi, za sve vrijeme trajanja Natječaja.

Prijave s dokumentacijom slati u tiskanom obliku, u zatvorenoj kuverti, predajom u Gradski službeni centar Grada Subotice, Trg slobode 1, ili poštom, s naznakom „Natječaj za sufinanciranje projekta proizvodnje medijskih sadržaja iz područja javnog informiranja“. Prijave za Natječaj potrebno je obvezno dostaviti i u elektroničkom obliku, na e-mail adresu: natjecajinformiranje@subotica.rs.

Natječajni materijal se ne vraća.

Odluka o raspodjeli sredstava donosi se najkasnije u roku od 90 dana od dana zaključenja Natječaja.

Odluka o raspodjeli sredstava bit će objavljena na internetskoj stranici Grada: www.subotica.rs, i bit će dostavljena svim sudionicima natječaja u elektroničkoj formi.

Korisnik sredstava je dužan izvješće o realizaciji utrošenih sredstava dostaviti do 15. 01. 2019. godine na obrascu koji se može naći na službenoj internetskoj

stranici Grada: www.subotica.rs.

Dodatne informacije mogu se dobiti radnim danima od 8 do 14 sati na telefon 024/626-850, u Tajništvu za društvene djelatnosti Gradske uprave Grada Subotice.

V. DOKUMENTACIJA

Sudionik Natječaja je obavezan dostaviti sljedeću dokumentaciju:

1. Popunjeni i ovjereni prijavni Obrazac 1 u dva primjerka
  - popunjen prijedlog projekta, i
  - popunjen proračun projekta.
 Obrazac se preuzima s internetske stranice Grada: www.subotica.rs, rubrika Natječaj i oglasi (Obrazac 1).
2. Preslici sljedećih dokumenata u jednom primjerku:
  - rješenje o registraciji pravne osobe ili poduzetnika u Agenciji za gospodarske registre;
  - rješenje o registraciji medija u Registru medija koji se vodi u Agenciji za gospodarske registre s podatcima upisanim sukladno Zakonu o javnom informiranju i medijima;
  - potvrda Narodne banke Republike Srbije da nema evidentirane osnove i naloge u prisilnoj naplati (da nema blokiran račun);
  - dozvola za emitiranje radijskog i/ili TV programa izdana od Regulatornog tijela za elektroničke medije;
  - ovjereni izvjava/suglasnost medija (ili više njih) da će programski sadržaj biti emitiran/objavljen u tom mediju (obvezno samo za pravne osobe odnosno poduzetnika koji se bavi proizvodnjom medijskih sadržaja);
  - vizualni prikaz predloženog medijskog sadržaja (trailer, primjerak novina, jingle i sl.).

VI. POZIV ZA SUDJELOVANJE U RADU POVJERENSTVA

Pozivaju se novinarske i medijske udruge, registrirane najmanje tri godine (priložiti dokaz o registraciji) prije datuma raspisivanja Natječaja, da predlože članove Natječajnog povjerenstva. Uz prijedlog za članove povjerenstva, novinarske i medijske udruge prilažu i dokaz o registraciji te udruge u Registar udruge.

Pozivaju se i medijski stručnjaci zainteresirani za sudjelovanje u radu Povjerenstva da pismenim putem predlože svoje članstvo u Povjerenstvu.

Uz prijedlog za članove Povjerenstva dostaviti i profesionalni životopis predložene osobe.

Udruge i pojedinci, prijedloge za člana Povjerenstva dostavljaju najkasnije u roku od 20 dana od dana objavljivanja Natječaja, odnosno od 2. 3. 2018. godine, gradonačelniku Grada Subotice, na adresu Trg slobode 1, 24000 Subotica.

Predložene osobe ne smiju biti u sukobu interesa niti obavljati javnu dužnost, sukladno pravilima o borbi protiv korupcije.

VII. POSTUPAK DODJELE SREDSTAVA

O dodjeli sredstava, na prijedlog Natječajnog povjerenstva, odlučuje gradonačelnik Grada Subotice, rješenjem.

Ukoliko projekti ili određeni broj projekta nisu sukladni ciljevima i kriterijima natječaja, gradonačelnik može, na prijedlog Natječajnog povjerenstva, donijeti rješenje da se neće rasporediti sredstva ili dio sredstava.

Rješenjem o dodjeli sredstava može biti određen isti ili manji iznos sredstava od onoga koji je tražen u pojedinačnoj natječajnoj prijavi.

Ukoliko je rješenjem o dodjeli sredstava za pojedinog korisnika određen manji iznos od onog koji je tražen u natječajnoj prijavi, korisnik sredstava dužan je poslati revidiran proračun projekta, kojim specificira namjenu sredstava, a sukladno iznosu koji mu je rješenjem dodijeljen.

Korisnik sredstava može revidiranim proračunom projekta tražiti da mu projekt razmjerno kraće traje ili da umanji dio programskih stavki, uvažavajući prirodu projekta za koji su mu odobrena sredstva.

Gradonačelnik i korisnik sredstava zaključuju ugovor o međusobnim pravima i obvezama.

Korisnik sredstava može dostaviti obavijest o tomu da odustaje od sredstava koja su mu dodijeljena.

S korisnikom sredstava, ukoliko mu je račun u blokadi, gradonačelnik neće zaključiti ugovor, odnosno neće mu se prenijeti sredstva na račun ukoliko mu račun bude blokiran nakon zaključenja ugovora.

Odobrena sredstva se koriste isključivo za namjene za koje su dodijeljena, a korisnik sredstava je dužan gradonačelniku Grada Subotice dostaviti izvješće o realizaciji projekta, materijalni dokaz o realizaciji i distribuciji odnosno emitiranju, kao i o namjenskom korištenju dodijeljenih sredstava u propisanom roku.

Gradonačelnik, Bogdan Laban v.r.

U NEKOLIKO SLIKA

Dugoočekivani snijeg

Iz Ivković šora

Zavijani

piše: Branko Ivković

Faljnjs, čeljadi moja. Jevo nama opet sniga! Ja usto niko jutro pa pogledo na pendžer kad ono sve bilo da ne mož bit bilje. Velim ovoj mojoj: »Ta vidi sniga koliki je napado«, a ona meni: »Ti sad vidiš?! Av, kako je to spavanje, božem prosti. Zalego si još sinoć s kokoškama i nisi do jutros otvorio oči. Ta pada već cilu bogovu noć. Neg, ded ti samo properti do komare, tamo ti je lopata«. Av, čeljadi, ta moram kukat, kud je moja kuća baš na čoši pa niko ovu bilu dosadu odbacit. Sustanem kugod konj, a šta si radio – ništa. Posli ded opet to isto. Ta ovim se samo dica raduju, gundam sam sebi u brk i laćam se posla. Niki dan sam vam kuko da mi nestaje ogriva, a sad se opet navrzla ova zima ko na golog... Kandar će doć na red i stara ograda oko guvna. Ionako sam tio smanjit avliju, više mi ta ograda ni ne triba kad je sve manje i manje josaga. Samo se bojim da kako je krenilo ne dođe na red i čardak i komare, a onda ću baš ogolit salaš. Al šta kazat: sve poskupilo u vraga, kod nas meter uglja i drva dvared skuplji neg doli u državi. A naš rod kad prodajemo, onda ništa nema cinu. Al kome se žalit, mož samo gundat sebi u brk, i onako nas niko ne sluša. Site nas se samo kad nas triba odrit od novaca. Iđe mi moj komšo Pere i veselo mi divani još s kapije kako će nam sad furt bit bolje. Veli, naši glavni se izgostili u glavnoj varoši; sve se lipo izdivanili i koliko sutra pokreću poso oko nas da i nama malkoc svane. Veli Pere, biće posla koliko voliš. Hm, gledim ga nako i kontam u sebi ta šta je s ovim čovikom, jel »očo« jel se nije dobro sinoć pokrio pa mu ladan ajer oladio pamet? »Pa, Pere, oćeš ti popit kafu sa mnom jel si mi došo izdivanit ono što nam ponavljaju već dvajst i kusur lita? Ti se ne sićáš da su nam tako obećavali, dolazili u Ker u naš dom razni veliki ljudi, pricidniciiz naše matične države svi koji su dolazili na vlast, di koji i po dvared; dolazile delegacije, izaslaniki... Ta nisam ja toliko škulovan čovik, al znam da je stalno kogod divanio o tim boljtku al ga mi običan svit još nismo ostili. Neg, ajd popi kafu pa da ti opet nalijem. Nisi valjda na jednoj nogi osvanio, pa mi dođi pomoć da dignem pećna vrata. Sinoć mi spala kad sam čistio i pogodi di su trevila? Pa diće tuga već na nevolju, Pere moj dobri i naivni? Ta na palac, neg di će. Sad mi palac toliki da mi ne bi stala noga ni u tesane klompe, i to brez slame. A o ovim što pripovidaš nek da Bog da bude tako. Neg, sad ovi mladi biže napolje, pa već ima posla koliko voliš. Al nas dvojca... Taki poso di se stoji po osam sati nije za nas. Mi bi brzo završili vaki matori karijeru. Mi još možmo tako štogod švragat, mudrovat, bit kaki noćni čuvari jel svakako ne možmo do kog doba spavat. Al za to sad triba nakupit sto artija, lekarski i šta ti ja znam i pitanje oćel nam dat te artije. A, da, zaboravijo sam: sve to triba debelo poplaćat. Taka artija košta ko svetog Petra kajgana. Neg, ajmo štogod radit, mani me mudrovanja. Nek mudruje ko je za to plaćen..

Bač Ivin štodir

Ni bač Iva za politiku

piše: Ivan Andrašić

Bač Iva kadgoda poznavo skoro cilo selo. Poznavali skoro svi i njega. Puno mu srce ka se izajutra krene ko pekara, pa no nusput – Faljniss, bač Ivo, uranijo? I tako. Bilo i onda kerova po sokakeva, nijedan mu nikada ni pokazo zube, svaki bi radosno zalajo ako bi ga malo pogladijo izmed ušiju. I uvijek zno otkinit skrajčičak kruva pa kojemu dat. Potli, ka se krene prošpacirat jal probiciglat selom, ispid dućana mu se redom javljali tamburaši sa Medana. Zovu ga na pivo. Neće popit, al se sustavi ko nji i malo se ispriponu. Danas sve to skroz drugače. Puno nji više ni ne ide ko pekara. Kruva ima u svakomu dućanu. Jedino u ranu zoru nema više ne topline i merisa iz pekare. Vi što došli za poslidnjega rata većinom ga ne poznaju, jal se pravu da ga ne poznaju, pa mu se ni ne javlju. Doduše, više ni on njima. Isprva jim nazove Boga jal dobar dan, oni samo zinu, zablendu se u njega ko tele u šarena vrata, čutu i projdu. Većinom. Ti samo orcali po selu, zafiljivali redom u dvorove, šacovali tuđe kuće i samo snotali kako će dojt dan ka će se pouseljavat u nji. Makar se tako divanili i u divanu naslađivali. Ni prošlo puno vrimena, vidli da se baš i ne može samo tako prisvojiti tuđe, pa jim se više i ni ostajalo u njegovomu selu. Kako došli, tako ošli dalje. Vada šacovat kuće u kakomu drugomu selu. A ima i ni što otkako došli bili dobri š njim ko da se zajedno otrani, pa ostali dobri i do dan danas. Latili se paoršaga, navadili se na paprikaša i obaška, dica jim se dala na škole, a do kraj se njevi i bač Ivin stali izmed sebe i ženit i udavat. Njemu puno srce. Mada se isprva puno nji poplašilo za sebe i svoje, do kraj ispalo baš kako uvijek divanijo. Ima svakake čeljadi i med njegovima i med njevima, pa svako zlo vremenom projde, jal su dobri uvijek strpljiviji. Danas već i ni drugi vidu da jim sve to ni tribalo, da bi kanda svi bili mirniji i zadovoljniji da su ostali doma, da jim grobovi o stari ne bi zarasli. A ko zna, da ji vladari ni godina nisu pikali, možda ni ne bi bilo ti silni ratovanja, rušenja, selidbi i vamo i tamo, a zacigurno se ne bi ni dilili na njegove i njeve. Vako, potli svega, svima ostalo samo siromaštvo. No, ko zna... Preznijo se, Taksa zalajo ko da ograjiso. Misli se, poštaš već bijo, kuršmita više nemu u selu, vatrogasi već davno ne prigledu odžake, a kanda ji ima još samo na papira, mogo bi bit jedino kum Tuna. Samo što mu spo na pamet, banijo u kujnu. »Kume, jako se žurim, saće lemuzina zamnom. Samo da ti nusput kažem da će kvečeri moji držat konferenciju, pa bi bilo dobro da dojdeš i ti i povedeš sve tvoje. Čo sam da će jim brzo tribat jedan što znade dobro trukovat, pa zašto da ne uzmeš no što ti se pruža? Jedino bi se tribo učljanit, a dobro bi ti platili«, veli kum Tuna s vrati, a ni Boga ni dobro jutro ni nazvo. Ko kerica ka poji jajce, oma se i okrenijo, pa za dram bijo naskaku. Bač Iva dugo gleda za njim i samo duboko izdanijo. Znade da ni za politiku, jal puno nji kaže da ima jezik ko krava rep. A taki ni jednima ne tribu.

NARODNE POSLOVICE

- Sit gladnom ne vjeruje.
- Što trijezan misli, pijan govori.
- Tko kupuje što mu ne treba, prodavat će što mu treba.
- Vol se veže za rogove, a čovjek za jezik.

VICEVI, ŠALE...

Vraća se čovjek od liječnika i sretne prijatelja:

- Što ima novo?
- Evo, ništa, bio sam kod liječnika.
- I, što ti je rekao?
- 200 eura.
- Ma, ne pitam te to, nego što imaš?
- 50 eura
- Ama, pitam te što ti fali?
- 150 eura.
- Haloo?
- Izvolite, gospodine, dobili ste korisnički servis.
- Ne radi mi ruter od interneta.
- U redu, koja lampica vam trenutno svijetli?
- Ona od bojlera. Da ugasim?

Kad je Bog stvarao čovjeka, asistent ga upita:

- Gotovo?
- Bog odgovori:
- Dodaj mu mali prst na nozi.
- Asistent:
- Za što?
- Za namještaj.
- Namještaj?
- Da, vjeruj mi, bit će smiješno!

DJEČJI BISERI

- Jednom sam bila tako bolesna da sam imala 40 kila temperature.
- Moja mama ima bebu u trbuhu, ali ne znam kako ju je progutala.
- Poluotok je otok koji još nije do kraja napravljen.

FOTO KUTAK

Očisti me

**PETAK
2.3.2018.**

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
07:11 Dobro jutro, Hrvatska
08:00 Vijesti
10:20 Betty i njezine dijagnoze
11:08 Riječ i život: Sustav po mjeri čovjeka
12:00 Dnevnik 1
12:31 Zaljubljena u Ramona
13:18 Dr. Oz
14:03 Normalan život
15:00 Dobar dan, Hrvatska
15:48 Zagonetni slučajevi dr. Blakea
17:00 Vijesti u 17
17:20 Kod nas doma
18:09 Daj pet
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:05 Sve je izgubljeno, američki film
21:50 Velike ljubavi 20. stoljeća: Lude dvadesete, dokumentarna serija
22:46 Dnevnik 3
23:19 Hrvatska za 5
00:09 Nijanse plave
00:51 Zagonetni slučajevi dr. Blakea
01:47 Don Matteo
02:49 Betty i njezine dijagnoze
03:32 Skica za portret
03:42 Normalan život
04:32 Dr. Oz
05:11 Kod nas doma
05:57 Zaljubljena u Ramona

05:51 Regionalni dnevnik
06:33 Džepni djedica
07:00 Juhuhu
08:20 Vedranovi velikani: Niko Dragičević i Niko Rađa
08:32 Artur
08:57 Potepuh, dok. serija
09:06 Navrh jezika: Svijet i svjetlost
09:22 Notica: Barok 2
09:37 Pripovjedač bajki
10:08 Cvjetkov rasadnik, dokumentarna serija
10:32 Prvak Koen, serija
10:59 Kućni ljubimci Marca Morronea
11:21 Zaplešimo: Fokstrot, kratki dokumentarni film
11:30 McLeodove kćeri
12:15 Životinjska odiseja: Pustinjski izazov

- Čegrtuša
12:25 Najljepši vrtovi - pogled iz zraka
13:12 Ikone 20. stoljeća
13:26 Šest dana straha, njemački film
15:04 Afrika: pogled odozgo - Zapadni Kap
16:00 Regionalni dnevnik
16:47 Idemo na put s Goranom Milićem
17:32 Čuda svijeta
17:42 U istom loncu
18:25 Stipe u gostima
19:05 Kronike Matta Hattera
19:30 POPROCK.HR
20:05 Inspektor George Gently
21:35 Boks: Svjetska bokačka liga: Croatian Knights - France Fighting Roosters, prijenos
23:57 Stipe u gostima
00:32 Dodjela glazbene nagrade Porin, snimka
03:32 Seks i grad
04:00 Noćni glazbeni program

**SUBOTA
3.3.2018.**

06:40 Klasika mundi: Stahuljak - jedna obitelj, dokumentarno-glazbeni film
07:40 Rio Grande, film
09:30 Dobro jutro, Hrvatska
10:00 Vijesti
11:10 Kućni ljubimci
12:00 Dnevnik 1
12:25 Veterani mira
13:15 Sigurno u prometu
13:45 Duhovni izazovi
14:20 Prizma
15:10 Svijet aplikacija
15:40 Zdrav život
16:05 Bonton
17:00 Vijesti u 17
17:20 Manjinski mozaik; Ja, Claudio
17:40 Lijepom našom: Zabok
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
19:59 Loto 7/39
20:05 U dobrom društvu, američki film
21:56 Dnevnik 3
22:31 Legenda o Herkulu, američki film
00:11 Cosmopolis, film
01:56 Rio Grande, film
03:41 Inspektorica Irene Huss
05:21 Potrošački kod
05:46 Veterani mira
06:31 Prizma

05:50 Regionalni dnevnik
06:32 Džepni djedica
07:00 Juhuhu
09:00 Pripovjedač bajki
09:25 Kranjska Gora: Svjetski skijaški kup
10:33 Lidijina kuhinja
11:04 Vrtlari: Jabuke i kruške
11:37 Najbolji britanski vrtovi
12:25 Kranjska Gora: Svjetski skijaški kup
13:35 Špica, riva, korzo
14:35 Kokice
15:33 Tragovima istraživačice: Tajne vikinškog blaga, dokumentarni film
16:00 Regionalni dnevnik
16:30 Smogovci, serija
17:02 Magazin Europske lige
17:52 Najljepši trenuci ZOI
18:58 Retropatijski festival 2016. - 2. večer, "Retrogledalo
20:05 Divlji zapad: Visoki predjeli
21:00 Kennedyji povjerljivo: Zataškavanje
21:45 Svete rijeke sa Simonom Reevom: Nil, serija
22:36 Igra prijestolja
23:32 Andeo iz pakla, serija
00:01 Vrat mi se, draga
00:31 Dodjela glazbene nagrade Porin, snimka
02:01 Seks i grad
02:31 Noćni glazbeni program

**NEDJELJA
4.3.2018.**

07:35 Ti smioni mladići u kicoškim krtijama, britansko, francusko, talijanski film
09:40 Biblija
09:50 Portret Crkve i mjesta
10:00 Jajce: Misa, prijenos
11:12 Pozitivno
12:00 Dnevnik 1
12:30 Plodovi zemlje
13:25 Split: More
14:00 Nedjeljom u dva
15:05 Mir i dobro
15:40 Attenborough u devedesetima: Iza kamere
16:30 Sigurno u prometu
17:00 Vijesti u 17
17:25 Studentice za pratinju, kanadski film
19:00 Dnevnik 2

19:47 Tema dana
20:00 Loto 6/45
20:05 'ko te šiša, serija
20:40 Mistika uspjeha: Nenad Bakić
21:40 Dnevnik 3
22:23 Spotlight, film
00:30 Oscar - Red Carpet, prijenos
02:00 Oscar - prijenos dodjele filmskih nagrada, prijenos
06:00 Split: More

06:05 Regionalni dnevnik
06:32 Džepni djedica
07:00 Juhuhu
09:25 Kranjska Gora: Svjetski skijaški kup
10:30 Poirot
12:10 Cesarica - hit godine
12:13 Kratki dokumentarni film
12:25 Kranjska Gora: Svjetski skijaški kup
13:30 Sjedeni, odličan
13:55 Luka i prijatelji
15:05 A strana
16:50 Rukomet, LP: PPD Zagreb - Kristianstadt, prijenos
19:00 Maher za putovanja
19:30 Garaža
20:02 Poldark
20:59 Opasno more, američki film
22:36 Graham Norton i gosti
23:26 Frank Sinatra ili Zlatno doba Amerike, glazbeno-dokumentarni film
00:18 Dodjela glazbene nagrade Porin, snimka
01:48 Seks i grad
02:18 Noćni glazbeni program

**PONEDJELJAK
5.3.2018.**

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
07:10 Dobro jutro, Hrvatska
08:00 Vijesti
10:20 Betty i njezine dijagnoze
11:10 Treća dob
11:35 Sigurno u prometu
12:00 Dnevnik 1
12:25 Zaljubljena u Ramona
13:10 Dr. Oz
14:00 Plodovi zemlje
15:00 Dobar dan, Hrvatska
15:50 Zagonetni slučajevi dr. Blakea

17:00 Vijesti u 17
17:20 Kod nas doma
18:10 Potjera
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:05 Povijest mafije: Žene u mafiji
21:00 Počivali u miru 3, serija
22:04 Otvoreno
22:54 Dnevnik 3
23:29 Romano Bolković - 1 na 1, talk show
00:09 Zagonetni slučajevi dr. Blakea
00:59 Don Matteo
02:34 Skica za portret
02:41 Labirint
03:06 Treća dob
03:31 Dr. Oz
04:16 Dobar dan, Hrvatska
05:06 Kod nas doma
05:51 Zaljubljena u Ramona

06:00 Riječ i život
06:32 Teletubbyji
07:00 Juhuhu
09:00 Školski sat: Zvijezde
09:30 Pripovjedač bajki
10:00 Cvjetkov rasadnik, dokumentarna serija
10:30 Prvak Koen, serija
11:05 Sjedeni, odličan
11:35 McLeodove kćeri
12:30 Najljepši vrtovi - pogled iz zraka
13:30 Za godine pred nama, njemački film 88'
15:00 Afrika: pogled odozgo - Namibija
16:00 Regionalni dnevnik
16:45 Morski psi, grabežljivci iz dubina
17:40 City Folk 2017
18:20 TV Bingo
19:00 Cesarica - hit godine
19:02 Kronike Matta Hattera
19:30 POPROCK.HR
20:05 Stadion
21:00 Oscar - dodjela filmskih nagrada, snimka
22:35 Zločinački umovi
23:30 Brooklyn 99
00:00 Uvijek je sunčano u Philadelphiji
00:30 Dodjela glazbene nagrade Porin, snimka
02:00 Seks i grad
02:30 Noćni glazbeni program

**UTORAK
6.3.2018.**

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
 07:00 Vijesti
 07:10 Dobro jutro, Hrvatska
 10:20 Betty i njezine dijagnoze
 11:10 Glas domovine
 11:35 Informativka
 12:00 Dnevnik 1
 12:25 Zaljubljena u Ramona
 13:10 Dr. Oz
 14:00 Znanstveni krugovi
 14:25 Zdrav život
 15:00 Dobar dan, Hrvatska
 15:50 Zagonetni slučajevi dr. Blakea
 17:00 Vijesti u 17
 17:20 Kod nas doma
 18:10 Potjera
 19:00 Dnevnik 2
 19:47 Tema dana
 20:05 U svom filmu
 21:00 Snovi o budućnosti: Sport budućnosti
 22:00 Otvoreno
 22:50 Dnevnik 3
 23:25 Nijanse plave
 00:05 Zagonetni slučajevi dr. Blakea
 00:55 Don Matteo
 01:45 Betty i njezine dijagnoze
 02:30 Reprizni program
 02:43 Glas domovine
 03:33 Dr. Oz
 04:18 Koktel-bar
 05:08 Kod nas doma
 05:53 Zaljubljena u Ramona

05:50 Regionalni dnevnik
 06:32 Teletubbyji
 07:00 Juhuhu
 09:00 Školski sat: Srednji vijek i grad
 09:30 Pripovjedač bajk
 10:00 Cvjetkov rasadnik, dokumentarna serija

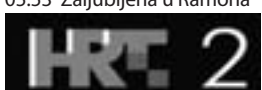
10:30 Prvak Koen, serija
 11:35 Oscar - dodjela filmskih nagrada, snimka
 13:30 Tajna dvorišne rasprodaje: Smrtonosna soba, američki film
 15:00 Afrika: pogled odozgo - Zambija
 16:00 Regionalni dnevnik
 16:45 Planet prirodnih čuda - Život na rubu: Najpogubnija čuda
 17:40 U istom loncu
 18:25 Stipe u gostima
 19:02 Kronike Matta Hattera
 19:30 POPROCK.HR
 20:05 Koktel-bar
 21:00 Step Up 4: Revolucija, američki film
 22:40 Zločinački umovi
 23:25 Brooklyn 99
 23:55 Stipe u gostima
 00:30 Dodjela glazbene nagrade Porin, snimka
 03:30 Seks i grad
 04:00 Noćni glazbeni program

**SRIJEDA
7.3.2018.**

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
 07:00 Vijesti
 07:10 Dobro jutro, Hrvatska
 08:00 Vijesti
 08:10 Dobro jutro, Hrvatska
 09:00 Vijesti
 09:10 Dobro jutro, Hrvatska
 10:20 Betty i njezine dijagnoze
 11:10 Eko zona
 11:35 Bonton
 12:00 Dnevnik 1
 12:25 Zaljubljena u Ramona
 13:10 Dr. Oz

14:00 Potrošački kod
 14:25 Pogled preko granice - Hrvati u BiH
 15:00 Dobar dan, Hrvatska
 15:50 Zagonetni slučajevi dr. Blakea
 17:00 Vijesti u 17
 17:20 Kod nas doma
 18:10 Potjera
 19:00 Dnevnik 2
 19:47 Tema dana
 19:59 Loto 7/39
 20:05 Mijenjamo svijet - Portreti za povijest: Saddam
 20:58 Dhruv Baker: Iz Hrvatske s ljubavlju - Rijeka/Krk
 21:25 Pola ure kulture
 22:00 Otvoreno
 22:50 Dnevnik 3
 23:25 Nijanse plave
 00:05 Zagonetni slučajevi dr. Blakea
 00:55 Don Matteo
 01:45 Betty i njezine dijagnoze
 02:30 Reprizni program
 03:33 Dr. Oz
 05:53 Zaljubljena u Ramona

05:50 Regionalni dnevnik
 06:32 Teletubbyji
 07:00 Juhuhu
 09:00 Školski sat: Čudesni 3D pisači
 09:30 Pripovjedač bajki
 10:00 Cvjetkov rasadnik, dokumentarna serija
 10:30 Prvak Koen, serija
 11:05 Luka i prijatelji
 11:35 McLeodove kćeri
 12:30 Najljepši vrtovi - pogled iz zraka
 13:30 Ispod površine,

američki film
 15:00 Velike ruske rijeke: Lena
 16:00 Regionalni dnevnik
 16:45 Planet prirodnih čuda - Život na rubu: Čudo vode
 17:40 U istom loncu
 18:25 Stipe u gostima
 19:02 Kronike Matta Hattera
 19:30 POPROCK.HR
 20:05 Nogometna LP
 20:35 Nogometna LP: Tottenham - Juventus, prijenos
 23:20 Brooklyn 99
 23:50 Stipe u gostima
 00:25 Dodjela glazbene nagrade Porin, snimka
 03:25 Seks i grad

**ČETVRTAK
8.3.2018.**

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
 07:00 Vijesti
 10:20 Betty i njezine dijagnoze
 11:10 Nikola iz Nuštra, emisija pučke i predajne kulture
 12:00 Dnevnik 1
 12:25 Zaljubljena u Ramona
 13:10 Dr. Oz
 14:00 Sigurno u prometu
 14:25 Prometej
 15:00 Dobar dan, Hrvatska
 15:50 Zagonetni slučajevi dr. Blakea
 17:00 Vijesti u 17
 17:20 Kod nas doma
 18:10 Potjera
 19:00 Dnevnik 2
 19:47 Tema dana
 20:05 Šifra, kviz

20:55 Njemačka 83., serija
 22:00 Otvoreno
 22:50 Dnevnik 3
 23:25 Scott i Bailey
 00:10 Zagonetni slučajevi dr. Blakea
 01:00 Don Matteo
 01:50 Betty i njezine dijagnoze
 02:35 Reprizni program
 03:33 Dr. Oz
 04:18 Žene, povjerljivo!
 05:08 Kod nas doma
 05:53 Zaljubljena u Ramona

05:50 Regionalni dnevnik
 06:32 Teletubbyji
 07:00 Juhuhu
 09:00 Školski sat: Medijska pismenost
 09:30 Pripovjedač bajki
 10:00 Cvjetkov rasadnik, dokumentarna serija
 10:30 Prvak Koen, serija
 11:05 Pozitivno
 11:35 McLeodove kćeri
 12:30 Najljepši vrtovi - pogled iz zraka
 13:25 Mama ili robot, njemački film
 15:00 Velike ruske rijeke: Pečora
 16:00 Regionalni dnevnik
 16:45 Planet prirodnih čuda - Život na rubu: Živa čuda
 17:40 U istom loncu
 18:25 Stipe u gostima
 19:02 Kronike Matta Hattera
 20:05 Žene, povjerljivo!
 22:55 Nogometna EL - sažeci
 23:20 Brooklyn 99
 23:40 Stipe u gostima
 00:15 Dodjela glazbene nagrade Porin, snimka
 03:15 Seks i grad

HRVATSKI PROGRAM NA RTV-U

Informativna emisija na hrvatskom jeziku *Dnevnik* emitira se od ponedjeljka do subote u terminu od 17.45 sati na Drugom programu Radio-televizije Vojvodine. Emisija *Izravno* - razgovor na aktualne teme emitira se nedjeljom u 16 sati, a emisija iz kulture *Svjetionik* nedjeljom od 16.30 sati. Polusatne emisije emitiraju se utorkom i subotom u terminu od 14.15 sati na Trećem programu Radija Novi Sad.

GLAS HRVATA

Radijska emisija *Glas Hrvata* u produkciji HKUD Vladimir Nazor iz Stanišića emitira se na valovima Radio Fortuna subotom od 16 do 17 sati na frekvenciji 106,6 Mhz.

ZVUCI BAČKE RAVNICE

Emisija na hrvatskom jeziku *Zvuci bačke ravnice* emitira se četvrtkom od 18 do 20 sati, na valovima Radio Bačke (99,1 MHz).

GLAS DOMOVINE

Televizijska emisija *Glas domovine* ima stalnu rubriku o Hrvatima u Srbiji, a emitira se na HRT1 utorkom od 11.17 sati. Radijski program *Glasi Hrvatske* emitira se 24 sata dnevno i preko interneta se može pratiti u cijelome svijetu. Konkretno informacije o Hrvatima iz Srbije, koje nema nijedan drugi medij u Hrvatskoj, mogu se slušati i u radijskoj emisiji *Na valovima staroga kraja* ponedjeljkom u 10.05 u trajanju od 45 minuta, te u velikoj trosatnoj emisiji pod naslovom *Hrvatima izvan domovine*, četvrtkom u 20.15, koju prenosi i Prvi program Hrvatskoga radija.

HRVATSKA PANORAMA NA TV SUBOTICA

Hrvatska panorama u produkciji UN Cro info emitira se na TV Subotica. *Cro info vijesti* mogu se gledati svakim radnim danom, od 15 sati i 30 minuta, 17 sati i 50 minuta, 22 sata i 30 minuta i pola sata nakon ponoći. Emisija *Motrišta* emitira se u premijernom terminu utorkom od 20 sati, te u repriznim terminima srijedom od 10 sati i nedjeljom od 21 sat. Polusatna emisija *Zlatna škatulja* je na programu premijerno petkom od 20 sati, a reprizira se nedjeljom od 17 sati i 30 minuta te utorkom od 13 sati i 30 minuta.

Središnji državni ured za Hrvate izvan Republike Hrvatske

Javni poziv za prijavu posebnih potreba i projekata od interesa za Hrvate izvan Republike Hrvatske u svrhu ostvarenja financijske potpore za 2018. godinu

U cilju promicanja veza i jačanja suradnje Republike Hrvatske s Hrvatima izvan Republike Hrvatske, očuvanja hrvatskog identiteta i promicanja hrvatskog jezika, kulture i tradicije te jačanja položaja hrvatskog naroda izvan Republike Hrvatske, kao i pomoć ugroženim pojedincima – pripadnicima hrvatskog naroda izvan Republike Hrvatske, Središnji državni ured za Hrvate izvan Republike Hrvatske objavio je 1. Javni poziv za prijavu posebnih potreba i projekata od interesa za Hrvate izvan Republike Hrvatske u svrhu ostvarenja financijske potpore za 2018. godinu.

Javni poziv je otvoren za sljedeće kategorije prijavitelja:

1) neprofitne organizacije izvan Republike Hrvatske i u Republici Hrvatskoj (udruge građana, zaklade, ustanove i ostale organizacije koje ne ostvaruju dobit ili profit za svoj rad), kao i hrvatske zajednice izvan Republike Hrvatske koje se brinu za zaštitu prava i interesa Hrvata izvan Republike Hrvatske (A kategorija)

2) fizičke osobe čiji projekti obuhvaćaju brigu za očuvanje i jačanje identiteta Hrvata izvan Republike Hrvatske (B kategorija)

3) ugroženi pojedinci - pripadnici hrvatskog naroda s prebivalištem izvan Republike Hrvatske koji se nalaze u teškim socijalnim i materijalnim prilikama (C kategorija).

Navedene kategorije mogu podnijeti prijave za dobivanje financijske potpore u svrhu ispunjavanja posebnih potreba i provedbe projekata koji obuhvaćaju sljedeća područja:

a) projekti i aktivnosti iz kulture, obrazovanja, znanosti, sporta i ostalih područja s ciljem zaštite prava i interesa Hrvata izvan Republike Hrvatske, kao i unaprjeđenja svih oblika suradnje između Republike Hrvatske i Hrvata izvan Republike Hrvatske

b) pomoć ugroženim pojedincima – pripadnicima hrvatskog naroda izvan Republike Hrvatske.

Prijava projekata odnosno prijava za pomoć ugroženim pojedincima se podnosi u elektroničkom i papirnatom obliku. Nakon što se e-prijavni obrazac konačno preda i spremi putem računalnog sustava dostupnog na mrežnoj stranici <http://eprijavehrvatiizvanrh.in2.hr>, potrebno ga je ispisati, ovjeriti potpisom i pečatom (u slučaju A kategorije) odnosno ispisati i vlastoručno potpisati (u slučaju B i C kategorije) te zajedno s ostalom traženom dokumentacijom u papirnatom obliku, dostaviti poštom na adresu: Središnji državni ured za Hrvate izvan Republike Hrvatske, Trg hrvatskih velikana 6, 10000 Zagreb, Republika Hrvatska s naznakom: »za Javni poziv za prijavu posebnih potreba i projekata od interesa za Hrvate izvan Republike Hrvatske u svrhu ostvarenja financijske potpore za 2018. godinu«.

Ukoliko prijavitelj – ugroženi pojedinac (C kategorija) nije u mogućnosti podnijeti prijavu u elektroničkom obliku, istu može podnijeti samo u papirnatom obliku putem Prijavnog obrasca C-papirnata prijava.

Rok za podnošenje prijave u elektroničkom i papirnatom obliku je 30 dana od dana objave Javnog poziva i traje zaključno do 26. ožujka 2018. godine.

Dodatne informacije mogu se dobiti na brojevima telefona: +3851/6444-682, +3851/6444-681 radnim danom u vremenu od 10:00 do 15:00 sati ili na e-mail adresi: programi-projekti@hrvatiizvanrh.hr. Cjeloviti tekst Javnog poziva i prijavni obrazac dostupni su na internetskoj stranici Državnog ureda: www.hrvatiizvanrh.hr u rubrici *Natječaji*.

U tri riječi - **SVJEŽE**, **DOMAĆE**, **ZDRAVO** !

JKP "Суботичке пијаце"
Szabadkai Piacok KKV
JKP "Subotičke tržnice"

www.supijace.co.rs

Pčelarstvo Sudarević

Vam nudi prirodni vrcani med.

*Od davnina poznat kao lijek, nezaobilazan dodatak toplim napitcima,
aktivni učesnik zdrave ishrane, najbolji prijatelj naše kože i kose -
njegovo veličanstvo, MED*

BAGREM MED - CVETNI MED - MED SA MATIČNIM MLEČOM
MED SA POLENOM I MATIČNIM MLEČOM - PROPOLIS - POLEN

Kontakt:

Sudarević Kalman: 064/21 31 871

Sudarević Ivan: 060/036 82 27

SVE NA JEDNOM MJESTU

- PRODAJA POGREBNE OPREME
- PRUŽANJE USLUGA PRIJEVOZA I CEREMONIJALA POKOPA
- KOMUNALNE USLUGE

JKP POGREBNO

SUBOTICA, TRG ŽRTAVA FAŠIZMA BROJ 1.

WWW.POGREBNO.RS

KONTAKT TELEFON
ZA DETALJNIJE INFORMACIJE
+381(24) 66 55 44
DEŽURSTVO 0-24 SATA

Foto: Zima u Lemešu, Ivan Horvat